

K. Lukošūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Karolina LUKOŠIŪTĖ

**KLUBINIO POILSIO GALIMYBIŲ
PANAUDOJIMAS LIETUVOS KURORTUOSE**

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Karolina LUKOŠIŪTĖ

KLUBINIO POILSIO GALIMYBIŲ
PANAUDOJIMAS LIETUVOS KURORTUOSE

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius .....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

K. Lukošiūtė.

Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

Magistro darbas

Baigiamajame magistro darbe nagrinėjamas klubinis poilsis arba pakaitinis naudojimas atostogų būstu (angl. *timeshare*) Lietuvos kurortuose. Pasirinktos kurortų sveikatingumo ir apgyvendinimo paslaugas teikiančios įstaigos kaip tikslingiausia vieta diegti šiam ilgalaikiui atostogų produktui. Darbą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje apibūdinama klubinio poilsio raida, vieta apgyvendino įstaigų sektoriuje, organizavimo bei klubinio poilsio nuosavybės valdymo ypatumai. Pateikiamos Lietuvos kurortų klasifikacijos, funkcijos angl. *timeshare* kontekste teoriniai aspektai. Antrojoje dalyje aprašoma kokybinio tyrimo organizavimo metodologija ir eiga. Paskutinėje dalyje atliekamas klubinės sistemos Lietuvoje tyrimas: atsižvelgiant į klubinio poilsio charakteristiką, nagrinėjama kurortų plėtros strategija, kurortų sveikatingumo įstaigų paslaugų, ir statistinių duomenų analizė. Darbe aptariami ekspertų anketinės apklausos ir interviu rezultatai, pateikiamas kurortų klubinio poilsio diegimo galimybių aprašymas pasitelkiant marketingo kompleksą. Magistro darbas baigiamas išvadomis, rekomendacijomis, diskusija.

SUMMARY

K. Lukošiūtė.

The implementation of timeshare possibilities in Lithuanian resorts

Master's paper

The aim of the Master's paper is to analyse the implementation of timeshare in Lithuanian resorts. The paper focuses on resort health centers as the most expedient place for timeshare practice. The study consists of three parts. The first part defines the development of timeshare, its place in the accommodation industry, organisational and management issues. The classification and functions of the resorts in Lithuania are presented in the context of timeshare. The methodology and process of the study carried out are defined in the second part. The last part examines the development strategy, services and statistical data of resort health centers. Furthermore, the results of questionnaire and interview are considered and the implementation of timeshare in Lithuanian resorts is presented in the framework of marketing complex. The research is completed with conclusions, recommendations discussion.

TURINYS

ĮVADAS	9
1. KLUBINIS POILSIS KURORTUOSE	12
1.1. Klubinio poilsio raida ir vieta apgyvendinimo sektoriuje	12
1.2. Klubinio poilsio organizavimas ir marketingas	16
1.3. Klubinio poilsio nuosavybės valdymas	23
1.4. Lietuvos kurortų klasifikacija, funkcijos ir veiksniai	27
2. TYRIMO METODOLOGIJA IR ORGANIZAVIMAS	33
2.1. Tyrimo metodologija	33
2.2. Tyrimo organizavimas	38
3. KLUBINIO POILSIO GALIMYBIŲ LIETUVOS KURORTUOSE TYRIMAS	41
3.1. Lietuvos kurortų plėtros ir konkurencingumo tyrimas	41
3.2. Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigų statistinių duomenų analizė	51
3.3. Požiūrio į klubinio poilsio panaudojimo galimybes Lietuvos kurortuose tyrimas	56
3.4. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose	61
IŠVADOS	67
REKOMENDACIJOS	69
DISKUSIJA	70
LITERATŪRA	71
PRIEDAI	77
1 priedas. Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Turizmo Informacijos centrams)	78
2 priedas. Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Valstybės Turizmo Departamentui)	80
3 priedas. Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Sanatorių administracijai) ..	82
4 priedas. EKSPERTO APKLAUSA. INTERVIU PROTOKOLAS	84
5 priedas. Klubinio poilsio sistemos kurortų tipai	88
6 priedas. Klubinio poilsio kondominiumas	90
7 priedas. Anketinės apklausos adresatai	91
8 priedas. Klubinio poilsio elementai	92
9 priedas. Kurortų plėtros koncepcijos modelis	93

PAVEIKSLAI

1 pav. Klubinio poilsio angl. <i>timeshare</i> klubų skaičius.....	13
2. pav. Klubinio poilsio vienetų savininkų vertinimas	14
3 pav. PTO rekomenduojama apgyvendinimo įstaigų klasifikacija.....	15
4 pav. Klubinio poilsio organizavimas.....	17
5 pav. Klubinio poilsio produktų tipai.....	19
6 pav. Klubinio poilsio nuosavybės sistemos valdymo tipai.....	24
7 pav. Kurortų klasifikavimo ypatumai.....	28
8 pav. Bendroji tyrimo eiga.....	33
9 pav. Lietuvos apgyvendinimo įstaigos, kuriose respondantai norėtu, kad bŰtu pritaikyta angl. <i>timeshare</i> sistema.....	34
10 pav. Sveikatingumo įstaigose apgyvendintų uŰsieniečių ir Lietuvos gyventojų skaičius 2006-2009.....	51
11 pav. Kurortų sveikatingumo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius skirtingais 2010 metu mėnesiais.....	52
12 pav. Sveikatingumo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius 2006-2009 m.....	53
13 pav. Apgyvendintų svečių pasiskirstymas Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose 2009m.....	54
14 pav. UŰsienio turistų, 2010 m. apsilankiusių sveikatingumo įstaigose, pasiskirstymas pagal Űalis.....	54
15 pav. Lietuvos gyventojų ir uŰsienio turistų vidutinis nakvyniu skaičius kurortų sveikatingumo įstaigose 2009 m.....	55
16 pav. Populiariausios sanatoriju procedŰros respondentu nuomone.....	58
17 pav. Respondentu nuomonės pasiskirstymas pagal sistemos įgyvendinimui trukdančias prieŰastis.....	60
18 pav. Klubinio poilsio diegimo organizavimas Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose.....	62

LENTELĖS

1 lentelė. Tipinio viešbučio ir tipinio Mariott atostogų klubo palyginimas.....	16
2 lentelė. Sezonų pasikeitimo matrica.....	26
3 lentelė. Pagrindiniai kurortiniai veiksniai.....	30
4 lentelė. ES struktūrinė parama turizmui 2007 – 2013 Birštono, Druskininkų, Palangos kurortuose.....	43
5 lentelė. Birštono savivaldybės plėtros iki 2012 m. strateginis planas.....	45
6 lentelė. Druskininkų savivaldybės plėtros 2004-2013 m. strateginis planas.....	46
7 lentelė. Palangos miesto plėtros iki 2015 metų strateginis planas.....	47
8 lentelė Vokietijos, Austrijos, Čekijos ir Lenkijos kurortų palyginimas.....	49
9 lentelė. Numerių, veikiančių ištisus metus, skaičius kurortų sveikatingumo įstaigose.....	53
10 lentelė. Respondentų įvardinti Lietuvos kurortų privalumai ir trūkumai.....	57
11 lentelė. Skirtingo modulio kaina sezono, tarpsezono, nesezono metu ir metinis mokestis, eurai.....	64
12 lentelė. Pajamos pardavus visus modulius, eurai.....	65

SAVOKOS

Balneologija - mokslas, tiriantis miner. vandens panaudojimą ligų profilaktikai ir gydymui (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985, p. 60).

Klubas – apgyvendinimo kompleksas (viešbutis, kotedžai, flotelis ir kt.) skirtas klubo nariams - angl. *timeshare* sistemos vieneto valdytojams - apsigyventi poilsio tikslais ir naudotis teritorijoje įrengta materialine baze (baseinu, golfo lauku, restoranu, automobilių stovėjimo aikštele ir kt.).

Klubinio poilsis - tai turizmo sistema, paremta galimybe tam tikrą laikotarpį kasmet 1-2 savaitėms apsigyventi klubinio tipo viešbučiuose, arba į klubinę sistemą sujungtose apgyvendinimo įstaigose (ru. система клубного отдыха представляет собой туристический досуг, основанный на ежегодном проживании в отелях клубного типа или отелях, объединенных в клубную систему, в течение 1-2 недель на протяжении длительного периода времени) (Клубный отдых, 2011).

Klubinio poilsio nuosavybės sistema – tai sistema, kuriai būdinga, jog pirkėjas įsigyja teisę į tam tikrą laikotarpį ir nustatytu laiku pasinaudoti nekilnojamuoju turtu, skirtu poilsiui. Nustatytas laikas tai įsigyto poilsio savaitė (angl. *timeshare*) tampa *poilsio vienetu*, kurį kaip ir bet kurį kitą prekę ar paslaugą galima nusipirkti ar parduoti (Grecevičius ir kt., 2002, p. 44).

Kondominiumas – bendra nuosavybė, lygiai valdoma daugiau nei vieno asmens. Tai poilsio vietos privatus, nedalomas nuosavybės objektas, priklausantis daugeliui savininkų (Piesarskas, 1999, p. 185).

Kurortas – (vok. kur –gydymas, ort –vieta) – tai vieta, kurioje yra gamtinių gydomųjų veiksnių (palankus klimatas, mineralinio vandens versmių, gydomojo purvo), specialiųjų įstaigų bei įrengimų ligoniams gydyti (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985).

Kurortas (angl. resort) - atostogų ar poilsio vieta. Kurorto sąvoka gali būti naudojama apibūdinti du atskirus bet panašius dalykus: miestus, kuriuose plėtojamas turizmas ir vaizdingose vietose įsikūrusius atostogų centrus, kuriuose teikiamos apgyvendinimo, maitinimo, pramogų ir kitos paslaugos (angl. a resort is a place for holidaying or vacationing. A resort can commonly refer to two specific but similar places: towns in which tourism or vacationing is a major part of the local activity <...> and vacation centres, <...> most inclusive resorts include lodging and scenic views; many also include unlimited food, drink and entertainment as well) (Resort Definition, 2011).

Kurortas –įstatymo suteiktas statusas gyvenamajai vietai, kurioje yra mokliškai iširtų ir pripažintų gamtinių gydomaisiais gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinių vandenų, gydomojo purvo, sveikatai palankus mikroklimatas, rekreacinių želdinių, vandens telkinių) bei išplėta speciali infrastruktūra naudoti šiuos veiksnis gydymo, sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms (LR vyriausybės nutarimas Nr. 350, 2006 04 12).

Kurorto sanatorija - kurorto pastatas ar jų grupė, kur teikiamos gydymo, reabilitacijos, kūno kultūros, dietinio maitinimo ir kitos paslaugos naudojant gamtinius gydomuosius ir rekreacinius išteklius (Turizmo žodynas, 2009).

Kurorto SPA – SPA objektas siūlantis rekreacines veiklas kartu su SPA procedūromis, seminarais ir fizinės būklės gerinimo paslaugomis, vaizdingoje kurorto viešbučio aplinkoje, stiprinant entuziazmo ir fizinės stiprybės pojūčius. Kitos veiklos rūšys paprastai yra golfas, jodinėjimas arkliais, žvejyba, vaikščiojimas pėsčiomis, važinėjimas dviračiais ir tenisas.

Kurortų sanatorija – apgyvendinimo paslaugoms teikti skirtas (pritaikytas) pastatas ar jų grupė, kuriame taip pat teikiamos gydymo, antirecidyvines, sveikatą grąžinančios, reabilitacinės, fizinės kultūros, dietinio maitinimo ir kitos paslaugos, tam tikslui naudojant gamtinius gydomuosius ir rekreacinius išteklius. Kurortų sanatorija privalo turėti Sveikatos apsaugos ministerijos išduotą licenziją teikti medicinines reabilitacines paslaugas (Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2002)

Modulis – angl. *timeshare* sistemoje naudojama sąvoka įvardinti klubo numerius.

Numeris – atskiras kambarys (butas) viešbutyje (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985, p. 345).

Sanatorija - **1.** gydykla, įsikūrusi šalia gydomųjų mineralinių šaltinių, jūros ar esanti palankioje tam tikroms ligoms gydyti klimato zonoje; **2.** apgyvendinimo paslaugoms skirtas pastatas ar jų grupė, kuriame teikiamos gydymo, antirecidyvines, reabilitacinės, fizinės kultūros, dietinio maitinimo ir kitos paslaugos. Tam tikslui naudojami gamtiniai, gydomieji ir rekreaciniai ištekliai (Turizmo žodynas, 2009).

SPA (lot. *sanitas per aqua*) – mineralinių vandenų gydomosios procedūros (Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007).

Turizmo informacijos centras (TIC) - įstaiga, teikianti informaciją turizmo klausimais, atliekanti užsakymus vykimo vietose ir teikianti kitokias papildomas paslaugas. (Turizmo žodynas, 2009, p. 98).

Angl. *time-sharing* – pakaitinis naudojimas (pvz. gyvenamosiomis patalpomis) (Armalytė, Pažūsis, 1998, p. 489).

Angl. *timeshare* (naudojimas bendra nuosavybe (poilsio vieta) pakaitomis) - nuosavybės forma ir/ar teisė naudotis nekilnojamuoju turtu nustatytu laiku ir nustatytu laikotarpiu, skirtu poilsiui. Galima naudotis ir kilnojamuoju turtu tokiu kaip: jachtos, automobiliai ir pan. (Piesarskas, 1999, p. 972).

IVADAS

Darbo aktualumas. Turizmas apjungia įvairias profesijas bei paslaugas ir yra labai svarbus socialine, ekonomine šalies įvaizdžio formavimo bei tarptautinio bendradarbiavimo prasmėmis. Siekiant stiprinti turizmo sektorių Lietuvoje reikėtų atkreipti dėmesį ir išsamiau aptarti greičiausiai besivystančią turizmo rūšį pasaulyje - klubinį poilsį ir jo panaudojimą šalyje. Jau daugiau nei 40 metų daugelyje pasaulio šalių apgyvendinimo sektoriuje įdiegta klubinio poilsio paslauga arba pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė yra mažai kam žinoma šalyje tiek mokslo, tiek viešojoje erdvėje.

ES komisijos priimtoje direktyvoje angl. *timeshare* vartotojų apsaugos klausimu, nurodoma, kad klubinis poilsis yra greičiausiai besivystantis turizmo sektorius 89-iose pasaulio šalyse, kuriose yra virš 5100 šios sistemos kompleksų. Beveik 6 milijonai šeimų iš viso pasaulio naudojami klubinio poilsio teikiama privalumais.

Klubinis poilsis arba pakaitinis naudojimas bendra nuosavybe per atostogas yra labai populiarus daugelyje ES šalių (bendra metinė apyvarta 2007 metais siekė 10,5 mlrd. eurų, dirbo per 40 000 darbuotojų). Pavyzdžiui, JK, Švedijoje, Vokietijoje, Italijoje ir Ispanijoje yra daugiausia vartotojų, perkančių pakaitinio naudojimosi teisę. Ispanijoje, Portugalijoje, Vokietijoje, Italijoje ir Prancūzijoje yra gerai išvystyta vietinė pakaitinio naudojimosi bendra nuosavybe pramonė. Tokiose šalyse kaip Čekijoje, Vengrijoje ir Lenkijoje perkančių pakaitinio naudojimosi teisę vartotojų rinka didėja (Vartotojai <....>, 2007).

Darbo naujumas. Klubinio poilsio nuosavybė yra gana sudėtingas, nuolat kintantis, netradicinis turizmo produktas, kurio diegimo galimybes būtina įvertinti itin atsakingai ir kruopščiai. Deja, iki šiol ši tema Lietuvoje nebuvo profesionaliai nagrinėta atliekant galimybių studijas ar taikant kitus metodus nei valstybiniame, nei privačiame sektoriuose. Moksliniuose žurnaluose galima rasti vos 2 straipsnius klubinio poilsio tema, tačiau galima tikėtis, kad mokslinių tekstų šia tema tik daugės ir pamažu užpildys šią spragą, padės sukurti mokslinės teorijos pagrindą lietuvių kalba ir paskatins susidomėjimą klubiniu poilsiu, o kartu ir kitomis netradicinėmis turizmo produktų alternatyvomis.

Mokslinė problema. Magistriniame darbe keliami klausimai susiję su Lietuvos kurortų privataus verslo teikiamų paslaugų konkurencingumu klubinio poilsio kontekste, naujos paslaugos perspektyva. Atsižvelgiant į tai problema gali būti išreikšta šiais klausimais:

- Ar Lietuvos kurortuose gali būti naudojamas klubinio poilsio sistema?
- Kur ir kodėl šią sistemą tikslinga būtų panaudoti kurortuose?
- Kaip galėtų būti pradedamas organizuoti klubinio poilsio sistemos diegimas Lietuvos kurortuose?

Objektas. Klubinio poilsio sistema. Klubinis poilsis (angl. *timeshare*) arba pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė - tai teisė trejus ar daugiau metų (gali būti ir neribotam laikui) tam tikrą nustatytą laikotarpį per metus (t. y. vieną arba kelias savaites) praleisti atostogų būste.

Dalykas. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

Svarbi klubinio poilsio savybė yra tai, kad ji naudojama daug svečių galinčiose priimti turizmo apgyvendinimo įmonėse. Magistriniame darbe bus aptariama ir analizuojama Lietuvos kurortų sanatorijų (sveikatingumo įmonių) būklė, nes daroma prielaida, kad būtent jų materialinė bazė gali būti reorganizuojama į angl. *timeshare* klubus, o teikiamos sveikatingumo paslaugos - konkurencingos klubinio poilsio sistemoje. Tokio pasirinkimo pagrindimas:

- sanatorijos gali pasiūlyti paslaugų ištikus metus;
- vienu metu gali apsigyvendinti daug svečių (didžiausioje „Eglės“ sanatorijoje– 999 vietos) – įmanoma optimizuoti veiklos sąnaudas;
- ekologinės, sveiko gyvenimo būdo tendencijos pasaulyje bei susidomėjimas natūraliais gydymo būdais, terapija, skatina sveikatingumo turizmą;

Statistikos departamento duomenimis, 2009 metais Lietuvoje veikė 16 sveikatingumo įmonių, iš jų 13 kurortuose. 2009 metais daugiausia sanatorijų buvo Palangoje (6), Druskininkuose (5), Vilniaus mieste (3) ir Birštone (2). Neringos kurorte sveikatingumo paslaugas teikiančių įmonių nėra.

Hipotezė. Lietuvos kurortuose esančios sveikatingumo įmonės gali tapti klubinio poilsio organizavimo pradininkais.

Magistrinio darbo **tikslas:** ištirti klubinio poilsio panaudojimo Lietuvos kurortuose galimybes.

Siekiant įvykdyti užsibrėžtą tikslą, buvo iškelti šie **uždaviniai:**

1. Ištirti klubinio poilsio raidą, organizavimą ir valdymą.
2. Išanalizuoti kurortų klasifikaciją, funkcijas ir veiksnius.
3. Išanalizuoti Lietuvos kurortų plėtrą, ir jų sveikatingumo įmonių būklę.
4. Ištirti klubinio poilsio žinomumą ir jos vartotojų nuomonę.
5. Ištirti klubinio poilsio panaudojimo galimybes Lietuvos kurortuose.

Tyrimų bazė: metodologija, loginė struktūra, metodai. Darbas pradedamas mokslinės literatūros analize, kuri leido sukaupti teorines žinias apie klubinį poilsį – koncepcijos atsiradimą, raidą, organizavimą ir valdymą (1.1., 1.2., 1.3). Kadangi darbe tiriamas klubinio poilsio galimybių panaudojimas, konceptualiojoje dalyje daug dėmesio skiriama sistemos diegimo organizavimo modeliui, klubinio poilsio marketingo kompleksui. 1.4. poskyryje analizuojama kurortų klasifikacija, funkcijos, veiksniai. **Metodas:** mokslinės literatūros – knygų (daugiausia anglų kalba), mokslinių straipsnių, publikacijų - analizė.

Empirinė dalis pradedama kurortų plėtros analize, nagrinėjant Lietuvos kurortų strateginius planus, nacionalines kurortų plėtros programas, ES struktūrinių fondų paramą kurortams (3.1.). **Metodas:** angl. *content* analizė. 3.2., 3.3 poskyriuose tiriama sveikatingumo įmonių būklė: analizuojamos sveikatingumo paslaugos sanatorijose, sveikatingumo įstaigų statistiniai duomenys. **Metodai:** angl. *content* analizė, statistinių duomenų analizė. 3.4. tiriama ar klubinis poilsis yra žinomas Lietuvos turizmo sektoriuje dirbantiems asmenims bei privačiame sektoriuje. **Metodas:** anketinė apklausa. 3.4. poskyryje ištiriama ir ekspertų, Lietuvos piliečių naudojusių klubinio poilsio produktą, nuomonė. **Metodas** interviu su ekspertais. Empirinė dalis baigiama sudarant klubinio poilsio Lietuvos kurortuose marketingo kompleksą.

Darbo atsiribojimai. Darbe apsiribojama tik viena apgyvendinimo įmonių rūšimi – sanatorijomis, todėl nagrinėjami Birštono, Palangos ir Druskininkų kurortai (Neringoje sanatorijų nėra). Magistro baigiamajame darbe išsamiai neaprašomi teisiniai nurodymai, angl. *timeshare* industrijos vystytojų ir vartotojų teises ginančių organizacijų veikla, pirkimo išsimokėtinai ar klientų finansavimo galimybės.

Darbo struktūra. Darbą sudaro: įvadas, trys dalys (teorinė, metodologinė ir empirinė), išvados, rekomendacijos, diskusija, literatūros sąrašas ir priedai. Darbe duomenys apdorojami MS *Excel* programa, rezultatai pateikiami grafiškai: 12 lentelių, 18 paveikslų. Pridedami lentelių, paveikslų sąrašai bei pagrindinių sąvokų žodynas. Literatūros šaltinių skaičius – 75. Darbo apimtis 76 puslapiai.

Numatomos kliūtys. Dėl objekto (klubinio poilsio) novatoriškumo Lietuvoje, beveik nėra literatūros (knygų, mokslinių straipsnių publikacijų) šia tema lietuvių kalba, todėl pagrindinė teorinė medžiaga įmanoma daugiausia anglų kalba. Nemaža dalis informacijos pateikiamos angl. *timeshare* tema nėra iš mokslinių šaltinių, todėl gali būti nelabai patikima ar nesutapti. Egzistuoja tikimybė, kad atliekant apklausą dauguma respondentų gali visiškai nieko nežinoti apie klubinį poilsį, todėl sudarant apklausą vertėtų svarstyti trumpos objekto anotacijos įtraukimo į apklausos struktūrą galimybę. Organizuojant anketinę apklausą, siunčiamą elektroniniu paštu, valstybinio turizmo sektoriaus ir privataus verslo atstovams, egzistuoja didelė tikimybė, kad respondantai ignoruos anketą, nes nėra suinteresuoti tyrimu. Šio tyrimo imtis yra priklausoma nuo respondentų geranoriškumo, bendravimo kultūros, todėl į tai reiktų atsižvelgti renkantis respondentus ir orientotis į kokybinį tyrimą.

1. KLUBINIS POILSIS KURORTUOSE

1.1. Klubinio poilsio raida ir vieta apgyvendinimo sektoriuje

Klubinio poilsio koncepcija atsirado XX amžiaus septintajame dešimtmetyje Europoje, Šveicarijoje, Baar slidinėjimo kurorte. Viešbučio savininkai Alexander Nette ir Guido M. Fenggli įkūrė kompaniją kurią pavadino „Hapimag“. Šios kompanijos akcininkai įgijo teisę į poilsį slidinėjimo kurorte esančiame viešbutyje. Poilsiautojams, tai pasirodė patraukli idėja, nes jie norėjo užsitikrinti poilsio vietas jau patikrintame, patikimame viešbutyje. A. Nette pradėjo supirkinėti nekilnojamą turtą kurortuose kitose Europos šalyse kaip Italija, Ispanija ir Šveicarija. Ši nuosavybė tapo prieinama visuomenei pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teise, netampant pilnaverčiu nekilnojamo turto savininku. Po keturiasdešimties metų, „Hapimag“ veikia aštuoniolikoje Europos šalių, JAV ir Egipte ir turi nuosavybės objektų daugiau nei šešiasdešimtyje kurortų minėtose šalyse.

Kita klubinio poilsio atsiradimo versija teigia, kad 1964 metais Paul Doumier „Societe des Grandes Travaux de Marseille“ statybos kompanijos pritaikė šią koncepciją slidinėjimo kurorte Prancūzijos Alpėse. P. Doumier priskiriamas klubinio poilsio šūkis: „Nenuomokite kambario – pirkite viešbutį“ (Important Issues <...>, 2001, Strauss, 2001).

Ši atostogų būsto naudojimosi koncepcija neturi nusistovėjusios terminologijos, tad egzistuoja įvairūs pavadinimai šiai sistemai apibūdinti: klubinis poilsis, klubinio poilsio nuosavybės sistema, pakaitinis naudojimas atostogų būstu, „taimšeris“ (nuo angl. *timeshare*). Anot Strauss M. (2001), klubinio poilsio koncepcija reiškia vieną dalyką: naudojimąsi būstu suskaidymą į lygius laiko vienetus (paprastai į 52 savaitės (1 metai)), tokiu būdu suteikiant galimybę vartotojui įsigyti norimą laiko vienetą pasirinktame kurorte. Atostogų būstas tampa bendras ir naudojamas pakaitomis su kitais naudojimo teisę turinčiais asmenimis. Taip atostogautojas yra užtikrintas, kad jam nereikės rūpintis kaip užsirezervuoti vietą perkrautame viešbutyje populiariame kurorte, be to, toks būstas kainuoja gerokai mažiau nei individualiai įgytas nekilnojamas turtas (Kaufmann et al, 2009, p. 8).

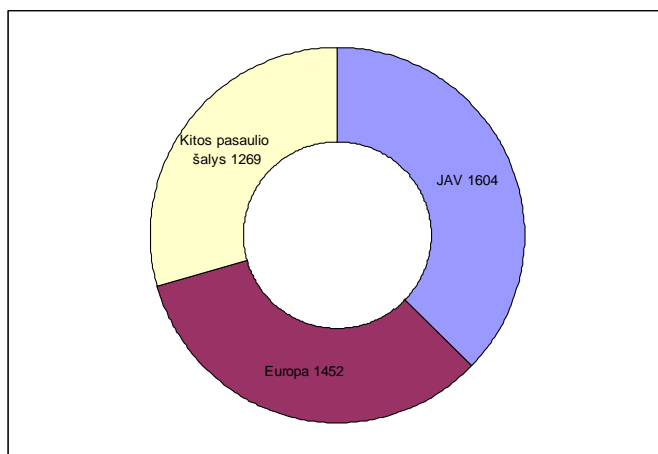
Klubinio poilsio koncepcija labai sėkmingai buvo pritaikyta 1970-aisiais metais JAV, kur dėl naftos krizės, labai pablogėjo padėtis nekilnojamojo turto sektoriuje. Reikėjo inovatyvios idėjos kaip nekilnojamąjį turtą padaryti prieinamu didesnei visuomenės daliai, nes nemaža dalis statybos kompanijų šalyje pasibaigus statybų bumui, niekaip negalėjo parduoti tuščių objektų (Cumming, 2006, p.28).

Pradinėje klubinės klubinio poilsio stadijoje egzistavo trūkumas: poilsiautojai galėjo ilsėtis tik vienuose konkrečiuose kurorto apartamentuose. Maždaug tuo metu, pakaitinio naudojimosi teisės savininkai pradėjo keistis atostogų būsto objektais tarpusavyje. Taip susiformavo dvi didžiausios

pasulyje apsikeitimą kuruojančios kompanijos Resort Condomium International (RCI) ir Interval International (Kaufmann et al, 2009 p. 3).

Klubinio poilsio pramonei ypač svarbus dešimtas dešimtmetis, kai šioje šakoje nišas išvėlgė ne vien pavienės kompanijos, bet ir didieji viešbučių tinklai, tokie kaip Hilton, Sheraton, Disney, Armada, Four Seasons, Hyatt, Westin, Ritz-Carlton ir Radisson. Su šių korporacijų atėjimu siejamas spartus teisinio reguliavimo vystymas, kokybės užtikrinimas bei didesnis pasitikėjimas šia atostogų sistema. Šiuo laikotarpiu klubinio poilsio sistemos koncepcija pradėta taikyti Azijoje ir Rytų Europoje (R. Ch. Goeldner, J. R. Rithie, 2006, p. 165, Timeshare Datashare, 2007).

Klubinis poilsis sparčiausiai vystėsi JAV bei tokiose Europos šalyse kaip Didžioji Britanija, Prancūzija, Italija ir Skandinavijos šalys. Aktyviausi Europoje buvo britai, kurie gana noriai pirkto pakaitinio naudojimo atostogų būstą pamėgtuose Ispanijos kurortuose. 1 paveiksle pateikiamas klubinio poilsio narių (angl. *timeshare* klubų) skaičius pasaulyje:

1 pav. Klubinio poilsio angl. *timeshare* klubų skaičius.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Worldwide Timeshare Statistics (2002).

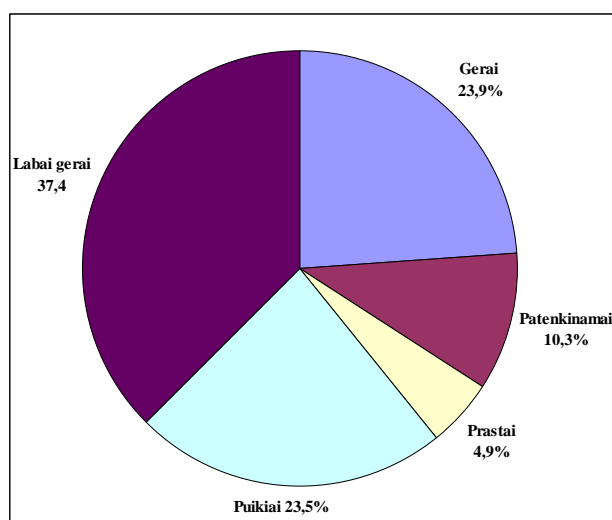
Iš paveikslo matyti, kad klubinio poilsio paslaugas teikiančių kurortų daugiausia yra JAV ir Europoje. Kitos pasaulio šakos smarkiai atsilieka. Pažymėtina ir tai, kad JAV pirmauja ne vien pagal kurortų skaičių sistemoje, bet ir pagal valdytojų skaičių pasauliniu mastu – 45% viso pasaulio valdytojų klubinio poilsio vienetų yra amerikiečiai.

Europoje angl. *timeshare* sistema (klubinis poilsis) taip pat populiori, suskaičiuojami 1452 kurortai. Europos klubinio poilsio charakteristika (The European Timeshare Industry, 2008):

- 2007 m. 1,5 milijono europiečių buvo įsigiję pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisę.
- Britai ir airiai sudarė didžiausią valdytojų dalį – 589,653. Po jų seka vokiečiai ir italai.
- Daugiausia kurortų – Ispanijoje (26,3%), 14,94% Italijoje, 11,05% Didžiojoje Britanijoje ir Airijoje.
- Užregistruota 73,540 klubinio poilsio vienetų su 67,590 milijono miegamųjų vietų.
- Vidutinis klubų užimtumas Europoje siekė 71,7%.

Tipinis klubinio poilsio vieneto pirkėjas yra aukštesnės-vidurinės klasės atstovas, didesnes pajamas gaunantis, aukštąjį išsilavinimą turintis, vidutinio amžiaus, vedęs asmuo. Tačiau egzistuoja ir didelė įvairovė pirkėjo profilyje. Sistema pasižymi tuo, kad sudaro sąlygas produktus įsigyti tiek paprastiems vidutinės pajamas gaunantiems žmonėms, tiek pasiturintiems. Savininkų vidutinės metinės pajamos svyruoja nuo 35,00 tūkst. USD iki 90,00 tūkst. USD turinčių klubinio poilsio nuosavybės objektus Karibų jūros pakrantėje. Italijoje lankosi didžiausia dalis nevedusių poilsiautojų (37%), o tuo tarpu Lotynų Ameriką renkasi šeimos su vaikais (58%).

Populiarumo Europoje ir JAV susilaukęs klubinis poilsis, daugumos klubinio poilsio vienetų savininkų yra vertinimas teigiamai savo pirkiniu. 2 paveiksle pavaizduotas klubinio poilsio produkto savininkų vertinimas:

2 pav. Klubinio poilsio vienetų savininkų vertinimas.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Looking Inside Timeshare Industry (2010).

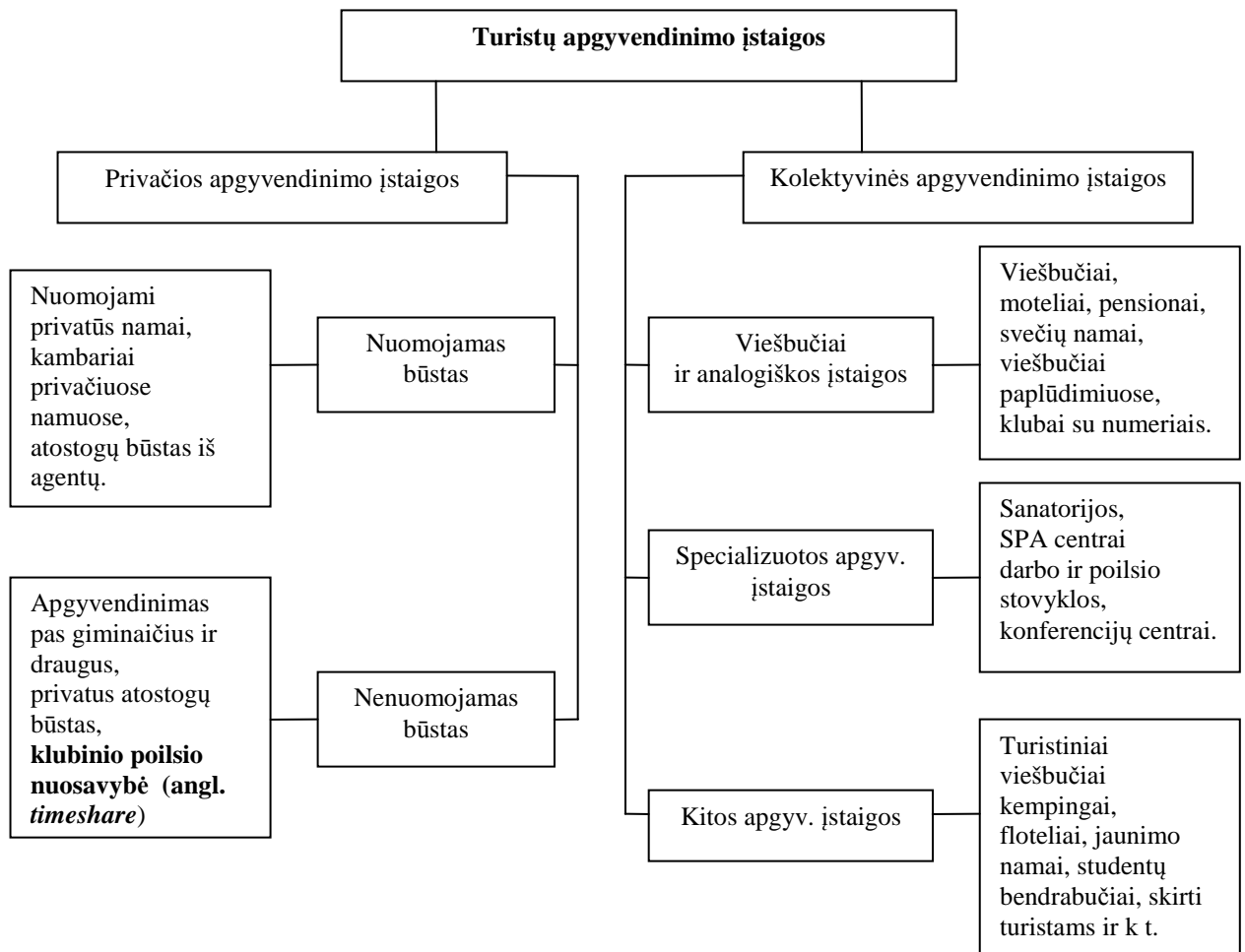
Paveiksle matyti, kad didžiausia dalis savininkų savo angl. *timeshare* pirkinius vertina labai gerai, kiek mažiau gerai ir puikiai. Nedidelė dalis mano, kad įsigytas produktas yra patenkinamas ir tik maža dalis jį vertina prastai.

Pagrindinė priežastis kodėl pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė tapo populiariu produktu atostogų būsto sferoje yra aukšta paslaugų ir apgyvendinimo kokybė jų pasirinktuose kurortuose ir lankstumas bei galimybė keistis. Todėl daugelis savininkų dažnai prasitęsia intervalą.

Kaip parodė literatūros šaltinių duomenys dauguma angl. *timeshare* klubų yra JAV ir Europoje, tad galima daryti prielaidą, kad klubinis poilsis gali plėstis į besivystančias pasaulio šalis bei vis labiau konkuruos su kitomis turizmo apgyvendinimo įstaigomis.

Apgyvendinimo įstaigų klasifikacija yra gana sudėtinga dėl nevienodos įvairių šalių kultūros komforto suvokimo, tradicijų, istorinių aplinkybių ir t.t. Pasaulinė turizmo organizacija (PTO) ir Tarptautinė viešbučių asociacija (TVA) siūlo naudotis jų sudaryta bendra apgyvendinimo įstaigų

klasifikacija pagal kurią tokios įstaigos pirmiausia skirstomos į privačias ir kolektyvines apgyvendinimo įstaigas (3 pav.):

3 pav. PTO rekomenduojama apgyvendinimo įstaigų klasifikacija.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal United Nations <...> Tourism Organization (1999).

Klubinio poilsio nuosavybė priskiriama privačioms apgyvendinimo įstaigoms, nenuomojamiems būstams kartu su apgyvendinimu pas giminaičius/draugus ir privačiu atostogų būstu. Turizmo rinkoje pasirodžius angl. *timeshare*, turistui atsirado galimybė įsigyti laiko intervalą atostogų būste, bet ne patį būstą, kuris kainuotų gerokai brangiau. Klubinio poilsio nariu tapęs asmuo traktuojamas kaip savininkas ir gali atlikti pirkimo-pardavimo sutartyje numatytus veiksmus.

Galima teigti, kad klubinio poilsio būsto forma artimiausia yra viešbučiams ir analogiškomis įstaigoms: svečių namams, plažo viešbučiams, klubams su numeriais, moteliams, pensionams bei kitos kolektyvinės įstaigoms: turistiniams viešbučiams, jaunimo namams ir kt. Tačiau klubinio poilsio koncepcija vis dažniau naudojama ir specializuotose įstaigose, tokiose kaip sanatorijos, prikabinamieji nameliai, kruiziniai laivai ir kt.

Galime palyginti dvi artimiausias apgyvendinimo įstaigas: viešbutį ir poilsio klubą (1 lentelė):

Tipinio viešbučio ir tipinio *Mariott* angl. *timeshare* klubo palyginimas

	Tipinis Viešbutis	Tipinis <i>Mariott</i> atostogų klubas
Vietų skaičius	Dvivietis	Nuo 6 iki 8
Plotas	350 kv.p. ¹	1100 kv.p.
Išplanavimas	Vienas kambarys su vonia	- Atskiras valgomasis ir svetainė - Galima daugiau nei viena vonia ir balkonas
Valgomasis	Miesto maitinimo įstaigos, kambarių tarnyba	Pilnai įrengta virtuvė 6 asmenims
Įranga	Vienas televizorius, Valymo/skalbimo paslaugos	Daugiau nei vienas televizorius, DVD grotuvas, skalbyklė/džiovyklė
Statusas	Nuomininkas	Savininkas
Kaina	87 USD už dieną	Vid. savaitės kaina 14,500 USD (ilsintis kasmet, neribotą laiką)
Mokesčiai	—	Vid. 383 USD per metus

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Typical Marriot Resort (2008).

Tipinis *Mariott* atostogų klubas siūlo komfortablesnį apgyvendinimą, didesnis plotas ir geresnis išplanavimas lyginant su tipiniu viešbučiu. Taip pat atostogų klubuose siūloma daugiau įrangos, įmanoma maistą gamintis apgyvendinimo įstaigose. Nors pradinė kaina atostogų klubo ženkliai didesnė, tačiau ilgai ji atsiperka (turint omeny nuomos kainą, maitinimąsi).

Klubinis poilsis iš kitų apgyvendinimo įstaigų labiausiai išsiskiria tuo, kad asmuo įsigijęs teisę naudotis pakaitiniu būstu tampa jos savininku, o ne nuomininku kaip kitose įstaigose. Tai gali būti svarbus psichologinis faktorius.

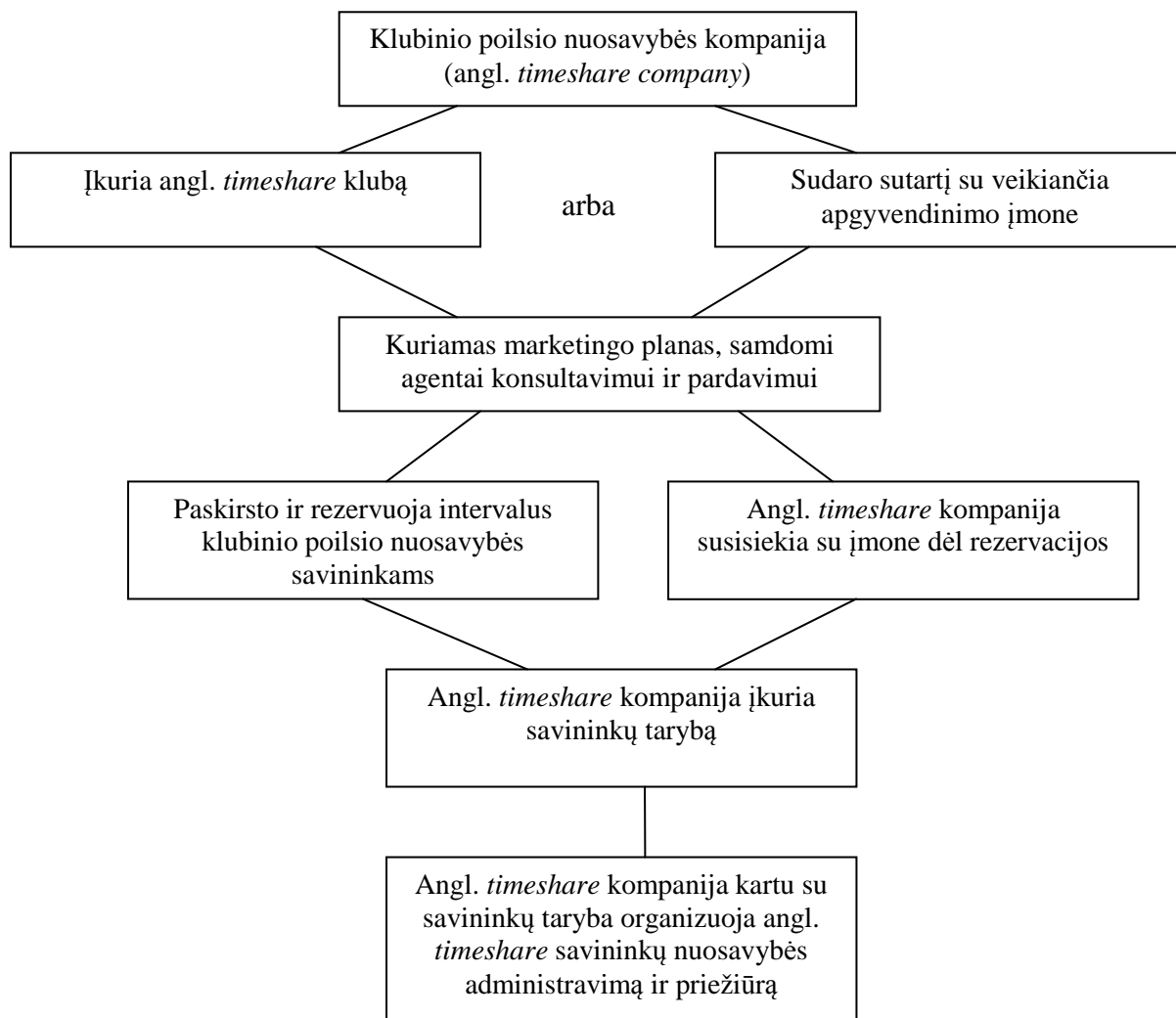
1.2. Klubinio poilsio organizavimas ir marketingas

Ankstyvosiose klubinio poilsio vystimosi stadijose, nemaža dalis šiame versle veikiančių kompanijų buvo mažai žinomos pavienės įmonės, kurios taikydavo ne visada etiškus prekybos metodus. Dėl šios priežasties, klubinis poilsis įgavo neigiamą reputaciją, tačiau situacija ėmė gerėti kai vis daugiau stambių nekilnojamojo turto ir žinomų viešbučių tinklų kompanijų, veikiančių tarptautinėje erdvėje pasirodė rinkoje. Pirmiausia 1984 klubinės nuosavybės verslą ėmė diegti ir plėtoti Marriott, 1992 Disney ir Hilton pasekė šiuo pavyzdžiu. Kitos žinomos kompanijos angl. *timeshare* industrijoje: Hyatt, Hapimag, DeVerre, Starwood (R. Upchurch & C. Lashley, 2006, p. 9).

¹ kvadratinė pėda = 0,09290 m².

Klubinio poilsio diegimas yra gana sudėtingas, nemažai lėšų ir žinių reikalaujantis procesas. Angl. *timeshare* diegimo organizavimas pavaizduotas 4 paveiksle:

4 pav. Klubinio poilsio organizavimas.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal A. T. Stutts, J. Wortman. (2006, p. 291). *Hotel and lodging management – an introduction*.

Klubinio poilsio kompanija, dažnai įvardijama kaip klubinės sistemos vystytoja (angl. *timeshare resort developers*). Tai pagrindinis ir svarbiausias klubinio poilsio veiklos organizavimo elementas atsakingas už angl. *timeshare* diegimą, plėtrą bei daugeliu atveju – sklandų sistemos veikimą. Steigėjas privalo užtikrinti angl. *timeshare* vartotojų teisių apsaugą atsižvelgiant į konkrečioje šalyje galiojančius įstatymus. Kaip matome iš 5 paveikslo, pradinėje stadijoje kompanija turi dvi alternatyvas: sudėtingesnę, daugiau laiko ir lėšų reikalaujančią – klubinio poilsio klubo įkūrimą ir sutarties sudarymą su jau kurorte veikiančia apgyvendinimo įstaiga. J. Butler (2008) teigia, kad privatus verslas svarstydamas klubinio poilsio diegimo perspektyvą, turi

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

apgalvoti : *tikslinę rinką, konkurentus, tinkamą būsto projektą ir dydį, klubo gyvybingumą ir sklandų darbą išpardavus būsto vienetus.*

Šioje stadijoje reikėtų panagrinėti klubinio poilsio tipinio klubo materialiąją bazę. Anot S. Horner ir J. Swarbrooke (2004), vidutinis poilsio klubo dydis – apie 50 apartamentų. Tipinis poilsio klubas turi:

- **Klubo teritorijoje:** administraciją, mašinų stovėjimo aikštelę, baseiną, restoraną, barą. Papildomoms paslaugoms teikti įrengiami: teniso kortas (kortai), sporto salė, sauna, masažo kabinetas ir kt. Vaikų priežiūrai ir pramogoms - žaidimų kambarys, aikštelė vaikams, atskiras baseinas vaikams, vaikų priežiūros punktas.
- **Kurorto teritorijoje:** maisto produktų parduotuvė, pasilinksminimo įstaigas, automobilių nuomos punktą, medicinos tarnybą, valiutos keitimo punktą.

Turint tinkamą materialinę bazę, klubinio poilsio nuosavybės kompanija-steigėja samdo prekybos agentus, kurie rūpinasi klubinio poilsio produkto pardavimu, klientų paieška bei konsultavimu. Tačiau dar prieš vykdant pardavimus, reikalingi marketingo specialistai angl. *timeshare* produkto marketingo kompleksui sudaryti.

Marketingo kompleksas. Angl. *timeshare* produktui kaip ir įprasta kiekvienam produktui, taikomas marketingo kompleksas. Prie įprasto „4P“ komplekso (*prekė, kaina, paskirstymas, rėmimas*), atsižvelgdami į produkto subtilybes autoriai Kaufmann et al (2009, p. 18) ir R. Upchurch & C. Lashley (2006, p. 95) prideda dar „3P“ elementus - *žmones, procesus, fizinius požymius* bei „1Cs“ – *pirkėjų aptarnavimą*.

Produktas. Klubinio poilsio produktas – kompleksinis. Jį sudaro būstas ir intervalo (produkto) tipas. Norint išsigilinti į angl. *timeshare* produkto įvairovę reikėtų šiuos elementus panagrinėti atskirai.

Angl. *timeshare* būstas gali turėti įvairias formas: viešbučius, kotedžus, namelius, namelius ant ratų, kruizinius laivus, tačiau populiariausia forma – kondominiumas.

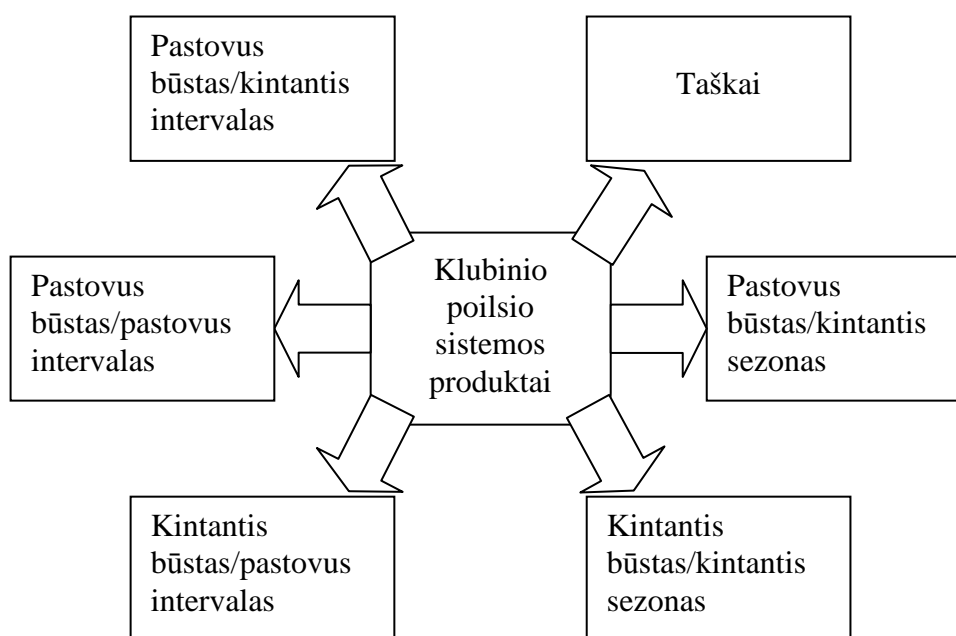
Kondominiumas (lot. con – „su, drauge“ + dominium – „valdymas“) – tai privatus, nedalomas nuosavybės objektas, priklausantis daugeliui savininkų (Dvilevičienė, 1997, p. 33). Kondominiumai kaip nauja gyventojų apgyvendinimo forma ėmė plisti šeštojo dešimtmečio pabaigoje. Priklausomai nuo investitorių pageidavimų kondominiumai gali turėti nevienodą paskirtį: atostogaujantiems apgyvendinti, sveikatingumo centrui kurti arba būti kaip antrieji namai ir kaip kurorto ar viešbučio kondominiumas.

Kondominiumas nuo viešbučio ar motelio skiriasi tuo, kad jo savininkas turi ne tik teisę į savo padalinį, bet ir nuosavybę su kitais savininkais bendrai naudojamo ploto: koridoriaus, įėjimo, įvažiavimo, maudymosi baseinų, golfo aikštelių ir kt. Norint kondominiumą paversti viešbučiu, keliami tokie pat reikalavimai kaip ir kitoms tokios paskirties įstaigoms. Kondominiumai, skirti

poilsui, turi būti suprojektuoti ir pastatyti kaip viso kurorto sudėtinė dalis ir pritaikyti atostogaujančiųjų nuomai (Dvilevičienė, 1997, p. 34).

Klubinio poilsio gyvenamieji apartamentai (kondominiumai) gali būti įvairaus dydžio nuo dviviečių iki trijų-keturių miegamųjų, skirtų didelėms šeimoms (Timeshare, 2010). Dažnai juose būna virtuvė su visa būtina įranga, valgomasis, indų plovimo mašina, televizorius, DVD grotuvas ir kiti patogumai. Dažnai būna įrengtos skalbimo mašinos su džiovyklėmis arba jos būna įrengtos klube, bendrose patalpose. Virtuvės įrankių ir indų skaičius priklauso nuo apartamento dydžio. Sakykime jei patalpos skirtos keturiems žmonėms, virtuvėje mažiausiai turėtų būti po keturis peilius, šakutes, lėkštes, stiklines, šaukštus, dubenis, tam kad būtų įmanoma visiems gyventojams vienu metu pavalyti.

Klubinio poilsio produktų tipai pateikti 5 paveiksle:

5 pav. Klubinio poilsio produktų tipai.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal T. J. Kaufmann et al (2009, p. 3-5). *Timeshare Management: The Key Issues of Hospitality Managers*. R. Upchurch & C. Lashley, (2006, p. 5-6). *Timeshare Resort Operations. A Guide to Management Practice*

Pastovus būstas/pastovus intervalas. Pats pirmasis ir mažiausiai lankstus angl. *timeshare* produkto variantas. Klubinio poilsio produkto pirkėjas įgyja pastovų intervalą (savaitę ar daugiau tam tikru metų laiku) pastoviam atostogų būste (liukso apartamentuose, viloje, kotedže ir kt. tam tikrame kurorto klube). Tai reiškia, kad asmuo nusipirkęs šio tipo produktą atostogaus tuo pačiu metu, toje pačioje vietoje.

Pastovus būstas/kintantis intervalas. Pirkėjas įgyja teisę naudotis pastoviu atostogų būstu pasirinkto kurorto klube, tačiau laiko intervalas, kiekvienais metais „pasislenka“ į priekį, pvz., jei

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

pirmaisiais metais buvo įsigyta savaitė nuo birželio 1 d. iki 7 d., vadinasi kitais metais atostogų būstu bus galima naudotis nuo birželio 7 d. iki 14 d. ir t.t. Savaitė(s) gali „slinkti“ ištikus kalendorinius metus, bet dažniausiai nustatomas sezono, tarpsezono ir nesezono apribojimas.

Kintantis būstas/pastovus intervalas. Klubinio poilsio nuosavybės savininkas nusiperka pastovų intervalą atostogų būste, tačiau pastarąjį gali keisti su kitais ilgalaikio atostogų būsto valdytojais tame pačiame klube ar kitų šalių kurortų klubuose. Pirkėjas atostogaus tuo pačiu metu, tačiau turi galimybę pasikeisti vietą.

Pastovus būstas/kintantis sezonas. Pirkėjas įsigyja teisę atostogauti pastoviam poilsio būste tam tikrame kurorto klube, tačiau gali keisti apsistojimo intervalą. Dažniausiai sezono metu laiko intervalą valdantis asmuo gali pasikeisti į ilgesnį laiko intervalą tarpsezono ar nesezono metu.

Kintantis būstas/ kintantis intervalas. Tai vienas iš lanksčiausių klubinio poilsio produktų tipų. Klubinio poilsio nuosavybės intervalą ir ilgalaikio atostogų būsto vietą galima keisti sutartyje numatytais sąlygomis.

Taškai. Pats lanksčiausias tipas. 1992 metais *Disney* korporacijos pradėtas naudoti angl. *timeshare* produkto tipas, neapriboja savininko kintančio/pastovaus būsto ir intervalo struktūra. Pirkėjas gali įsigyti atitinkamą kiekį taškų leidžiančių jam keisti būsto dydį, vietą, sezoną bei savaitių skaičių. Taškų sistema leidžia atostogų klubo nariui už nusipirktus taškus kasmet pasirinkti naują atostogų būdą (Kaufmann et al, 2009, p. 5-6) ir R. Upchurch & C. Lashley, (2006, p. 3-5).

Nuo pat atsiradimo klubinis poilsis gerokai pasikeitė, tapo daug lankstesnis, nes atsirado daugybė naujų produkto variantų. Visa tai buvo daroma siekiant pritraukti kuo daugiau poilsiautojų ir patenkinti jų skirtingus poreikius, norus bei galimybes. Pradžioje siūlytas fiksuoto būsto/fiksuoto intervalo pakaitinio naudojimosi atostogų būstu produkto tipas papildė dar penkiais variantais iš kurių tinkamiausią gali išsirinkti ir labai išrankus klientas.

Į šį ilgalaikį atostogų produktą taip pat įtraukiamos ir pramogos, restoranai, barai, kurie yra konkrečioje apgyvendinimo įstaigos vietoje.

Kaina (angl. *price*). Aukšta kaina indikuoja puikią kokybę ir prabangą, žema ekonomišką variantą. Angl. *timeshare* kaina susideda iš tokių elementų kaip apgyvendinimo vietos, laikotarpio nustatymo, įvairių paslaugos mokesčių, maitinimo ir pramogų mokesčių.

Paskirstymas/Vieta (angl. *place*). Nors klubinio poilsio nuosavybės savininkas dažnai turi galimybę keisti kurortą, tačiau pirminė klubo vieta turi ypatingą reikšmę ilgalaikio atostogų būsto pardavime. Klubinio poilsio koncepcija patraukli tuo, kad kondominiumų – viešbučių yra skirtingose pasaulio vietose, todėl poilsiautojai gali rinktis iš daugybės kurortų tipų labiausiai patenkinančius jų poreikius ir galimybes. Šiltą klimatą ir vandens pramogas mėgstantieji gali rinktis populiariausius paplūdimio ar salų kurortus, slidinėjimą – kalnų/slidinėjimo, žvejybos entuziastai – ežerų kurortus ir t.t. Norintieji pagerinti sveikatą ar tiesiog pabėgti nuo streso ir atsipalaiduoti

vyksta į SPA/sveikatingumo kurortus. Klubinio poilsio atostogų būstai dažnai orientuojami į svečius su vaikais (šeimoms palankūs) ir siūlo profesionalių auklių paslaugas, žaidimų aikšteles, baseinus vaikams ir panašias paslaugas. Svečiams norintiems atostogauti kartu su naminiiais gyvūnais taip pat yra siūlomi būstai kai kuriose klubuose, tačiau kartais jose gali būti taikomi gyvūno dydžio apribojimai. Itin patrauklūs „viskas įskaičiuota“ tipo klubai, kuriuose suteikiami visi patogumai bei, mažiausiai, neribotas kiekis maisto, gėrimų, sporto pramogų už tam tikrą kainą vienam asmeniui. Liuksuso apartamentų kurortai yra patys brangiausi siūlantys aukščiausios kokybės paslaugas ir aptarnavimą. Išskirtinės architektūros ir prabangaus interjero apartamentai įsikūrę prestižinėse vietose. Svečias gali rinktis iš daugybės pramogų: golfo, vandens sporto, SPA ir grožio procedūrų, slidinėjimo, ramybės oazių ir kt.

Dėl rinkos tendencijų atsiranda naujų kurortų tipų siekiant patenkinti besikeičiančius vartotojų poreikius. Vis labiau populiarėja specializuoti kurortai, skirti patenkinti tam tikrus atostogautojų pomėgius kaip pavyzdžiui, golfo kurortai. Šio tipo klubai dažniausiai turi savo nuosavas golfo aikšteles arba yra netoli jų. Antruoju atveju svečiams yra išduodami specialūs leidimai lankytis golfo aikštelėse nemokamai. Kazino kurortai skirti azartinių lošimų mėgėjams ir daugiausia koncentruojasi Las Vegaso mieste, JAV. Pramogų parkų kurortai yra netoli žymiausių pasaulyje pramogų parkų visame pasaulyje. Geriausi šio tipo kurortų pavyzdžiai: Disneyland Anaheime, Kalifornijoje, Universal Studios Hollywood, Anaheime, Kalifornijoje ir kt (Resort Types, 2010).

Rėmimas (angl. *promotion*). Klubinio poilsio nuosavybė yra palyginti gana sudėtingas, didelės vertės netradicinis turizmo produktas. Viena iš sudėtingiausių užduočių, tenkančių marketingo specialistams, yra sugebėti įtikinti vartotojus gerai apgalvoti, suprasti, įvertinti patį produktą ir tik tada nuspręsti, ar įsigyti teisę į norimą poilsio vietą. Tuo tarpu klubinio poilsio kompanijai norint optimaliai išnaudoti galimybes kiekvieną klubo numerį reikia parduoti mažiausiai 50 kartų (How Timeshare Works, 2009).

Rinkai vis labiau plečiantis ir daugėjant klubinio poilsio sistemos dalyvių, atsirado būtinybė eliminuoti nelegalius ir nesąžiningus sandorius bei neetiškus prekybos metodus. Daugelyje šalių palankiai sutikta galimybė po pasiūlymo pateikimo tam tikrą laiką pagalvoti ir tik vėliau nuspręsti ar pasirašyti sutartį, taip vadinamasis šalto proto sprendimas (angl. cooling-off period). Dabar daugelyje šalių egzistuoja būtinybė įvardyti tam tikrą laiko intervalą (Europoje maždaug 10 dienų) tik po kurio sutartis oficialiai įsigalioja. Tuo laikotarpiu klientas bet kada gali atšaukti sutartį (Vartotojai <....>, 2007).

Žmonės (angl. *people*). Šis elementas skirstomas į darbuotojus ir pirkėjus. Klubo kokybinis vertinimas yra ženkliai įtakojamas personalo sugebėjimo profesionaliai ir kokybiškai atlikti savo pareigas ir palikti gerą įspūdį vartotojams. Pastebima tendencija, kad klubinio poilsio vystytojai

K. Lukošiuė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

dažnai nuvertina šį elementą. Tuo tarpu išskirtinis dėmesys turėtų būti skiriamas personalo apmokymams, skatinimams ir motyvacijai, elgsenai kolektyve ir pan. (Žalys ir kt., 2005, p. 402).

Procesai (angl. *processes*)– tai kompleksiški darbai, kurių teigiamas rezultatas pasireiškia produkto nauda vartotojui (J. Blythe, 2009). Procesas prasideda nuo pat pirmojo kontakto tarp kompanijos atstovo ir potencialaus kliento, čia svarbu požiūris į klientą, greitas ir kokybiškas dokumentacijos tvarkymas, profesionalumas. Galimybė lanksčiai naudotis produktu, keisti tam tikrus niuansus - didelis klubo vadovybės darbo privalumas.

Fizinis akivaizdumas (angl. *physical evidence*). - tai aplinka, kurioje teikiama paslauga ir kur vyksta paslaugos teikėjo ir vartotojo bendravimas. Tai gali būti ir paslaugos teikimo aplinkoje esantys patogumai (Rudžionienė J., 2009). Angl. *timeshare* fizinis akivaizdumas – tai pirmiausia patalpų išplanavimas, interjeras, aplinkos priežiūra ir tvarka. Šiuo punktu tinkamai pasirūpinti privalo angl. *timeshare* klubo administracija/operatorius (R. Upchurch & C. Lashley, 2006, p. 96):

Pažymėtina, kad visi 7 marketingo komplekso elementai yra glaudžiai susiję, kiekvienas apčiuopiamas (materialus) ir neapčiuopiamas (nematerialus) elementas, turi įtakos tiek pačiam produktui, tiek ir pasitenkinimui juo. Kaip ir kiekvienoje svetingumo įmonėje, angl. *timeshare* klube ypatingą vaidmenų vaidina aptarnaujantis personalas. Kuriant marketingo planą pirmiausia reikėtų atsižvelgti į tikslinės rinkos charakteristiką bei poreikius.

Pirkėjų aptarnavimas (angl. *consumer service*). Pasak V. Šerepkienės ir kt. (p. 114, 2009), *pirkėjų aptarnavimas* – „tai veiksmai, kurie įtraukia patarimų teikimą, užsakymų priėmimą, pašto pristatymą ar kitokius specialius veiksmus“. Geras pirkėjų aptarnavimas, motyvuoja klientus pakartotinai naudotis klubo paslaugomis.

Paruošus tinkamą marketingo strategiją ir prekybos agentams pasirūpinus pardavimais, kitas žingsnis (žr. 5 pav.) – angl. *timeshare* kompanijai paskirstyti ir rezervuoti intervalus klubinio poilsio nuosavybės savininkams arba (jei buvo sudaryta sutartis su veikiančia apgyvendinimo įstaiga) pranešti apie atitinkamus rezervavimus už šią veiklą į atsakingiems skyriams/asmenims įmonėje. Apsvarsčius angl. *timeshare* produkto įvairovę (kintantys („plaukiojantys“)/pastovūs intervalai, būsto dydžio skirtumai, klubo pakeitimo galimybė), galima pabrėžti, kad rezervavimo ir apskaitos procesai klubinio poilsio sistemoje yra gana sudėtingi.

Prieš pradėdant veiklą svarbu, pasirūpinti vartotojų interesais, dažniausiai šiam tikslui angl. *timeshare* kompanija inicijuoja klubinio poilsio nuosavybės savininkų tarybą. Šis organas turi galią daryti įtaką kompanijos sprendimams įdarbinant aptarnaujantį personalą ir kitiems klubo valdymo procesams.

Galima išskirti pagrindinius klubinio poilsio lementus: angl. *timeshare* vystytojai (angl. *developers*), angl. *timeshare* produkto savininkai, klubo administracija, angl. *timeshare* marketingo specialistai/pardavimo agentai, perpardavinėtojai, pasikeitimo/mainų kompanija. Vystantis šiai

industrijai atsirado ir papildomas paslaugas teikiančių narių: kelionių organizavimo įmonės, draudimo bendrovės, bei profesines paslaugas teikiantys angl. *timeshare* specialistai-konsultantai, apskaitininkai, teisininkai. Klubinio poilsio struktūra pateikta 8 priede.

1.3. Klubinio poilsio nuosavybės valdymas

Turizmo produktas, anot M. Biržakovo (2004), susideda iš trijų dalių: produktų, turizmo paslaugų ir kitų paslaugų. Klubinio poilsio produktas yra turizmo produktas, kurį įsigijus įgyjama teisė naudotis poilsio savaitę (ar daugiau) klube. Ši teisė turi atsispindėti pirkimo pardavimo sutartyje. Ilgą laiką, sutarties sąlygas diktavo *timeshare* kompanija, tačiau vėliau susirūpinta vartotojo apsauga ir atsirado teisinis reguliavimas nacionaliniu bei angl. *timeshare* tarptautiniu lygiu.

1994 Europos komisija priėmė direktyvą reglamentuojančią pakaitinio naudojimosi atostogų būstu paslaugos teikimą. Po direktyvos priėmimo 1994 m. rinkoje įvyko svarbių pokyčių ir 2009 priimta 2008/122/EC direktyva. Buvo sukurta naujų produktų ir atsirado naujų sutarčių rūšių, nepatenkančių į teisės aktų taikymo sritį. Todėl tokius produktus perkančių vartotojų teisės nėra tokios pat arba jos nėra taip pat apsaugotos. Pavyzdžiui, vartotojas gali įsigyti naujų produktų, leidžiančių naudotis įvairių rūšių būstais (pvz., gyvenamaisiais laivais). Dar viena problema yra ta, kad dabartinės taisyklės netaikomos pakaitinio naudojimosi teisių perpardavimui arba mainams.

Naujasis pasiūlymas pakeis senąją direktyvą šiuolaikišku, supaprastintu ir nuosekliu teisės aktu, į kurį bus įtraukta pakaitinio naudojimosi teisė ir ilgalaikiai atostogų produktai, taip pat jų mainai ir perpardavimas. Pasiūlyme bus išplėsta dabar galiojančių taisyklių taikymo sritis, įtraukiant:

- kilnojamąjį turtą – taisyklės bus taikomos pakaitiniam naudojimuisi turtu, kaip antai gyvenamaisiais laivais, priekabiniais nameliais ar kruizų laivais;
- ilgalaikius atostogų produktus – sumažintų tarifų atostogų klubus, kuriuose vartotojai moka, pavyzdžiui, 3 000 EUR, kad gautų slaptažodį patekti į tinklalapį, kuriame jiems žadamos „didžiulės nuolaidos“, kurios dažnai yra klaidinančios, atostogų būstams, skrydžiams ir automobilių nuomai;
- pakaitinio naudojimosi produktų perpardavimą – į daugelį pakaitinio naudojimosi teisės savininkų kreipiasi prekybos agentai, už savininko pakaitinio naudojimosi teisės pardavimą reikalaujantys mokesčių;
- pakaitinio naudojimosi produktų mainus – kai kurie pakaitinio naudojimosi teisės savininkai moka papildomą mokestį už galimybę įstoti į mainų klubą, kur jie gali iškeisti savaitę Kanaruose į savaitę Alpėse. Papildomais informacijos reikalavimais turėtų būti užtikrinta, kad jie žinos, koks yra tikrasis pasiūlymas, ir jiems vėliau neteks nusivilti (Vartotojai <....>, 2007).

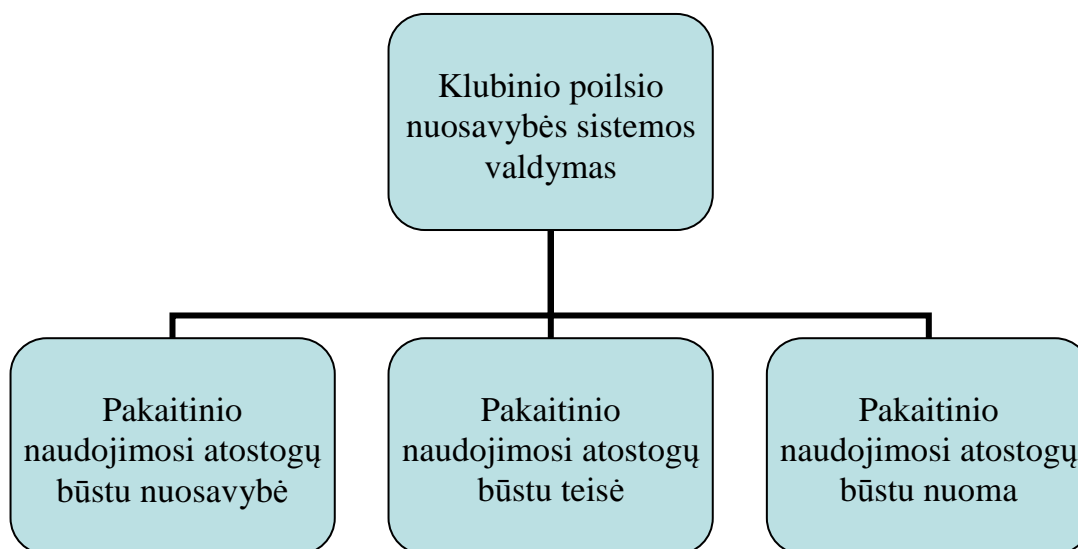
Aptariant klubinio poilsio pirkimo-pardavimo sutartį taip pat reikėtų išskirti šias dalis: pirkėją, pardavėją, poilsio klubą.

Pirkėjas - fizinis ar juridinis asmuo, pareiškęs norą įsigyti teisę į klubinį poilsį ir kurio tikslas nėra pelno gavimas. Asmuo, įsigijęs angl. *timeshare* atostogų produktą gauna klubo nario sertifikatą, leidžiantį apsigyventi klube ir naudotis poilsio bei kitomis paslaugomis sertifikate nurodytą metų savaitę.

Pardavėjas - privatus verslininkas arba juridinis asmuo (poilsio klubas), kurio komercinė veikla yra klubinio poilsio nuosavybės teisių pardavimas.

Poilsio klubas – tai komercinė turizmo industrijos organizacija, kurios pagrindinis tikslas – poilsio teisių pardavimas, taip pat ūkinė veikla susijusi su apgyvendinimo vietų priežiūra ir administravimu.

Svarbu išsiaiškinti angl. *timeshare* produktą įsigijusio asmens teisinį statusą aptariant produkto valdymo tipologiją. Išskiriami trys klubinio poilsio nuosavybės valdymo tipai pavaizduoti 6 paveiksle:

6 pav. Klubinio poilsio nuosavybės valdymo tipai.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal T. J. Kaufmann et al (2009, p. 6). *Timeshare Management: The Key Issues of Hospitality Managers*.

1. *Pakaitinio naudojimosi atostogų būstu nuosavybė* suteikia nekilnojamojo turto savininko statusą. Pirkėjas įgyja teisę neribotam laikui pakaitomis naudotis atostogų būstu sutartyje nurodytą laiko intervalą. Kaip ir kiekvienas įsigytas nekilnojamo objektas jis gali būti parduotas, išnuomotas, paliktas testamentu šeimos nariui.

2. *Pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė* suteikia pirkėjui teisę naudotis būstu tam tikrą sutartyje nurodytą laiką (pavyzdžiui 25 metams).

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

3. *Pakaitinio naudojimosi atostogų būstu nuoma* yra panaši į pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisę, tačiau čia naudojimosi būstu laikas yra gerokai trumpesnis.

1 ir 2 atveju pirkėjas įgyja savininko statusą, pasibaigus pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisės sutarties galiojimui, nuosavybės teisės atitenka angl. *timeshare* klubo kompanijai. Klubinio poilsio nuosavybės vieneto (savininkas) gali (R. Upchurch & C. Lashley, 2006, p.7):

1. Naudotis būstu patys;
2. Išnuomoti būstą;
3. Padovanoti;
4. Keistis klube ar klubo tinkle;
5. Keistis į kitus vienetus visame pasaulyje;
6. Parduoti dedant skelbimą arba tarpininkaujant brokeriui;
7. Palikti testamentu turto paveldėtojams.

Labiausiai viliojanti klubinėje poilsio sistemoje yra galimybė keisti savąjį intervalą su kitais klubinio poilsio sistemos nariais visame pasaulyje. Dažniausiai klubas yra įtraukiamas į keitimosi sąrašus ir šį procesą imasi organizuoti specializuotos organizacijos vienijančios narius visame pasaulyje. Dvi didžiausios ir dominuojančios rinkoje organizacijos yra Resort Condomium International (RCI) ir Interval International.

Intervalo pasikeitimo potencialas priklauso nuo 5 faktorių (Timeshare Information, 2009):

1. Sezonas.

Reikėtų pažymėti, kad sezonai nebūtinai priklauso nuo metų laikų – vasaros, pavasario, rudens, žiemos, bet nuo paklausos atitinkamu laikotarpiu, kiekvienas angl. *timeshare* klubas gali nusistatyti sezono periodus.

Resort Condomium International (RCI) ir Interval International (II) sezonus skirsto į sezoną - raudoną (abi organizacijos), tarpsezonį - baltą (RCI)/ geltoną (II) bei nesezoną - mėlyną (RCI)/žalią (II). Čia galioja viena taisyklė: karštesnis sezonas gali būti keičiamas į šaltesnius (žr. 2 lentelę):

2 lentelė

Sezonų pasikeitimo matrica

	Raudonas (RCI, II)	Baltas (RCI) Geltonas (II)	Mėlynas (RCI) Žalias (II)
Raudonas (RCI, II)	+	+	+
Baltas (RCI) Geltonas (II)	-	+	+

Mėlynas (RCI)	-	-	+
Žalias (II)			

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Timeshare Information (2009).

2. Modulio dydis.

Modulinė sistema naudojama klubinėje sistemoje: T0, T1, T2, ir T4. T0 – tai studijos tipo kambarys, kuriame miegamasis ir svetainė sutampa, yra dalinė arba mini virtuvė. T1, T2, ir T4 – tai apartamentai arba vilos, kur skaičius reiškia miegamųjų kambarių skaičių; būna su pilnai įrengta virtuve (Timeshare, 2010).

3. Kurorto vieta. Aptarta 1.2. poskyryje kaip marketingo komplekso elementas *vieta*.

4. Savaičių skaičius. Galima keisti mažesnę savaitę sezono metu į didesnę tarpsezono ar nesezono metu.

5. Kokybinis kurorto įvertinimas. Jį sudaro visų marketingo komplekso elementų bendras vertinimas.

Pasikeitimo potencialas, kuris nustatomas kliento savaitei, tampa jos apskaitos kaina. Ekvivalentinė apskaitos vertė gali reikšti, kad siūlomas mažiau vertingas sezonas, bet geresnė kurorto ar apartamentų kokybė, populiariesnis kurortas.

Klubinio poilsio nariai privalo mokėti metinius klubo mokesčius. Į bendrą mokesčių sumą įeina (L. A. Schreier, 2005, p. 22):

- Turto dėvėjimosi mokesčiai;
- Bendrų patalpų priežiūros mokesčiai;
- Periodinis dažymas;
- Baldų ir įrangos remonto/pakeitimo mokesčiai;
- Nekilnojamojo turto draudimo mokesčiai;
- Minimalaus kiekvieno apartamento tvarkymo ir administravimo mokesčiai.

Nepaisant ganėtinais sudėtingo klubinio poilsio organizavimo, klientas gali įvertinti šios sistemos lankstumą ir išsirinkti labiausiai jo poreikius atitinkantį valdymo tipą ir produkto profilį. Pagrindiniai klubinio poilsio pranašumai:

- garantuota vieta ir galimybė daug metų į priekį apsistoti norimame kurorte;
- galimybė sumažinti išlaidas viešbučiams ar kitoms apgyvendinimo paslaugas teikiančioms įmonėms;
- atostogų būstu galima keistis su kitu savininku, t.y. įstoti į mainų klubą, kur galima iškeisti savaitę Havajuose į savaitę slidinėjimo kurorte .

Lankstumas, produktų įvairovė bei galimybė disponuoti šiuo produktu daro klubinį poilsį patraukliu ir prieinamu turizmo sektoriuje didelei visuomenės daliai. Tačiau norint išnaudoti visus šiuos privalumus, klubinio poilsio vieneto valdytojui reikėtų puikiai išmanyti angl. *timeshare*

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

specifiką, pagrindines šioje sferoje veikiančias įmones ir organizacijas bei vartotojų apsaugą. Tai padaryti yra gana sudėtinga, nes industrija nuolat vystosi ir keičiasi.

1.4. Lietuvos kurortų klasifikacija, funkcijos ir veiksniai

Populiariausia vieta plėtoti klubinį poilsį yra kurortiniai miesteliai (kurortai). Dažname užsienio angl. *timeshare* klubo pavadinime vyrauja angl. žodis *resort* kurortas.

Užsienio literatūroje skiriami *kurortai* (angl. *resorts*) ir *gydomieji kurortai* (angl. *spas/health resorts*). Šios sąvokos dažnai tapatinamos. C.H. Lovelock (1984), R. Bagdzevičienė, L. Navackaitė, B. Misiukaitė (2002), G. Grinienė, A. Gorinaitė (2006), R. Povilanskas (2003), apibūdindami kurorto sąvoką pažymi gydomąją kurorto funkciją panaudojant teritorijoje esančius gamtinius veiksnius (išteklius). Gydomaisiais kurortais įprasta laikyti tokius, kur žmonės atvyksta atstatyti sveikatos, sulieknėti, atlikti grožio procedūrų ar tiesiog pailsėti. Kai kurie gydomieji kurortai puikiai išvystyti – įkurti gražioje vietoje, turi platų rekreacinių paslaugų asortimentą. Šiuolaikiniuose gydomuosiuose kurortuose galima gauti ne vien sanatorinį gydymą, bet ir praleisti laiką lošimo namuose, plaukymo baseinuose, golfo aikštelėse, hipodromuose. (R. Bagdzevičienė, L. Navackaitė, B. Misiukaitė, 2006, p. 1). Lietuvoje nusistovėjusi gydomojo kurorto samprata.

Pastaruoju metu vis populiarnesnis ir patrauklesnis vartotojui tampa gydomasis turizmas, kurio pagrindą sudaro ne pats gydymo procesas, bet rehabilitacija. Šio pobūdžio turizmą gali apibrėžti kaip tikslingą žmonių veiklą, susijusią su laikinu buvimu už nuolatinės gyvenamosios vietos, kurios tikslas gauti vieną ar kelias gydymo, rehabilitacijos, fizinės kultūros ar/ir specialaus maitinimo paslaugas (P. Gecevičius et al., 2002). Kaip teigiama Lietuvos kurortų raidos koncepcijoje (2002, p. 2), pasaulinėje praktikoje, įsivyravus naujiems gydymo principams, reikalaujantiems teisingos, į ligos fazę nukreiptos terapijos, keitėsi kurortinio gydymo sistema. Kurorto veiklos centre atsirado treniruotės ir žmogaus suaktyvinimas, organizmo funkcijų gerinimas arba psichinio stabilizavimo reguliavimas. Palanki kurortų aplinka ir gydymas per atsipalaidavimą sudaro palankias galimybes organizmo stiprinimui ir fizinės sveikatos gerinimui.

Kurortą galima charakterizuoti ir kaip turizmo, sporto ir poilsio objektą. Tai vienas iš šalies įvaizdžio formavimo atramos taškų. Atvykę užsienio turistai įtakoja naujų ekonominių ryšių atsiradimą, skatina investicijų pritraukimą, išsiveža šalies ekonominės, socialinės galios išpūdį. Realizuojant specializuotas gydomosios rekreacijos paslaugų programas, atliekamas ne tik žmonių sveikatinimas, bet ir sukuriamos naujos darbo vietos bei didinamas nacionalinis produktas (Lietuvos Respublikos <...>, p. 2).

Lietuvos regioninių tyrimų instituto atliktoje „Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studijoje“ (2003, p.7), kurorto statusą rekomenduojama suteikti miestui ar miesteliui, kur yra

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

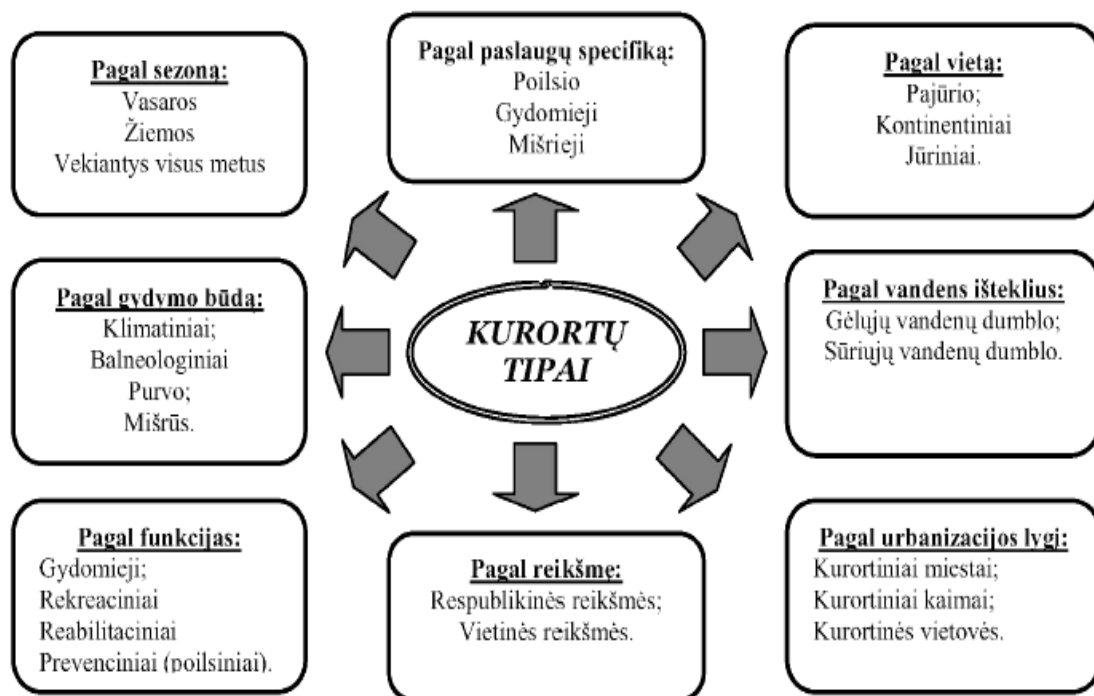
moksliškai ištirti gamtiniai gydomieji išteklių (mineralinis vanduo, gydomasis purvas ar klimatas), infrastruktūra, užtikrinanti gydomųjų veiksmų pritaikymą sanatoriniam gydymui ir reabilitacijai, kvalifikuotas kurortinio gydymo paslaugas teikiantis medicinos personalas bei išvystytas bazinių ir papildomų turizmo paslaugų teikimas.

Pagrindinė kurorto funkcija – sanatorinio gydymo paslaugų teikimas panaudojant natūralius gamtinius veiksmus. Apie kurortinių gamtinių veiksmų įtaką sveikam ir sergančiam organizmui diskutuojama nuo neatmenamų laikų. Moderniosios medicinos atstovai teigia, kad nedaug atlikta tyrinėjimų, kurie atitiktų įrodymais pagrįstos medicinos reikalavimus. Tačiau manoma, kad duomenys per šimtmečius gauti empiriškai tiriant natūralių gamtinių veiksmų poveikį žmonėms, yra pakankamai pagrįstas jų efektyvumo įrodymas (A. Kriščiūnas, 2005).

Žalys, Žalienė, Medžiūnienė (2009) išskiria šias kurortų funkcijas:

- **Pagrindinės:** gamtinių išteklių panaudojimas gydymo procese, rekreacinių-sveikatinimo paslaugų teikimas;
- **Svetingumo (antrinės):** apgyvendinimo paslaugų teikimas, maitinimo paslaugų teikimas, aptarnavimo kultūros gerinimas;
- **Papildomos:** šalies įvaizdžio formavimas, nacionalinio produkto didinimas, naujų darbo vietų kūrimas, kitos funkcijos.

Vieningos kurortų klasifikacijos nėra. Žalys, Žalienė, Medžiūnienė (2009), pateikia apibendrintą kurortų klasifikaciją (7 pav.):

7 pav. Kurortų klasifikavimo ypatumai.

Šaltinis: I. Žalienė, L. Žalys L., I. Medžiūnienė (2009).

Išanalizavus klubinio poilsio organizavimo ypatumus, atsižvelgiant į 6 paveikslu duomenis galima sudaryti angl. *timeshare* kurorto profilį, kuris atitiktų ir Lietuvos kurortų specifiką. Pagal reikšmę tai būtų *Respublikinės reikšmės, pajūrio ir kontinentiniai kurortiniai miestai*. Juose dominuoja *gėlujų vandeny vandens ištekliai*, funkcijos – *gydomosios, rekreacinės, reabilitacinės, prevencinės (poilsiniai)*, kurorto teritorijoje apgyvendinimo-sveikatingumo įstaigos veikia *ištisus metus* ir teikia *mišrias – poilsio ir gydomąsias paslaugas*,

Lietuvos Respublikos Kurortų Plėtros Konceptijoje (2002, p.1) teigiama, kad tradiciškai Lietuvoje kurortais laikomi Druskininkai, Palanga, Birštonas, Neringa. Tai - pagrindinės sanatorinio gydymo ir poilsio vietos Lietuvoje.

Kiekvienas kurortas turi tam tikrą charakteristiką:

– Druskininkai tapo ne taip aktyviai lankomu miestu, nes dideli srautai iš Rytų nutrūko, o buvęs sąjunginės reikšmės kurortas neprisitaikė prie greitų rinkos pokyčių. Decentralizavus valdymą miestas nesugebėjo į savo rankas perimti visų sričių valdymo ir kvalifikuotai spręsti iškilusias problemas. Miestas buvo orientuotas tik į sanatorinį gydymą, todėl žymiai sumažėjus Lietuvos gyventojų sanatorinio gydymo finansavimui, su didelėmis ekonominėmis problemomis susidūrė ne tik sanatorijos, bet ir visas kurortas.

– Birštonas buvo ne tik sanatorinio gydymo kurortas, bet ir gausiai lankomas turistų miestas. Šiame mieste veikusi turistinė bazė buvo viena populiariausių Sąjungos mastu. Todėl, nutrūkus turistų srautui iš Rytų, bei itin sumažėjus klientų skaičiui sanatorijose, miestas susidūrė su didelėmis ekonominėmis ir socialinėmis problemomis.

– Palanga maksimaliai apkrauta iki 1988 m., po Nepriklausomybės atkūrimo ištuštėjo. 1993-1994 m. vėl prasidėjo rekreacinių srautų augimas. Rekreacijos kokybinę plėtrą labai komplikavo nepakankamai tobula valstybinio turto privatizavimo politika. Nors Palangoje yra 7 sanatorijos, tačiau miestas net ir iki 1990 m. nebuvo orientuotas tik į sanatorinį gydymą. Pastaraisiais metais šis kurortas įgavo demokratiško, universalaus ir triukšmingo vasaros pramogų miesto, sutraukiančio jaunimą iš visos Lietuvos, įvaizdį.

- Neringa visais laikais buvo nuošalus, gana uždaras, prestižinis kurortas, orientuotas ramiam poilsiui. Šio kurorto ypatingus bruožus formuoja savita gamtinė aplinka. Paskutiniu dešimtmečiu susiformavo nuostata, kad Neringa yra aukštesnio lygio pajamas turinčių Lietuvos gyventojų bei Vokietijos turistų poilsio vieta (Lietuvos Respublikos <...>, p. 5).

Išvardinti Lietuvos kurortai, išplėtoti kurortų turizmo paslaugų, pramogų, sporto įrenginių infrastruktūra didina vietinio turizmo populiarumą, skatina atvykstantįjį turizmą, sukurtas darbo vietas, skatina apgyvendinimo maitinimo ir kitų verslų plėtrą regione, tačiau svarbiausia kurortų funkcija sietina – sanatorinio gydymo paslaugų teikimas panaudojant natūralius gamtinius veiksnius.

Kurortinių veiksnių įtaką žmogui tiria kurortologija – mokslas, tiriantis gamtinius gydomuosius veiksnius (klimatą, mineralinius vandenį, gydomąjį purvą), jų poveikį sveikam ir sergančiam organizmui, naudojimą profilaktikai, gydymui ir reabilitacijai (Tarptautinių žodžių žodynas, 2003).

3 lentelė

Pagrindiniai kurortiniai veiksniai

Klimatoterapija	Balneoterapija	Peloidoterapija
<ul style="list-style-type: none"> • Helioterapija • Talasoterapija • Aeroterapija • Fitoterapija • Jonoterapija • Landšaftoterapija • Miegas, poilsis, gimnastikos pratimai gryname ore • Maudymasis vandens telkiniuose • Kaskadinės maudyklės	<ul style="list-style-type: none"> • Mineralinio vandens gėrimas • Mineralinio vandens vonios • Mineralinio vandens inhaliacijos • Mineralinio vandens klizmos	<ul style="list-style-type: none"> • Purvo aplikacijos • Purvo vonios

Šaltinis: A. Kriščiūnas (2005). *Medicinos istorija ir raida. Kurortai ir kurortologijos plėtra Lietuvoje*. Medicina, Nr. 41 (4). Kaunas.

Lietuvos kurortai gali būti skirstomi (*Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studija*, 2003):

1. Pagal klimato pobūdį:

- Kontinentiniai (Druskininkai, Birštonas).
- Pajūrio (Palanga, Neringa).

2. Pagal gydomuosius išteklius:

- Balneologiniai (Druskininkai, Birštonas).
- Durpiniai (Druskininkai, Birštonas).
- Klimatiniai (visi Lietuvos kurortai).

Klimatinių kurortinių pobūdį lemia klimatas. Pagal klimato pobūdį kurortai skiriami į kontinentinius ir jūrinio klimato. Klimato ypatumus lemia 3 pagrindiniai veiksniai (A. Kriščiūnas (2005):

- meteorologinis (saulės radiacija, atmosferos ros savybės ir judėjimas, slėgis, temperatūra ir drėgnumas, deguonies kiekis, jonizacijos laipsnis),
- telūrinis (žemės paviršiaus reljefas, kalnai, tarpekiai, atstumas nuo jūros, miškai, vandens telkiniai, dirvos savybės),
- sociologinis (žmogaus įtaka: balų sausinimas arba sausų dirvų drėkinimas, želdinimas, aplinkos teršimas, netinkamas trąšų vartojimas ir kt.).

Balneologiniai kurortai turi turėti mineralinio vandens išteklių (Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007). Gydomieji mineraliniai vandenys skiriami pagal mineralinio vandens mineralizaciją: silpnos iki 2 g/l; mažos 2-5 g/l; vidutinės 5-15 g/l; didelės 15-35 g/l; sūrymų grupės daugiau 35 g/l. Natūralus mineralinis vanduo pagal vandens savybes lemiančių jonų koncentraciją gali būti: bikarbonato NCO_3 – ne mažiau kaip 600 mg/l, chloridinis (chlorido Cl^- ne mažiau kaip 200 mg/l), sulfatinis (sulfato SO_4^{2-} ne mažiau kaip 200 mg/l, kalcinis (kalcio Ca^{2+} ne mažiau kaip 150 mg/l), magninis (magnio Mg^{2+} ne mažiau kaip 50 mg/l, fluoridinis (fluorido F^- ne mažiau kaip 1 mg/l), geležingasis (geležies Fe^{2+} ne mažiau kaip 1 mg/l, natrinis (natrio Na^+ ne mažiau kaip 200 mg/l), jodidinis (jodido I^- ne mažiau kaip 1 mg/l). Būtent nuo to, kokios mineralinės medžiagos vandenyje vyrauja, ir priklauso jo poveikis organizmui.

Peloido kurortai turi turėti gydomojo purvo. Gydomieji purvai skirstomi į gėlųjų vandens telkinių dumblo, sūriųjų vandens telkinių dumblo ir durpės.

V. Meška, A. Juozulynas (1999) kurortiniams veiksniams taip pat priskiriama:

- Atsipalaidavimas nuo darbo ir kasdieninių rūpesčių (viską „organizuoja“ kiti).
- Aplinkos pakeitimas.
- Rami, tvarkinga dienotvarkė be stresų, baimės, agresijos.
- Aktyvus poilsis (pasivaikščiavimai, žaidimai).
- Subalansuota mityba.

Šias paslaugas Lietuvoje įprastai priskiriamos sanatorijoms (sveikatingumo įstaigoms). Remiantis kurortų oficialiuose tinklaraščiuose (www.birstonas.lt, www.druskininkai.lt, www.palanga.lt) pateikiamais duomenimis apie jų teritorijoje veikiančias sveikatingumo įstaigas, šiuo metu sanatorijų/sveikatingumo centrų yra 16. Daugiausia sanatorijų buvo Druskininkuose (7), Palangoje (6) ir Birštone (3). Dauguma sanatorijų yra privačios ir tik kelios (pvz. Birštone „Versmė“, „Tulpė“) priklauso savivaldybei, kitos (pvz. Palangoje „Palangos gintaras“, „Baltijos poilsio namai“) yra valstybinės. Didžiausios sanatorijos yra Druskininkuose („Eglės“ sanatorija, „Lietuvos sanatorija“, „Draugystės“ sanatorija, „SPA Vilnius SANA“, Druskininkų vaikų reabilitacijos sanatorija „Saulutė“, sveikatingumo centras „Dainava“), ir Palangoje („Palangos gintaras“, „Palangos Žvorūnė“, poilsio namai „Baltija“, AB „Palangos Linas“, Šventojoje UAB sveikatos centras „Energetikas“, poilsio ir reabilitacijos centras „Pušynas“) Birštone veikia ir privati sveikatingumo įstaiga - „Karališkoji rezidencija“.

Sanatorija – įmonė, naudojanti specialius rekreacinius išteklius, statinius ir įrangą, kurie leidžia teikti apgyvendinimo paslaugas kambariuose (numeriuose), taip pat specialaus maitinimo, fizinio parengimo, sveikatingumo procedūrų ir kitas paslaugas (Apgyvendinimo klasifikavimas, 2005).

2002 m. spalio 29 d. LR Seimo nutarimu buvo patvirtintos rekreacinės teritorijos, kuriose yra galimybė plėtoti sanatorinio gydymo paslaugas (Anykščiai, Aukštadvaris, Juodkrantė, Likėnai,

K. Lukošiuė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

Salantai, Smalininkai, Zarasai, Ignalina, Molėtai, Trakai, Varniai ir kt.) (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa, 2006).

Apibendrinimas. Galima sakyti, kad klubinio poilsio sistema yra viena sparčiausiai augančių turizmo šakų. Turint omenyje, kad ekonomiškai mažiau išsivysčiusiose šalyse sąlyginai klubinio poilsio kurortų nėra daug yra didelė galimybė, kad plėtra tik didės. Klubinis poilsis turizmo sferoje tapo išskirtiniu patraukliu produktu dėl keleto faktorių:

Psichologinis faktorius: angl. *timeshare* įsigijęs asmuo tampa būsto valdytoju, o ne nuomininku kaip kitose apgyvendinimo įstaigose. Jis šiuo turtu gali laisvai disponuoti: parduoti, nuomoti, keistis vienetais su kitais klubinio poilsio nuosavybės valdytojais, palikti testamentu paveldėtojams. Be to, valdytojas yra užtikrintas, kad nustatytu laiku jis turės vietą kurorte.

Finansinis faktorius: angl. *timeshare* nuosavybės vienetas kainuoja gerokai pigiau nei nuosavas atostogų būstas, kurio priežiūra pareikalautų nemažai lėšų ir pastangų iš savininko. Be to, taip sudaroma galimybė šiandienos kainomis įsigyti atostogų būstą neapibrėžtam laikui ir tai gali būti laikoma gera investicija.

Produkto lankstumo ir įvairovės faktorius: pirkėjas gali rinktis iš daugybės klubinio poilsio produkto tipų, labiausiai atitinkančius individualius jo poreikius. Platus kurortų profilių spektras leidžia išsirinkti tinkamiausią variantą aktyvaus poilsio mėgėjams (slidinėjimo, būriavimo, plaukiojimo entuziastams), šeimoms, šilto jūrinio klimato mėgėjams. Labiausiai viliojanti galimybė – keistis klubinio poilsio vienetais su kitais angl. *timeshare* valdytojais visame pasaulyje.

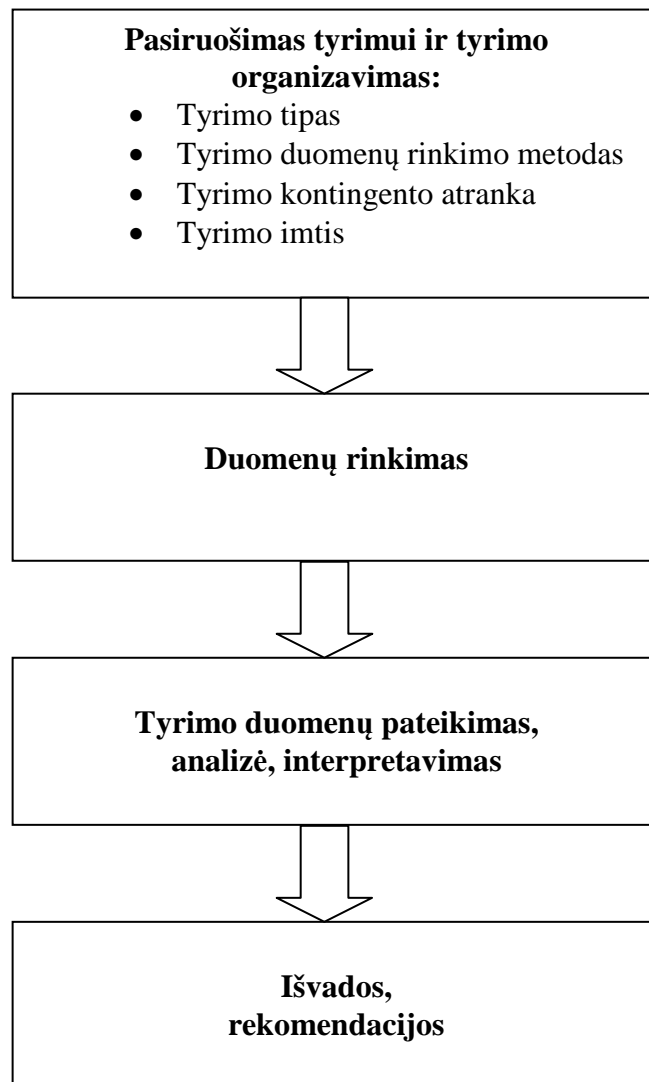
Įvertinus klubinio poilsio raidą bei populiarumo faktorius, galima teigti, kad sistema galėtų būti diegiama pirmiausia Lietuvos kurortuose Palangoje, Birštone, Druskininkuose, pasižyminčiais klimatoterapiniais (visi), balneoterapiniais ir peloidoterapiniais veiksniais. Pagrindinės funkcijos – gydomosios, rekreacinės, reabilitacinės, prevencinės (poilsiniai), kurorto teritorijoje apgyvendinimo-sveikatingumo įstaigos veikia ištikus metus ir teikia mišrias – poilsio ir gydomąsias paslaugas.

2. TYRIMO METODOLOGIJA IR ORGANIZAVIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

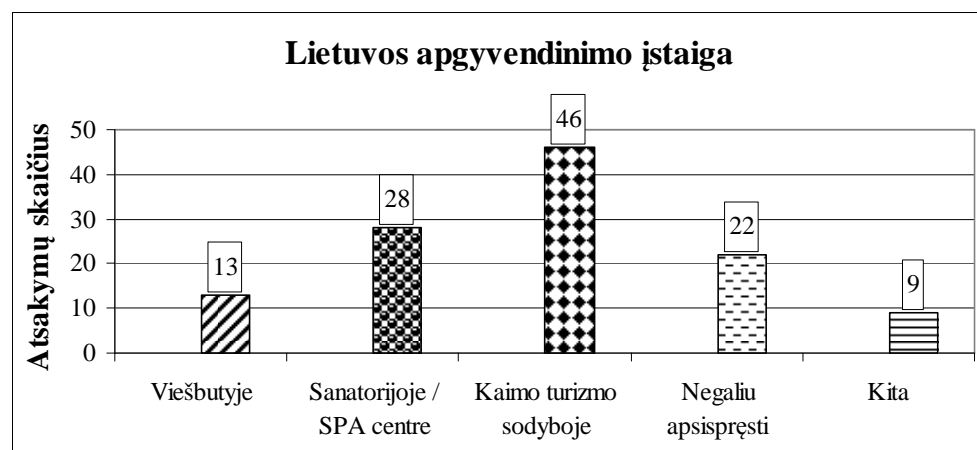
Nustačius tiriamojo darbo struktūrą, uždavinius, hipotezę bei išanalizavus literatūrą būtina tinkamai parengti ir vykdyti tolimesnį etapą – mokslinio tyrimo proceso organizavimą. Anot G. Kasnauskienės (2009, p.8), šiame etape parenkami tyrimo metodai ir nustatoma jų taikymo eilės tvarka. Dar kartą apsvairstoma, kokios informacijos reikia, ar aiški tyrimo problema, hipotezė, apibrėžiama, kas yra tiriamoji populiacija, nusakoma, kas žinoma apie tyrimo populiaciją. Taip pat patartina numatyti galimus rezultatus. Bendroji tyrimo eiga pavaizduota 8 paveiksle:

8 pav. Bendroji tyrimo eiga.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Kasnauskienė, G. (2009). *Mokslo tiriamųjų darbų rašymo metodiniai nurodymai magistrantams*, p.8-12.

Pasiruošimas tyrimui (tyrimo problema, tikslas, hipotezė, numatomos kliūtys). Angl. *timeshare* sistema Lietuvoje - tai dar mažai kam žinomas ir moksliskai nagrinėtas atostogų produktas. Vis didėjanti ir besiplečianti angl. *timeshare* pramonė verčia į šį turizmo sektoriaus fenomeną pažvelgti atidžiau ir panagrinėti angl. *timeshare* diegimo Lietuvoje perspektyvas. Tiriamojo darbo hipotezė remiasi A. Jarmantavičiūtės (2010) Ilgalaikio atostogų produkto panaudojimas Lietuvoje tyrimu, kurio metu, apklausus 93 *Vivattur* 2010 parodos lankytojus paaiškėjo, kad dauguma respondentų yra girdėję apie angl. *timeshare* sistemą ir jos panaudojimą norėjo matyti kaimo sodybose (46) bei sanatorijose/SPA centruose (28) (žr. 8 pav.):

9 pav. Lietuvos apgyvendinimo įstaigos, kuriose respondantai norėtų, kad būtų pritaikyta angl. *timeshare* sistema

Šaltinis: Jarmantavičiūtė, A. (2010). Ilgalaikio atostogų produkto panaudojimas Lietuvoje.

Dėl Lietuvos klimato ypatumų, dauguma šalies atostogų būstus suteikiančių įmonių (pvz., kaimo sodybos) yra priklausomos nuo sezono, nes pagrindines pramogas siūlo po atviru dangumi: žaidimų aikšteles, pramogas vandens telkiniuose, miškuose. Kaip bebūtų, Lietuvos sanatorijos, susikongravusios Lietuvos kurortiniuose miesteliuose – Palangoje, Birštone ir Druskininkuose – gali pasiūlyti sveikatinimo paslaugas ir šaltuoju metų laiku, todėl daroma prielaida, kad būtent šios apgyvendinimo įstaigos tinkamiausios angl. *timeshare* diegimui. Kitas svarbus faktorius - sveikos gyvensenos, ekologiškumo tendencijos pasaulyje, suponuoja nuomonę, kad gydymas natūraliais gamtos ištekliais, terapija, bei sveikatos palaikymas bus itin patrauklios ir paklausios paslaugos, o sveikatingumo turizmas vienas iš populiariausių. Trečia, sanatorijos gali apgyvendinti daug svečių vienu metu, todėl galima optimizuoti ir mažinti administravimo, priežiūros kaštus.

Anksčiau beveik vien gydymo procedūras teikusios sveikatingumo įmonės atsinaujino ir vis labiau plečia grožio terapijos, pramogų spektrą ir šiuo metu nenusileidžia užsienio sveikatingumo

centrų teikiamoms paslaugoms nei kiekiu, nei kokybe. Net ir išrankus klientas gali būti užimtas visus metus ir pasirinkti individualius poreikius atitinkančias programas. Todėl, galima teigti, kad Lietuvos sanatorijos, dėl unikalių vietinių resursų sveikatingumo ir grožio procedūroms panaudojimo, rimtai turėtų apsvarstyti galimybę diegti angl. *timeshare* sistemą.

Tyrimo tipas ir duomenų rinkimo metodas. Pakaitinio naudojimosi atostogų būstu (angl. „timeshare“) sistema nėra įdiegta Lietuvos apgyvendinimo paslaugas teikiančiose įmonėse, todėl tokiu atveju geriausia taikyti **kokybinį metodą** ir rinkti duomenis komunikuojant su suinteresuotais asmenimis, apgyvendinimo įstaigų įgaliotais asmenimis, turizmo sektoriaus darbuotojais.

G. Kasnauskienė teigia, kad kokybinės metodologijos pagrindinis uždavinys – *pažinti reiškinių visumą ir suprasti subjektą, interpretuoti jo veiklą kaip unikalų atvejį*. Darbe galima taikyti ir trianguliaciją (tyrimo procedūrą, kuria bandoma derinti kokybinius ir kiekybinius metodus) (G. Kasnauskienė, 2009, p.8).

Atliekant kokybinį tyrimą, būtina apgalvoti tinkamą *kokybinio tyrimo strategiją*, kurią, B. Bitinas ir kt. (2008, p. 121) apibūdina kaip visumą metodų, technikų ir procedūrų, skirtų tyrimo medžiagos generavimui ir analizei. Autorius taip pat pažymi, kad strategijos pasirinkimą privaloma metodologiškai pagrįsti, tačiau teigiama, kad *nėra geros ar blogos strategijos, galimas tik tinkamas ar netinkamas strategijos pasirinkimas* ir, kad *kiekvienas tyrimas laikytinas nepakartojamu aktu, tyrėjo kūrybinės veiklos rezultatu* (B. Bitino ir kt. (2008, p. 121). Galima teigti, kad atliekant kokybinį tyrimą, tyrėjas nėra susaistytas griežtų taisyklių ir yra laisvas laisvai kurti bei interpretuoti gautus duomenis. Tai didelis privalumas, bet kartu ir didelė atsakomybė tyrėjui.

Renkantis kokybinį metodą siekiama surinkti duomenų iš pirminių šaltinių, nes jie gali geriausiai atskleisti specifinę informaciją, šiam tyrimui tai ypač aktualu, turint omenyje tai, kad angl. *timeshare* praktikos Lietuvoje nėra. G. Kasnauskienė (2009, p. 9) pažymi, šiuos pirminių šaltinių trūkumus:

- pačių atliekamas tyrimas paprastai trunka ilgai ir gali brangiai kainuoti;
- sunku įkalbėti respondentus atsakyti į klausimus;
- tyrėjas turi pats parinkti tinkamus apklausos ir analizės metodus;
- tyrėjas gali tik menkai kontroliuoti duomenų rinkimo procesą;
- tyrėjas visiškai priklausomas nuo respondentų geranoriškumo ir galimybės atsakyti į klausimus.

Apžvelgus šiuos pirminių šaltinių trūkumus, labai tikėtina, kad respondentai atsisakys atskainėti ar ignoruos pateiktus klausimus, nes nėra tiesiogiai suinteresuoti tyrimu, ypač kai užklausa apie Lietuvoje beveik negirdėtą atostogų produktą angl. *timeshare*. Šiuo atveju tyrėjas visiškai priklausomas nuo respondentų geranoriškumo ir beveik negali daryti įtakos duomenų

rinkimo procesui, todėl galima tikėtis menko duomenų kiekio. Į visa tai reiktų atsižvelgti atrenkant tikslią grupę.

B. Bitinas ir kt. (2008, p. 152) nurodo tokius kokybinių duomenų rinkimo metodus: stebėjimas, dokumentų analizė, įvairūs interviu, diskusijos ir kt. Marketingo tyrimuose plačiai naudojami tokie metodai kaip apklausa, eksperimentas, fokusuota grupė (Garalis, 2009) paskaitų konspektas). Tyrimo tikslams pasiekti pasirinktas *apklausos* metodas siekiant surinkti kokybinių duomenų. Apklausa – tai marketingo informacijos rinkimo metodas apklausiant respondentus asmeniškai, telefonu, paštu ar mišriu būdu. (Garalis, 2009).

Socialiniuose moksluose apklausa yra plačiai paplitęs tyrimo metodas. Viena vertus, tai gali rodyti metodo patikimumą, o antra - jo populiarumą dėl tariamo paprastumo, manant, jog nėra nieko lengvesnio, kaip atlikti apklausą. Tokia pažiūra į šį metodą ir masinis jo taikymas gali sumenkinti jo reikšmę moksliniuose tyrimuose (K. Kardelis, 2002).

Apklausos gali būti tiesioginės (apklausa namuose, specialistų ir vadovų apklausa, apklausa susibūrimo vietose, apklausa telefonu), kai apklausiantysis tiesiogiai bendrauja su apklausiamuoju ir netiesioginė apklausa, apklausiantysis nebendrauja su apklausiamuoju ir pats tiesiogiai jam neužduoda klausimų. Tokia apklausa gali būti:

- Kompiuterinė apklausa
- Dalijamoji apklausa
- Apklausa paštu (Garalis, 2009).

Tyrimė pasirinkta netiesioginė, kompiuterinė apklausa, nes respondentai nutolę, dėl interviu telefonu nepavyko susitarti. todėl apklausa pasinaudojant informacinėmis technologijomis, šiuo atveju, yra geriausias ir patogiausias tyrėjui ir respondentui metodas.

Tyrimo kontingento atranka tyrimo imtis. Kiekybinio tyrimo imties dydžio problema yra pakankamai išsamiai išnagrinėta, kai tuo tarpu kokybiniam tyrimams tai vis dar aktuali ir diskutuotina tema. Kadangi nėra nustatytų taisyklių, koks apklausiamųjų skaičius vertinamas kaip pakankamas, dvejojama, ar reikalingas imties dydžio nustatymas kokybiniam tyrimui atlikti. Metodologinėje literatūroje kokybinių tyrimų imtis svyruoja nuo 5 iki 30 žmonių, bet tai tik siūlomas, rekomenduojamas imties dydis (Bitinas ir kt. 2008, p. 1004–1005). Galima, teigti, kad atliekant kokybinį tyrimą, tyrėjas turi laisvę pasirinkti tokią, imtį, kuri, jo nuomone, yra tinkama/pakankama tyrimo tikslams pasiekti.

Prieš nustatant šio tyrimo imtį, pirmiausia reikia nustatyti tyrimo kontingentą, kitaip tariant tikslią apklausos dalyvių grupę. Jau minėtame A. Jarmantavičiūtės (2010) Ilgalaikio atostogų produkto panaudojimas Lietuvoje tyrimė buvo paimtas interviu iš vienos sveikatingumo įstaigos atstovė, apklausti 93 parodos *Vivattur* 2010 lankytojai, iš kurių, dauguma buvo girdėję apie angl. *timeshare* sistemą ir išreiškė savo susidomėjimą šios sistemos panaudojimo Lietuvoje galimybėmis.

K. Lukošiūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

Kadangi kelionėmis suinteresuotų asmenų nuomonė jau ištirta, šiuo konkrečiu tyrimu siekiama sužinoti Lietuvos turizmo specialistų valstybiniame sektoriuje, asmenų atostogavusių angl. timeshare atostogų būste užsienio kurorte, taip pat apgyvendinimo ir sveikatingumo įmonių atstovų Lietuvos kurortiniuose miesteliuose, nuomonę nagrinėjamu klausimu.

Specialistais-ekspertais pasirinkti Turizmo informacijos centrų (TIC) atstovai, iš Lietuvos kurortų: Neringos, Palangos, Birštono ir Druskininkų, bei kurortinių teritorijų: Anykščių, Trakų, Ignalinos, Zarasų, nes jie tiesiogiai bendrauja su užsienio ir vietiniais turistais, yra susipažinę su vietos infrastruktūra, disponuoja bendromis žiniomis apie turizmą. Kita specialistų-ekspertų grupė, taip pat valstybinės įstaigos – Valstybinio Turizmo Departamento (VTD) turizmo plėtros ir komunikacijos specialistai (viso 6). Ekspertais pasirinkti ir asmenys įsigiję (nuomos forma) 7 dienų poilsį angl. *timeshare* atostogų būste „Paradise Club Apartments Resort“ klube, Tenerifės saloje, Kanaruose, Ispanijoje. Privataus sektoriaus ekspertais pasirinktos sveikatingumo paslaugas teikiančios sveikatingumo įstaigos Birštone, Druskininkuose ir Palangoje (išsamus adresatų sąrašas pateiktas 7 priede).

I. Apklausos instrumentas – anketa. Anketa – apklausos instrumentas, tam tikra forma logiškai nuosekliai sudėliotų klausimų kompleksas.

Klausimai gali būti:

- atviro tipo
- uždaro tipo

Klausimynuose gali būti:

- dvivariančio
- daugiavariančio
- laipsniuoto atsakymo klausimai (Garalis, 2009).

Atliekame tyrime naudojami tiek atviro, tiek uždaro tipo klausimai bei daugiavariančiai klausimai, tačiau dauguma klausimų atviri, nes imtis nėra didelė, be to, siekiama gauti kokybinių duomenų. Pažymėtina, kad skirtingoms ekspertų grupėms buvo paruoštos šiek tiek diferencijuotos anketos. Siekiant sužinoti apklausiamųjų nuomonę į tą patį reiškinį, dauguma klausimų buvo vienodi, tačiau pateikta ir specifinių klausimų. Tam, kad respondentai būtų geranoriškesni stengtasi pateikti kuo mažiau klausimų.

II. Apklausos instrumentas - interviu. Interviu, kaip atskiras tyrimo metodas, gali būti skirstomas į daugelį įvairių variantų, pradedant nuo formalizuotų (standartizuotų) interviu, kur klausimai iš anksto numatyti, iki neformalių interviu, kur klausimų seka bei jų formalizavimas visiškai laisvi.

Patikimesni tie interviu, kurių metu respondentai pildo anketas, nes anketos dažniausiai yra anoniminės, ekonomiškesnės. Be to jos gali būti siunčiamos paštu, nors neretai mažesnė jų dalis

sugrįžta. Kita vertus, taikant žodinį interviu, nesunku paaiškinti tyrimo tikslą. Tuo tarpu anketuojant paštu reikia paaiškinamojo laiško. Be to, anketuojant paštu ta pati mintis skirtingų žmonių suprantama nevienodai

Interviu, kaip ir kitiems tyrimo metodams, būdingi panašūs procedūriniai etapai. Visų pirma apgalvojamas tyrimo tikslas, iš kurio aiškėja, kokios informacijos reikės. Kadangi klausimai yra pagrindinis informacijos šaltinis, todėl konstruojant klausimus pirmiausia reikia įvardyti kintamuosius, t.y. tai, ką ketiname išmatuoti, nustatyti. Paruošus klausimą, apgalvojama ir jo atsakymų forma. Klausimo formos pasirinkimas priklauso nuo daugelio veiksnių: tyrimo tikslo, tiriamojo dalyko pobūdžio, (t.y. ar turime reikalą su faktais, ar nuomonėmis) (K. Kardelis, 2002).

Šiame tyrime taikomas formalizuotas interviu. Klausimai paruošti iš anksto, atviro tipo, atsakymų variantų nepateikta siekiant suteikti kuo didesnę laisvę informantams pateikti savo nuomonę ir požiūrį į tyrimo objektą. Kiekvienas atsakymas į klausimą galėjo būti trumpai pakomentuotas – tai leidžia pagrįsti nuomonę ir suteikti daugiau duomenų.

2.2. Tyrimo organizavimas

Anketose pateikiama trumpas angl. *timeshare* aprašymas ir esminiai punktai. Pirmieji du klausimai visose anketose apie Lietuvos kurortus ir sveikatingumo įstaigas: jų išskirtinumas tarptautiniame kontekste, privalumai ir trūkumai, daugiavariantis klausimas apie sveikatingumo įmonių populiariausias paslaugas. Toliau pereinama prie angl. *timeshare* koncepcijos – bandoma išsiaiškinti ar respondentas yra girdėjęs apie šią sistemą (3 kl.), ar teko susilaukti klausimų apie šią sistemą (4 kl.). Šie klausimai yra susiję, ketvirtuoju papildančiu klausimu norima sužinoti ar žmonės (iš užsienio ar vietiniai) kreipiasi į specialistus dėl šios sistemos, kas indikuotų susidomėjimą naudotis ar diegti sistemą Lietuvoje. Toliau tarpusavyje derinami atviri ir pasirenkami daugiavariantiniai klausimai apie respondentų nuomonę apie angl. *timeshare* sistemą: įžvelgiamus privalumus/trūkumus, kaip į šią naujovę reaguotų sveikatingumo ir apgyvendinimo įstaigos ir turistai, galimos didžiausios kliūtys norint diegti šią sistemą (5 – 8 kl.). VTD atstovų papildomai teiraujamosi ar departamento planuose nėra numatyta informuoti visuomenės apie angl. *timeshare* (aprašomas jau minėtas tyrimas A. Jarmantavičiūtės tyrimas atskleidęs didelį respondentų susidomėjimą šia tema) ir ar numatoma tirti klubinio poilsio pritaikymo Lietuvoje galimybes. Šiais klausimais siekiama išsiaiškinti galimus procesus valstybiniame lygmenyje angl. *timeshare* klausimu.

Sanatorijoms skirtoje anketoje taip pat prasideda angl. *timeshare* klausimais apie Lietuvos kurortus. Pateikiami bendri jau minėti klausimai apie klubinį poilsį, prašoma išreikšti respondentų nuomonę apie angl. *timeshare* panaudojimą jų atstovaujamosiose sanatorijose. Papildomai

bandoma sužinoti sanatorijų kainodaros ypatybes (5 kl.) bei potencialių klientų paieškos būdus, reklamavimąsi (4 kl.). Šių klausimų tikslas – įvertinti sanatorijų dedamas pastangas prisivilioti klientus, spręsti sezoniškumo problemą. Klubinio poilsio sistema gali būti vienas iš būdų kaip spręsti šias problemas.

Paskutinis klausimas tiek, sanatorijų, tiek valstybinių institucijų vadovams vienodas, norima sužinoti kokia yra verslo ir biudžetinių įstaigų darbuotojų pozicija į tai, kam reikėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti angl. *timeshare* sistemą, o tuo pačiu ir visas kitas naujoves turizmo sektoriuje.

Pirmą kartą elektroniniai laišakai su klausimynais sanatorijoms, Valstybės Turizmo departamento plėtros ir komunikacijos skyriaus vyriausiosioms specialistėms, kurortų bei kurortinių miestų Turizmo informacijos centrams buvo išsiųsti kovo 9 dieną, pakartotiniai prašymai balandžio 14 d. Sulaukta 4 užpildytų anketų (3 TIC ir viena iš VTD), visi trys ekspertų, išbandžiusių angl. *timeshare* atostogų produktą, užpildyti interviu klausimynai ir nė vieno atsakymo iš kurortų apgyvendinimo įstaigų.

Interviu tikslas - atskleisti asmenų, išsinuomavusių angl. *timeshare* atostogų būstą savaitei Tenerifės saloje „Paradise Club Apartments Resort“, klubinio poilsio panaudojimo galimybių Lietuvos kurortuose nuomonę. Taip pat norima išsiaiškinti jų patirtį minėtame kurorte, su produkto įsigijimu susijusią informaciją, požiūrį į angl. *timeshare* poilsį bendrai.

Interviu sudaro 2 dalys:

1) Nuomonė apie angl. *timeshare* sistemą, kurioje ekspertų klausama ar jie naudojosi angl. *timeshare* sistema, kaip įsigijo šį produktą, kokios papildomos paslaugos (be apgyvendinimo) buvo įskaičiuotos, ar visos jos buvo suteiktos bei aptariama jų kokybė. Šie klausimai buvo orientuoti į informantų asmeninę patirtį „Paradise Club Apartments Resort“ klube. 6-uoju klausimu apklausiamųjų buvo prašoma įvardinti angl. *timeshare* privalumus/trūkumus.

2) Angl. *timeshare* pritaikymo Lietuvos kurortuose galimybės. Šioje dalyje siekiama išsiaiškinti informantų požiūrį į angl. *timeshare* galimybes Lietuvos kurortuose ir klausama ar, jų nuomone, ši sistema turi perspektyvų, ar juos sudomintų klubinio poilsio nuosavybės įsigijimas Lietuvos kurortų apgyvendinimo įstaigose. Paskutiniaisiais dviem klausimais (bendri klausimai tiek anketoje tiek interviu) ekspertai paprašyti atskleisti savo nuomonę klausimais kas trukdo sistemos diegimui šalyje bei kas turėtų rodyti iniciatyvą.

Apie šių ekspertų egzistavimą buvo sužinota susisiekus su kelionių agentūra „Amber International“, kuri suteikė asmenų, įsigijusių angl. *timeshare* produktą užsienio kurorte, elektroninio pašto adresus.

Tyrimo struktūra. Empirinė dalis pradedama kurortų plėtros tyrimu atliekant Birštono, Palangos, Druskininkų savivaldybių, nacionalinių, ES paramos strateginių planų *content analizę*

K. Lukošiuė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

atkreipiant dėmesį į uždavinius susijusius su turizmo infrastruktūros plėtra. Pagrindiniai nagrinėti dokumentai: „Birštono savivaldybės plėtros iki 2012 m. strateginis planas“; „Druskininkų savivaldybės plėtros 2004-2013 m. strateginis planas“; „Palangos miesto plėtros iki 2015 metų strateginis planas“; „Nacionalinė turizmo plėtros 2007-2010 m. programa“; „ES struktūrinė parama turizmui 2007-2013 Birštono, Druskininkų, Palangos kurortuose“. Šiame skyriuje taip pat analizuojamos Lietuvos kurortų sveikatingumo funkcijos, paslaugos, palyginamos sveikatingumo turizmą propaguojančių šalių (Čekijos, Vokietijos, Austrijos, Lenkijos) kurortuose teikiamos paslaugos, kurortiniai veiksniai. **Tikslas:** ištirti Lietuvos kurortų plėtrą bei paslaugų konkurencingumą sveikatingumo turizmo kontekste.

Antroji dalis apima sveikatingumo įstaigų *statistinių duomenų analizę*. **Tikslas:** atskleisti sveikatingumo įstaigų sezoniškumą, tirti svečių pasiskirstymą (į vietinius ir svečius iš užsienio) skirtinguose kurortuose, jų įpročius (vid. nakvynių skaičių) ir kt.

Trečiojoje dalyje pateikiamas anketos bei interviu rezultatų apibendrinimas ir interpretavimas. **Tikslas:** išsiaiškinti klubinio žinomumą valstybiniame turizmo sektoriuje, sveikatingumo įstaigose bei vartotojų, įsigijusių šį turizmo produktą nuomonę. **Sunkumai:** šis tyrimas sudėtingas, nes nedaugelis yra girdėję apie angl. *timeshare* koncepciją, todėl anketose apibūdinamas tyrimo objektas, jo esminiai punktai. Galima pridurti ir apgailestauti, kad Lietuvoje egzistuoja prasta bendravimo kultūra, todėl tikėtis, kad sutiksiančių dalyvauti tyrime bus daug – negalima.

Paskutinėje dalyje tiriamos klubinio poilsio panaudojimo galimybės Lietuvos kurortuose atsižvelgiant į klubinio poilsio diegimo schemą (5 pav.), marketingo kompleksą, bei tokius svarbius veiksnius kaip tikslinė rinka, konkurentai.

3. KLUBINIO POILSIO GALIMYBIŲ LIETUVOS KURORTUOSE TYRIMAS

3.1. Lietuvos kurortų plėtros ir konkurencingumo tyrimas

Tarybiniais laikais Baltijos šalyse buvo įsteigta daug sanatorijų, kurios nepriklausomybės laikais ilgai nesugebėjo rasti savo vietą rinkoje. Nežiūrint į aukštą medicininių paslaugų kokybę, turistiniai patogumai buvo labai nekokybiški, tad komercinėje rinkoje tokios paslaugos buvo labai nepaklausios, o tai sąlygojo lėšų trūkumą renovacijai. Tik atėjus žymioms valstybinėms bei privačioms investicijoms padėtis pasikeitė ir sveikatinimo paslaugos įgavo pagreitį, visų pirma užkariaudamos vietos rinką (ypač akivaizdu Lietuvoje) bei artimiausių šalių – Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos (ypač Kaliningrado srities) Lietuvos atveju, Rusijos Latvijoje bei Suomijos Estijoje. Pastaruoju metu, atsižvelgiant į sveikatinimo paslaugų kokybę ir kainą, susidarė geros galimybės sudominti daugelio ES šalių rinkas, tad čia visoms trims šalims yra daug galimybių.

Nacionalinės turizmo plėtros 2007 - 2010 m. programos studijoje ir rinkos tyrime pažymima, kad sveikatinimo segmente Lietuva sėkmingiau parduoda savo paslaugas su šios srities flagmanu – Druskininkais, sparčiai augančia Palanga, besiplečiančiu Birštonu. Mūsų šalis turi didesnę kurortų įvairovę, nors augimą šiek tiek riboja Druskininkų atstumas nuo oro uostų. Dažnai klientai atsisako įtraukti į programas šį kurortą dėl didesnės kelionės nuo stambių centrų

Lietuvoje gerą potencialą turėtų Neringos kurortas, tačiau griežti statybos ir rekonstrukcijos ribojimai neleidžia teikti aukštos kokybės paslaugas ir kurortas netenka didelių pajamų, priverstas orientuotis į nereiklius turistus iš Lietuvos ir Vokietijos.

Nacionalinėje turizmo plėtros 2007-2010 m. programoje nurodoma, kad už kurortų plėtros stebėseną ir tyrimų atlikimą yra atsakinga viešoji įstaiga Lietuvos kurortologijos tyrimų centras

VšĮ *Lietuvos kurortologijos tyrimų centras* įkurtas 2006 m. lapkričio 29 d. Įstaigos veiklos tikslai (Kurortologijos Tyrimų <...>, 2007):

1. tirti įvairaus amžiaus sveikų ir sergančių asmenų sveikatą ir jos sąsają su gamtiniais gydomaisiais veiksniais,
2. sukurti mokslu pagrįstas priemones ir metodus sveikatai stiprinti bei atstatyti kurortuose.

Kurortologijos tyrimų centro veiklos sritys:

- įvertinti šiuo metu Lietuvos kurortuose gydymui naudojamo gydomojo mineralinio vandens ir gydomojo durpinio purvo bei klimatoterapijos metodikas;

- parengti naujus šių gydomųjų faktorių naudojimo standartus (normas- algoritmus- metodikas);
- tirti gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinio vandens, durpinio purvo ir klimato) poveikį į sveiką ir sergantį žmogaus organizmą, kaip dinaminę sistemą, užtikrinant širdies ir kraujagyslių, raumenų ir sąnarių, virškinimo organų bei imuninės sistemos pilnavertį funkcionavimą;
- tirti natūralių gamtinių gydomųjų veiksnių poveikį sportininkų organizmo funkcijų atstatymui po fizinio krūvio;
- kurti žmogaus organizmo funkcinės būklės atstatymo Lietuvos kurortuose trumpalaikius sveikatinimo priemonių algoritmus ir pagrįsti jų efektyvumą.

Lietuvos Kurortų plėtros koncepcija (2002) - tai kurortų plėtra, kurią inicijuoja bei įtakoja viešasis, verslo ir/arba vartotojų sektoriai (žr. 9 pried.). Kurortų plėtrą apsprendžia tam tikri veiksniai: demografija, gamtiniai išteklių, geografinis prieinamumas, žmogiškieji ir finansiniai išteklių, teisės aktai ir kt. Pagal juos nustatomi trūkumai, privalumai, grėsmės ir galimybės. Po to parenkamos plėtros strategijos, kurių pagrindiniai tikslai ir rezultatai: sveikatos būklės gerinimas, BVP augimas, šalies įvaizdžio formavimas bei naujų darbo vietų formavimas. Šie procesai yra socialinės gerovės, ekologijos, ekonomikos bei politinio stabilumo pagrindas. Visa tai užtikrina gyvenimo kokybės garantą.

Valstybės institucijos, vartotojai bei verslininkai inicijuoja kurortų plėtrą, kiekvienas atsižvelgdamas į savus poreikius ir tikslus. Palankiausia kryptį kurortų plėtra įgauna, kai visi šie trys sektoriai (valstybinis, viešasis, privataus verslo) veikia lygiagrečiai ir lygiomis teisėmis. Tam reikalingas sąlygiškas bendravimas, analizė bei monitoringas. Kurio nors sektoriaus išstūmimas automatiškai apriboja kurortų plėtrą per tam tikrus veiksnius, stabdo procesus, koreguoja strategijas bei tikslus.

Svarbiausieji kurortų plėtros tikslai yra šie:

1. Sudaryti teises ir ekonomines sąlygas, užtikrinančias ilgalaikę Birštono, Druskininkų, Palangos ir Neringos kurortų plėtrą;
2. Užtikrinti turimų gamtinių gydomųjų išteklių racionalų naudojimą ir apsaugą, kad kurortiniai miestai galėtų be sutrikimų veikti daugelį metų;
3. Sudaryti visuomenei tinkamas sąlygas naudotis pajūrio zonos rekreaciniais išteklių;
4. Įgyvendinti valstybės turizmo politiką, orientuotą į atvykstamojo ir vietinio turizmo plėtrą;
5. Įgyvendinti valstybės regioninės politikos nuostatas.

Tikimasi, kad šių tikslų įvykdymas pasiekti Lietuvos kurortų vizijos (Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007).

Angl. *timeshare* plėtrai Lietuvos kurortuose kaip ir kitiems valstybinės reikšmės projektams taip pat reikalingas valstybės, vartotojų ir verslininkų bendras suinteresuotumas ir veikla. Klubinio poilsio pritaikymas sąlygotų pagrindinius kurortų plėtros tikslus: sveikatos būklės gerinimą, BVP augimą, šalies įvaizdžio formavimą bei naujų darbo vietų formavimas.

Statistikos departamento duomenimis 2009 m. SPA ir sanatorijų paslaugas teikė 22 (6,8 tūkst. vietų) sveikatingumo įstaigos, kuriose buvo apgyvendinta 100,7 tūkst. turistų, iš kurių 20,3 tūkst. buvo užsieniečiai. Pvz. per pirmąjį šių metų pusmetį Druskininkų kurortą aplankė daugiau užsieniečių, nei lietuvių. Šių paslaugų plėtra neabejotinai prisideda prie sezoniškumo mažinimo, be to šių paslaugų vartotojai per dieną išleidžia gerokai daugiau pinigų, nei pvz. aktyvaus poilsio ar kultūrinio turizmo. O turistai atvažiuavę sveikatingumo tikslais dažniausiai lanko kultūros, pramogų objektus, naudojami kitomis paslaugomis (Turizmo tarybos posėdžio protokolas, 2010).

Be to, nei viena iš Baltijos šalių, kurios yra pagrindinės mūsų rinkos konkurentės, neteikia prioriteto sveikatos turizmui, sveikatos turizmo paslaugų plėtrai ir valstybiniu lygmeniu neskatina kurortų bei kurortinių teritorijų plėtros. Todėl sveikatos turizmo paslaugų įteisinimas prisidėtų prie Lietuvos konkurencingumo turizmo sektoriuje didinimo tiek kaimyninių šalių, tiek kitų Europos šalių atžvilgiu (Turizmo tarybos posėdžio protokolas, 2010).

Birštono, Druskininkų ir Palangos savivaldybės pateikusios prašymus Europos Sąjungos struktūrinei paramai gauti pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetą: „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“. Patvirtinti projektai pateikiami 4 lentelėje:

4 lentelė

ES struktūrinė parama turizmui 2007-2013 Birštono, Druskininkų, Palangos kurortuose

Pareiškėjas	Projekto pavadinimas	Projekto pagrindinis tikslas	Preliminari projekto vertė (su PVM), Lt	Projekto terminas
Birštono savivaldybė	Birštono kurorto kultūros paveldo vertybių kompleksinis pritaikymas turizmo paslaugų plėtrai	Skatinti atvykstantį ir vietos turizmą, kompleksiskai pritaikant Birštono kurorto nekilnojamąsias kultūros paveldo vertybes turizmo paslaugų teikimui.	5.000.000	2009-2012
	Birštono miesto centrinio parko sutvarkymas ir pritaikymas aktyviam poilsiui ir turizmui	Pritaikyti Birštono miesto centrinėje dalyje esantį 25 ha ploto parką aktyviam poilsiui ir turizmui, įrengiant reikalingą infrastruktūrą.	6.700.000	2009-2012
Druskininkų savivaldybė	Druskininkų uždaru kalnų slidinėjimo trasų su dirbtine sniego danga įrengimas	Skatinti atvykstantį ir vietinį turizmą į Druskininkus sukuriant palankesnes ir unikalnes sąlygas aktyviam poilsiui.	110.000.000	2009-2012

Palangos savivaldybė	Palangos botanikos parko istorinės dalies restauracija ir pritaikymas viešoms reikmėms	Išsaugoti Palangos dvaro sodybą, kompleksiškai restauruoti Palangos dvaro sodybos objektus ir pritaikyti juos kultūros, turizmo, švietimo, meno, mokslo, ir kitoms viešoms reikmėms skatinant turizmo sezoniškumo mažėjimą.	4.500.000	2009-2012
	Dviračių turizmo plėtra Palangos miesto savivaldybėje, rekonstruojant Meilės alėją	Skatinti aktyvų poilsį, populiarinti aplinką tausojantį dviračių turizmą, sukurti vietinio susisiekimo dviračių takų tinklą, pritaikytą prie nacionalinės dviračių trasų sistemos.	9.000.000	2009-2012

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Ekologinio <..> (2009), Viešųjų <...>, (2009).

Bendra šių 5 projektų vertė 135 mln. 200 tūkst. litų, įgyvendinimo terminas 2009 - 2013 metai. Birštono savivaldybei skirta 5 mln. litų Birštono kurchauzo pastatų komplekso kultūros paveldo vertybių (kurchauzo pastato, buvusio Vši „Tulpės“ sanatorijos administracinio pastato rekonstrukcija (restauravimas). Numatoma šiame pastate teikti ir turizmo informacijos paslaugas. Kitas kurorto projektas – miesto parko tvarkymas, pritaikant jį aktyviam poilsiui ir turizmui. Numatoma įrengti įvairaus amžiaus poilsiautojų ir pomėgių grupėms skirtas sporto aikšteles, pėstiesiems, tobulinti dviratininkams skirta infrastruktūra ir kt. Brangiausias projektas – tai Druskininkų uždaru kalnų slidinėjimo trasų su dirbtine sniego danga įrengimas. Palangos savivaldybei skirta ES parama dviračių turizmo plėtrai - 9 mln. Lt rekonstruoti Meilės alėją bei 4.500.000 mln. litų nacionalinės reikšmės objekto – Botanikos sodo restauravimui.

Birštono, Druskininkų ir Palangos projektai skirti bendrai turizmo plėtrai – atvykstamojo ir vietinio. Šių projektų įgyvendinimas turėtų didelės reikšmės diegiant angl. *timeshare* sistemą ir skatinant konkurencingumą kitų Europos angl. *timeshare* kurortų kontekste. Infrastruktūros plėtra skirta aktyviam poilsiui (dviračiai, slidinėjimo) pritrauktų jaunesnio amžiaus asmenis, taip pat šeimas. Tuo tarpu kultūros objektų (Birštono kurhauzo, Palangos Botanikos sodo) restauravimas pagerintų bendrą kurorto įvaizdį ir taptų patrauklūs vyresnio amžiaus angl. *timeshare* vartotojams.

Vertinant kurortų plėtrą būtina išanalizuoti ir kiekvieno kurorto savivaldybių parengtas strategijas. Birštono kurortas ilgą laiką atrodė skurdžiai, tačiau Birštono savivaldybės plėtros iki 2012 m. strateginis planas nuteikia optimistiškai, pastebimos sveikatinimo paslaugų plėtros bei modernizavimo tendencijos 5 lentelė:

Birštono savivaldybės plėtros iki 2012 m. strateginis planas

<i>Uždavinys:</i> Plėtoti pagrindinius kurortinių paslaugų centrus, orientuotus į didesnę pridėtinę vertę	
<i>Priemonės pavadinimas</i>	<i>Pasiekimo rodiklis</i>
Įrengti sveikatingumo ir turizmo kompleksą VŠĮ „Tulpės“ sanatorijoje: („Kurhauzo“, „Baltosios vilos“, „Gulbės“, administracinio, poliklinikos pastatų rekonstrukcija)	Įrengtas sveikatingumo ir turizmo kompleksas VŠĮ „Tulpės“ sanatorijoje

Šaltinis: Sveikatingumo ir Poilsio <...>, (2007).

„Tulpės“ sanatorijos restauravimo ir reorganizavimo projektas kaip matyti iš 5 lentelės iš dalies finansuojamas ir panaudojant ES sanglaudos lėšas. Birštono savivaldybės plėtros iki 2012 strateginio plano atnaujinimas dar ruošiamas, tačiau paskelbta, kad ir toliau bus plėtojamos paslaugos „Tulpės“ sanatorijoje siūlant ne vien gydymo, bet ir grožio paslaugas, naudojant mineralinį vandenį ir gydomąjį purvą. Aiškėja, kad senajame Birštone mėgo ilsėtis įvairių šalių karališkųjų giminių atstovai, todėl ne be pagrindo, strateginiame plane numatyta įstoti į Europos karališkųjų kurortų asociaciją. Šiuo metu Europoje jų yra vos dvylika.

Kasmet Birštone daugėja pramogų, tačiau ši sritis dar nėra išvystyta. Iki 2012-ųjų kurorte siūloma įsteigti pramogų parką, kempingą, golfo aikštinę, įrengti dviračių takus ir pan. Taip pat akcentuojama žirgyno plėtra bei neseniai pastatyta slidinėjimo trasa. Specialistų teigimu, tokių trasų turėtų būti daugiau. Strateginiame plane numatytas ir pėsčiųjų tiltas per Nemuną, ir apžvalgos bokštas, norima renovuoti pagrindinę prieplauką bei atstatyti pilį (Karališkoji <...>, 2005).

Įvertinus Birštono kurorto plėtros projektus galima daryti išvadą, kad šis kurortas turi itin didelį potencialą tapti populiariu sveikatingumo kurortu ne tik Lietuvoje, bet ir Rytų Europoje. Angl. *timeshare* sistema tik dar labiau padidintų susidomėjimą šiuo kurortu, o klubinio poilsio vienetų įsigijimu Birštone pirmiausia susidomėtų vyresnio amžiaus dideles pajamas gaunantys užsienio ir vietos turistai, vertinantys kokybiškas sveikatingumo ir grožio paslaugas, derinantys ramų ir aktyvų poilsį (parkai, golfas, dviračiai, jojimas). Narystė Europos karališkųjų kurortų asociacijoje padidintų kurorto prestižą, todėl angl. *timeshare* nuosavybė gali turėti didelę finansinę (investicinę) grąžą.

Druskininkų savivaldybė pateikia išsamų plėtros strateginį planą 2004-2013 m. ir vienu svarbiausiu prioritetu įvardija kurorto tarptautinio konkurencingumo didinimą. Užsibrėžto tikslo įgyvendinimui numatoma didinti Druskininkų patrauklumą verslui ir investicijoms, integruoti kaimo vietas į kurortinę veiklą o svarbiausia - plėtoti kurorto sveikatinimo, turizmo ir rekreacijos veiklą, 6 lentelė:

Druskininkų savivaldybės plėtros 2004-2013 m. strateginis planas

Uždavinys: Plėtoti kurorto sveikatinimo, turizmo ir rekreacijos veiklą	
Priemonė	Pasiekimo rodiklis
Sudaryti palankias sąlygas naujų sveikatinimo, sporto ir poilsio objektų kūrimui.	Parengta sveikatinimo, sporto ir poilsio objektų kūrimo galimybių studija, steigiami objektai
Vandens pramogų parko įrengimas	Įrengtas vandens pramogų parkas
Pirčių komplekso prie vandens pramogų parko įrengimas	Įrengtas pirčių kompleksas prie vandens pramogų parko
Naujų sveikatinimo ir rekreacijos programų bei turizmo maršrutų kūrimo inicijavimas, atsižvelgiant į klientų poreikius	Naujų sveikatinimo ir rekreacijos programų bei turizmo maršrutų sukūrimas
Kurortinių paslaugų kokybės vertinimo sistemų sukūrimas ir praktinis pritaikymas	Sukurtos kurortinių paslaugų kokybės vertinimo sistemos
Darbuotojų mokymų darbo vietoje organizavimas	Organizuojami paslaugų bei aptarnavimo sričių specialistų mokymai
Stažuotųjų organizavimas	Organizuojamos paslaugų bei aptarnavimo sričių specialistų stažuotės

Sudaryta autorės pagal Druskininkų savivaldybės <...>, (2007).

Matome, kad Druskininkų planai gana ambicingi, kurortas siekia tarptautinio pripažinimo. Valstybės, savivaldybės bei ES sanglaudos lėšomis, kuriami didelės apimties projektai daugiausia skirti aktyviam poilsiui: sporto stadiono, slidinėjimo trasos, žirgyno, golfo aikštynų, dažasvydžio aikštelių, ledo arenos, kt. Reikėtų pažymėti slidinėjimo trasą. *Snoras Snow* uždarytą patalpų areną planuojama atidaryti 2011 birželio pabaigoje. Vienu metu po vienu stogu joje telpa 1000 lankytojų, kurie gali čiuožti slidėmis, rogėmis, snieglentėmis, išbandyti jėgas alpinizmo sienelėje, naudotis sniego baro-kavinės paslaugomis. Ateityje bus siūloma čiuožti slidėmis, žaisti ledo ritulį. *Snoras Snow* arena pagal savo techninių parametrų visumą patenka į geriausių pasaulio uždarytų slidinėjimų kurortų penketuką, o sau lygių konkurentų neturi mažiausiai tūkstančio kilometrų spindulių aplink (Apie mus, 2011). Vandens pramogų parkas jau atidarytas, jame veikia 20 pirčių kompleksas (Paslaugos <...>, 2011).

Iš 6 lentelės galima spręsti, kad sveikatingumo ir poilsio plėtra yra kompleksiška, siekiama ne vien pasiūlyti kuo daugiau paslaugų, bet užtikrinti jų kokybę, kuriant kurorto paslaugų kokybės vertinimo sistemą, keliant specialistų ir aptarnaujančio personalo kvalifikaciją.

Druskininkų kurorto perspektyvos angl. *timeshare* sistemoje galėtų būti palankios, nes čia galima išskirti patrauklią bei unikalią sveikatingumo/SPA kurorto ir slidinėjimo kurorto kombinaciją. Tai reiškia, kad Druskininkuose pramogų ir paslaugų ras pats išrankiausias turistą. Pirmiausia kurortas trauktų vidutinio, jaunesnio amžiaus žmones, besirūpinančiais sveikata, grožio procedūromis bei geidžiančiais išskirtinių pramogų.

Palangos miesto savivaldybės plėtros strateginis planas iki 2015 metų akcentuoja sveikatingumo centrų modernizaciją bei paslaugų kokybės užtikrinimą 7 lentelė.

7 lentelė

Palangos miesto plėtros iki 2015 metų strateginis planas

Uždavinys: Konkurencingos rekreacijos, sporto, turizmo ir sanatorinio gydymo sistemos plėtra, paslaugų kokybės gerinimas	
<i>Priemonės pavadinimas</i>	<i>Pasiekimo rodiklis</i>
Sanatorijų, reabilitacijos ir sveikatingumo centrų rekonstrukcija ir renovacija	Atlikta sanatorijų, reabilitacijos ir sveikatingumo centrų rekonstrukcija ir renovacija.
Balneologinio centro įkūrimas	Veikiantis objektas
Valeologijos centro įkūrimas	Įkurtas Lietuvos valeologijos centras Palangoje
Sanatorijų, reabilitacijos ir sveikatingumo centrų personalo kvalifikacijos kėlimo kursų organizavimas	Organizuoti mokymai, padidėjusi sanatorijų, reabilitacijos ir sveikatingumo centrų darbuotojų kvalifikacija.

Šaltinis: Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007.

Palangos savivaldybės parengta miesto vizija iki 2020 metų: ištisus metus atviras tarptautinis kurortas su išvystyta sveikatingumo, sporto ir poilsio infrastruktūra, aktyviu kultūriniu gyvenimu. Vizijos įgyvendinimui numatyti uždaviniai: gerinti sveikatingumo sektoriaus paslaugų kokybę ir darbuotojų gebėjimus, numatoma ne tik organizuoti puikios aptarnavimo kokybės konkursus, bet ir vykdyti turistų apklausas, kurių rezultatai galėtų būti patikimas šaltinis siekiant nuolatinio tobulėjimo. Didelis dėmesys skiriamas turizmo informacinės sistemos plėtrai, t. y. sudaryti sąlygas tiek vietiniams, tiek užsienio turistams lengvai ir patogiai Palangoje rasti visus svarbiausius ir įdomiausius objektus. Taip pat plane numatoma kryptingai organizuoti informacijos apie miestą sklaidą tarptautiniuose renginiuose, vykdyti reklamos ir viešųjų ryšių priemonių įgyvendinimą.

Turint omenyje, tai, kad pagrindinis turistų traukos objektas Palangoje – jūra ir su ja susijusios pramogos, kurortas turi sezoniškumo problemą. Angl. *timeshare* padėtų išspręsti šį trūkumą, pritrauktų daug užsienio turistų ir taptų populiariu klubinio poilsio kurortu. Jei Palanga įvykdytų užsibrėžtus tikslus ir modernizuotų sveikatingumo įstaigas, teiktų aukštos kokybės paslaugas angl.

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

timeshare kurorte sudomintų įvairaus amžiaus asmenis, šeimas. Dėl patogaus susisiekiimo Palangos kurortas būtų paklausus Skandinavijoje ir Rytų Europoje.

Siekiant visapusiškai įvertinti Lietuvos kurortų galimybes tapti angl. *timeshare* nariais, būtina apibūdinti jų gydomuosius veiksnius. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. 1713 patvirtintoje *Lietuvos kurortų plėtros koncepcijoje* nurodoma, kad gamtiniai gydomieji išteklių yra išskirtinės reikšmės valstybės turtas ir valstybės funkcija – užtikrinti jų saugojimą ir racionalų naudojimą (Kurortologijos Tyrimų <...>, 2007, p. 44).

Sveikatingumo ir Poilsio Kompleksų Poreikio ir Plėtros Lietuvoje Studijoje (2007) pažymima, kad Lietuvos kurortai turi po kelis gydomuosius veiksnius ir nors vienas nuo kito skiriasi, tačiau žymių skirtumų nėra, kadangi Lietuvos teritorija yra palyginti maža, kad miestai skirtųsi gamtinėmis sąlygomis, klimatu ar reljefu. Tačiau kiekvienas iš keturių veikiančių kurortų yra savotiškai unikalūs.

Palanga unikali tuo, kad įsikūrus Baltijos jūros pakrantėje. Jūra ir jodo prisotintas oras nustelbia mineralinio vandens ir purvo naudingąsias savybes, tačiau sukuriamas visavertis gydomųjų veiksmių kompleksas, kurį galima plačiai pritaikyti sanatoriniam gydymui ir sveikatingumui.

Druskininkai pasižymi mineralais praturtintu ir gydymui naudojamu mineraliniu vandeniu, mineralinio vandens šaltinių gausa ir įvairove, gydymui tinkančiu oru (aeroterapija) bei sveikatingumo parku, kuris anksčiau garsėjo kaip gydomosios fizkultūros ir klimato terapijos (Dineikos) parkas.

Birštonas pasižymi gydomuoju mineraliniu vandeniu bei gydomosiomis durpėmis. Be to, šiame kurorte Nemuno kilpų suformuotas unikalus kraštovaizdis, kuris išskiria Birštoną iš kitų kurortų.

Neringa išsiskiria Baltijos jūros pakrante ir gamta, įtraukta į UNESCO objektų sąrašą. Neringos savivaldybė pirmoji Lietuvoje pradėjo dalyvauti Mėlynosios vėliavos programoje ir jau 2002 m. Nidos paplūdimys buvo apdovanotas Mėlynąja vėliava. 2004 m. Mėlynąja vėliava apdovanotas ir Juodkrantės paplūdimys (Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007).

Lietuvos kurortai turi ištirtus, gausius ir plėtrai pakankamus mineralinio vandens ir gydomųjų durpių išteklius. Iš viso Lietuvoje šiuo metu išžvalgyti 11 tipų gydomojo geriamojo ir 8 tipų gydomojo vandens išteklių. Dabar Lietuvoje vartojamas dar ne visų tipų mineralinis vanduo, todėl kurortų gydyklos turi galimybę plėsti savo paslaugas, įvairioms procedūroms vartodamos naujų tipų mineralinį vandenį. Netoli Birštono, Druskininkų ir Palangos esančiuose Palaitės, Mašnyčios ir Tenžės telkiniuose išgaunamos geros kokybės gydomosios durpės, kurių gydymo reikmėms pakaks daugeliui metų.

NTIS pateikiamas tik sanatorijų, kurios teikia sveikatingumo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas, pristatymas. Daugumoje Lietuvos sanatorijų yra įrengtos konferencijų salės, didžiausios

jų yra Dainavos sanatorijoje (Druskininkai), Eglės sanatorijoje (Druskininkai), sanatorijose Versmė (Birštonas) ir Anykščių šilelis (Anykščiai). Sanatorijos teikia gana platų sveikatingumo paslaugų spektrą – mineralinio vandens, purvo, vaistažolių ir kitos vonios, fizioterapija, klasikiniai ir povandeniniai masažai, aerobika, fitnes. NTIS pateiktais duomenimis, mineralinio vandens baseinai yra tik Eglės sanatorijoje (Druskininkai) ir sanatorijoje Versmė (Birštonas).

Nacionalinės turizmo plėtros 2007-2010 m. programos projekte pažymima, kad atskirą turizmo išteklių dalį sudaro gausūs kurortų gydomieji ir rekreaciniai ištekliai, galintys patenkinti didžiulius sveikatinimo paslaugų ir kurortų plėtros poreikius. Birštono, Druskininkų, ir Palangos miestai, pasižymintys moksliskai ištirtais ir gausiais mineralinio vandens ir gydomųjų durpių ištekliais, sveikatinimui palankiu mikroklimatu. Kurortų gamtinių išteklių pakanka ir intensyvesnei rekreacinei veiklai plėtoti. (...) Lietuvos kurortų reikšmė ir plėtros prioritetą yra jų sveikatinimo ir reabilitacinė veikla. Taigi ypatingas dėmesys turi būti skiriamas didelį gydomųjų išteklių potencialą turinčių kurortų ir kurortinių teritorijų plėtrai, pirmiausia plėtojant sveikatinimo, aktyvaus poilsio ir turistų apgyvendinimo infrastruktūrą ir kartu efektyviau išnaudojant esamą potencialą.

Siekiant ištirti Lietuvos kurortų paslaugų konkurencingumą reikėtų įvertinti Europos šalių kurortus, kuriuose taip pat plėtojamas ir puoselėjamas sveikatingumo turizmas.

8 lentelė

Vokietijos, Austrijos, Čekijos ir Lenkijos kurortų palyginimas

	Kurortų skaičius	Gydomieji ištekliai	Pagrindinės ir papildomos paslaugos
Vokietija	300	Terminiai ir mineraliniai vandenys, druskingas vanduo, gydomasis purvas, klimatas	vandens baseinai druskingo vandens vonios, tropiniai dušai, pirtys ir saunos, gydomojo vandens gėrimas, durpių ir purvo terapija, Kneipp terapija, inhaliacijos, įvairūs masažai (refleksinių zonų, viso kūno, aromatinis, karštų akmenų ir kt.), elektroterapija, grožio procedūros ir k t.
Austrija	700 objektų	Terminiai vandenys, klimatiniai	terminės maudyklos, pirtys ir saunos, purvo vonios, įvairūs masažai.
Čekija	37	Klimatiniai, gydomasis purvas, mineraliniai vandenys	endogeninis kvėpavimas, „šiaurinis vaikščiojimas“, ergoterapija, Kneipp terapija, purvo vonios, kūno įvyniojimai į purvą ir durpes, aromaterapija, burbuliukų hidroterapija, aerobika, ajurveda, inhaliacija, magnetoterapija, karbonatų vonios, muzikos terapija, fototerapija, parafino terapija, fizioterapija ir k t.
Lenkija	7	Klimatas mineraliniai vandenys, gydomasis purvas,	įvairios vonios (purvo, mineralinės, perlinės, sūkurinės, anglies dvideginio, relaksacinės), povandeninis masažas, škotiškasis dušas, masažai, sauna, plaukimo baseinas, vandens aerobika, gimnastika, elektroterapija, inhaliacija.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Mačerinskienė A. (2009, p. 11-15).

Daugiausia (300) kurortų yra galias sveikatingumo kurortų tradicijas turinčioje Vokietijoje, savo teritorija taip pat didelėje Lenkijoje – tik 7. Mažesnė Čekija turi 37 sveikatingumo kurortus, Austrijoje priskaičiuojama apie 700 SPA objektų. Vokietijoje siūloma didžiausia įvairovė gydomųjų išteklių, Austrijoje dominuoja terminių vandenų procedūros.

Lietuvos sanatorijos teikia sveikatingumo paslaugas ir daugiau akcentuoja sveikatinimo veiklą, kai tuo tarpu užsienyje SPA apjungia ne tik sveikatos turizmą, bet sveikatingumo, grožio ir geros fizinės būklės programas, atsistatymą, atsinaujinimą ir atsipalaidavimą ir yra derinamas su „viskas įskaičiuota“ sistema, t.y. apgyvendinimu, maitinimu, pramogomis, sportu ir kitomis veiklomis, tenkina įnoringiausius individualių turistų, turizmo organizacijų bei agentūrų poreikius. Be to, Europos SPA rinkoje šiandiena populiarios ne yra ne tik tipinės ir klasikinės gydymo procedūros, bet ir naujos, alternatyvios bei modernios tendencijos, tokios kaip Indijos, Kinijos ir Rytų gydymo metodai, atgimsta natūralus gydymas (Kneipp). Lietuvoje sveikatingumo įstaigose vyrauja tik klasikinės gydymo procedūros, tuo tarpu aukštos kokybės europines tendencijas atitinkančiomis SPA paslaugomis ir rinkodaros priemonėmis Lietuvoje kol kas išsiskiria tik SPA Vilnius ir East Island Oriental SPA (Druskininkų vandens pramogų parkas) (Sveikatingumo ir Poilsio <...>, 2007).

Pažymėtina, kad vakarų Europos kurortuose sveikatingumo įstaigose beveik visur vartojamas žodis SPA, tuo tarpu Lietuvoje, kaip ir Lenkijoje SPA vartoja kol kas tik nedaugelis sanatorių. Europos kurortų asociacija ESPA, kurios nariais yra Palangos ir Birštono kurortai, siekia, kad visoms šalims būtų bendri Europos medicininės SPA paslaugas teikiančių įstaigų vertinimo kriterijai, garantuojantys aukštą paslaugų kokybės lygį. ESPA yra įdiegusi kokybės standarto sertifikatą „Europespa-med“, kuriam gauti atliekamas kruopštus sveikatinimo įstaigų auditas. Norint sėkmingai konkuruoti Europos rinkoje būtina Lietuvos įstatymuose apibrėžti ligų profilaktikai, gydymui ir medicininei reabilitacijai naudojamus natūralius gamtinius išteklius bei jų licencijavimo ir sertifikavimo tvarką minėtoms paslaugoms teikti, taip pat dirbti mokslinį metodinį darbą kurortologijos srityje (Palanga, 2009).

Lietuvos kurortai konkurencingi sveikatinimo turizmo sektoriuje, nes gana mažoje teritorijoje gali pasiūlyti įvairiais gydomaisiais ištekliais grįstų kokybiškų gydomųjų paslaugų, dirba aukštos kvalifikacijos gydytojai, nuolat plečiamas papildomų paslaugų spektras. Kurortuose vyksta sveikatingumo įstaigų modernizacijos procesai, plečiama infrastruktūra, siūlomos įprastos pramogos: dviračiai, jojimas, baseinai, bet greitai duris atvers ir vienintelė regione uždarų patalpų slidinėjimo trasa. Sveikatingumo įstaigose pritaikius bendrą SPA kokybės reguliavimą, įgijus Europespa-med“ sertifikatą bei siūlant konkurencingas angl. timeshare kainas, Lietuvos kurortai būtų itin patrauklūs vakarų turistams.

Neigiami kurortų ir sveikatingumo įstaigų aspektai: kalbos barjeras, ganėtinai žema aptarnavimo kultūra, prasta susisiekimo infrastruktūra.

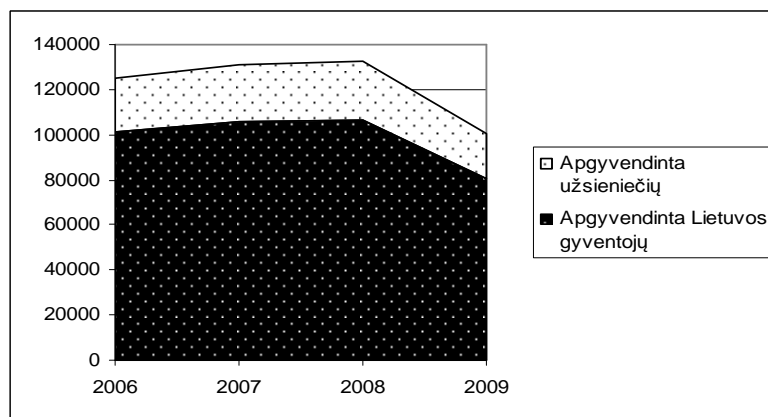
3.2. Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigų statistinių duomenų analizė

Statistikos departamentas sąvoką sveikatingumo įstaiga apibrėžia kaip „įstaigas, kuriose laikinai apgyvendinami žmonės ir suteikiamas antirecidyvinius lėtinėmis ligomis sergančio žmogaus gydymas bei sveikatą grąžinantis gydymas ir rehabilitacija, taikant natūralius bei performuotus gamtinius veiksnius“ (Statistikos Departamentas, 2008).

Ankstesniame skyriuje aptarta Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigų veikla leidžia daryti manyti, kad sveikatingumo įstaigos praplečia šią sampratą, siūlydamos ne vien gydymo ir sveikatą stiprinančias procedūras, bet vis daugiau grožio ir kt. procedūrų pramogų bei papildomų paslaugų.

Prieš gerą dešimtmetį žodis sanatorija turėjo gana prastą konotaciją ir kėlė atgyvenusių apgyvendinimo kompleksų bei gydymo pasenusiomis technologinėmis priemonėmis asociacijas. Tačiau, dabar sveikatingumo įstaigos (ypač privačios) tampa vis universalesnės, daug lėšų skiria gerindamos paslaugų kokybę ir diegia vis daugiau naujų procedūrų bei pramogų. Galima teigti, kad šiuolaikinės sanatorijos – plačiam ratui ir individualiems poreikiams pritaikytos gydymo, sveikatinimo bei pramogų įstaigos.

2009 metais Lietuvoje veikė 16 sveikatingumo įmonių, iš jų 13 kurortuose. Daugiausia sanatorijų buvo Druskininkuose (5), Palangoje (6), Vilniaus mieste (3) ir Birštone (2). Didžiausią dalį apsistojančiųjų sveikatingumo įstaigose sudaro Lietuvos gyventojai (žr. 10 pav.):

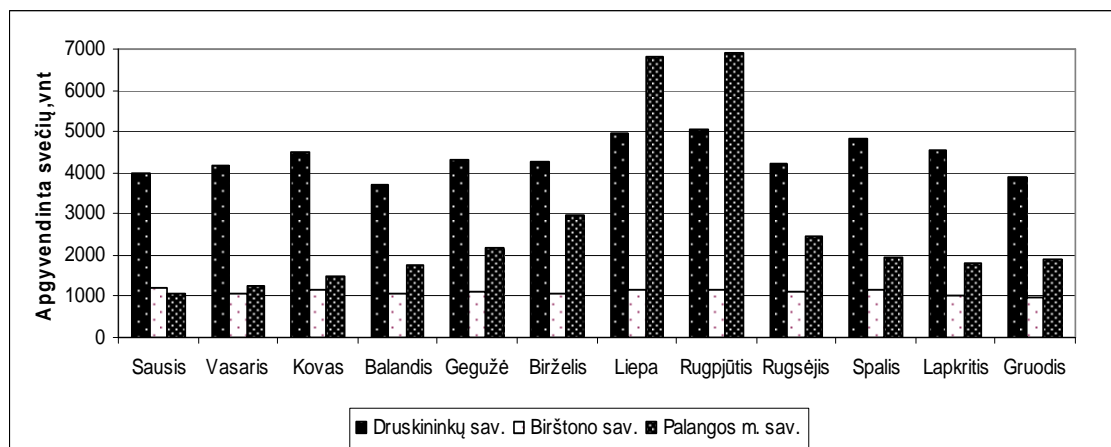

10 pav. Sveikatingumo įstaigose apgyvendintų užsieniečių ir Lietuvos gyventojų skaičius 2006-2009.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

10 paveiksle matyti, kad apgyvendintų Lietuvos gyventojų kaip ir užsieniečių skaičius 2006 – 2008 metais didėjo (atitinkamai 101149 – 106386 ir 23635 - 26327), tačiau 2008 pastebimas žymus apgyvendintųjų skaičiaus mažėjimas. Galima teigti, kad šis sumažėjimas - ekonominės krizės pasekmė dėl kurios.

11 paveiksle pateikta apgyvendintų svečių skaičius sveikatinimo įstaigose 2010 skirtingais mėnesiais:

11 pav. Kurortų sveikatingumo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius skirtingais 2010 metų mėnesiais.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

Pastebimas skirtingas sezoniškumas kurortų sveikatinimo įstaigose: Druskininkuose ir Birštone svečių skaičius gana tolygus – nežymiai padidėja liepos ir rugpjūčio mėnesiais tuo tarpu Palangoje šiais mėnesiais fiksuojamas svečių antplūdis, o kitais mėnesiais šis skaičius smarkiai krenta. Pagrindinė priežastis yra tai, kad Palanga pirmiausia siejama su pajūriu, bei su juo susijomis pramogomis, kuriomis galima džiaugtis šiltuoju metų laiku. Akivaizdu, kad ryškiausias sezoniškumas – Palangoje, mažiausias – Birštone.

Sanglaudos skatinimo programoje (2006) teigiama, kad nemažas trukdis tolimesnei turizmo plėtrai yra sezoniškumas, kurį sąlygoja Lietuvos geografinė padėtis bei ženklūs temperatūros svyravimai. Šis veiksnys verčia skirti daugiau pastangų, siekiant intensyviau išnaudoti esamus gamtinius ir kultūrinius išteklius, paslaugų potencialą, žmogiškuosius išteklius. Sezoniškumas nemažos įtakos turi ir apgyvendinimo įstaigų darbui – didžiausias svečių antplūdis būna balandžio – rugsėjo mėnesiais, likusį laiką pagrindinę dalį viešbučių klientų sudaro keliaujantys verslo reikalais (Sanglaudos skatinimo <...>, 2006).

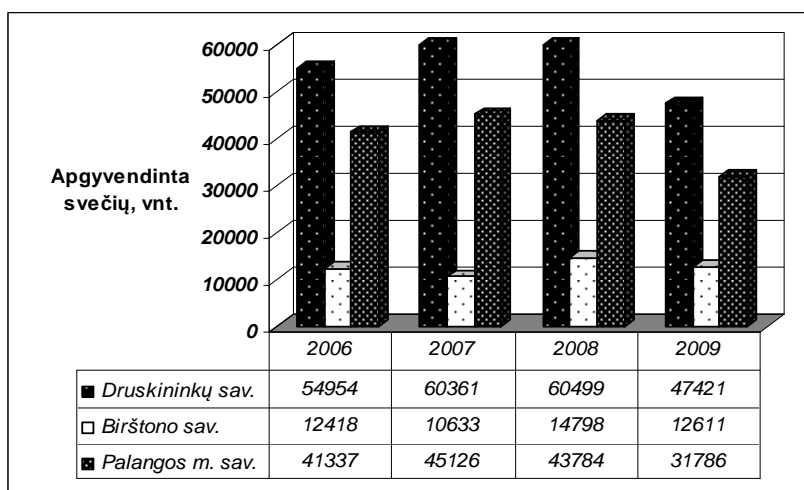
9 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 2009 metais daugiausia numerių, veikiančių ištisus metus, buvo Druskininkuose – 1363 (5 sanatorijos), Palangoje 860 (6 sanatorijos), Birštone - 260 (2 sanatorijos). 2006 – 2008, nagrinėjamosiose kurortuose numerių, veikiančių ištisus metus, tikriausiai dėl reorganizacijos, nežymiai sumažėjo (išskyrus Birštoną).

Numerių, veikiančių ištikus metus, skaičius kurortų sveikatingumo įstaigose

Administracinė teritorija	2006	2007	2008	2009
Druskininkų sav.	1332	1324	1323	1363
Birštono sav.	209	260	260	260
Palangos m. sav.	842	814	811	860

Pažymėtina tai, kad Palangoje fiksuojama 1 sveikatingumo įstaiga daugiau, nei Druskininkuose, tačiau numerių, veikiančių ištikus metus, skaičius yra gerokai mažesnis. Tuo tarpu sezoninių numerių Palangoje statistikos departamento duomenimis 2009 buvo net 981. Šis faktas tik patvirtina sezoniškumo problemą Palangos kurorte.

Išanalizavus duomenis atskleidžiančius sezoniškumą, reikėtų panagrinėti svečių pasiskirstymą kurortų sveikatingumo įstaigose pastaraisiais metais (žr. 12 pav.):

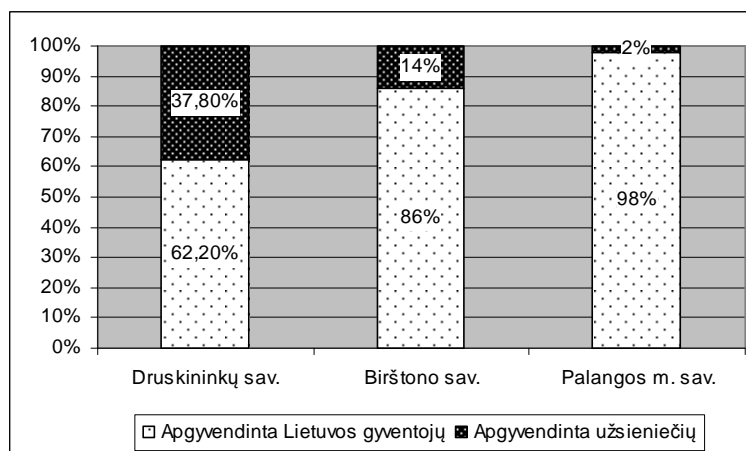

12 pav. Sveikatingumo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius 2006-2009 m.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

Palangos sveikatingumo įstaigos labiausiai nukentėjo prasidėjus ekonominei krizei ir 2009, nepaisant padidėjimo 2006 – 2008 metais, svečių skaičius lyginant su 2006 m. sumažėjo 9551, Druskininkuose – 7533, tuo tarpu Birštone padidėjo 193. Tai, kad Birštonui ekonominei krizei metu ne tik pavyko išlaikyti, bet ir prisivilioti daugiau svečių, galima paaiškinti tuo, kad šiame mieste esančios sveikatingumo įstaigos turi daug nuolatinių klientų, ir savo paslaugas siūlo nedidelėmis kainomis. Turint omenyje, kad Druskininkuose yra daugiausia ištikus metus veikiančių numerių, nenuostabu, kad čia apsistoja daugiausia svečių. Palangoje susumavus sezoninius ir nesezoninius numerius 2009 metais, bendras numerių skaičius vasarą būtų didesnis nei Druskininkuose, bet kaip rodo statistika, didesnis ištikus metus veikiančių numerių skaičius garantuoja pastovų svečių skaičių per metus.

Kaip matyti iš 10 paveikslo, sveikatingumo įstaigose lyginant su Lietuvos gyventojais apsigyvena gana nedaug užsienio turistų. Lietuvos ir užsienio svečių pasiskirstymas atskiruose kurortuose pateiktas 13 paveiksle:

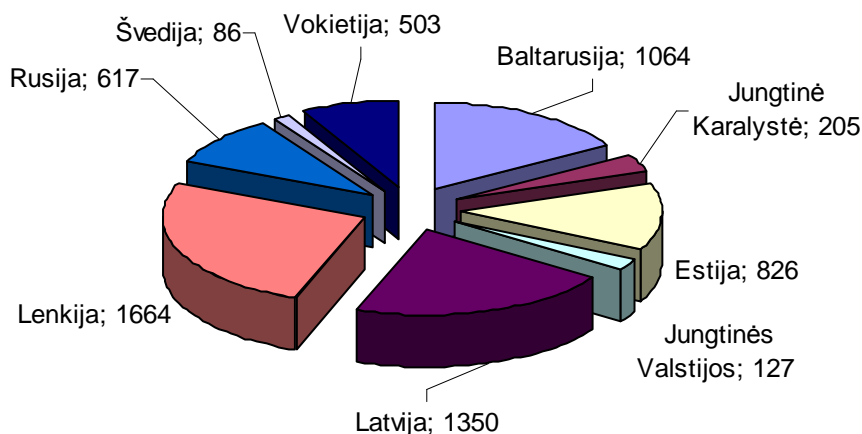

13 pav. Apgyvendintų svečių pasiskirstymas Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose 2009.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

Žymi dalis (beveik 40%) Druskininkų sveikatingumo įstaigų svečių – iš užsienio šalių. Kiti kurortai nesulaukia tokio užsienio turistų susidomėjimo. Birštone 14% apgyvendintų svečių ne Lietuvos gyventojai, o Palangą galime laikyti beveik išskirtinai vien lietuvių pamėgta atostogų ir rekreacijos vieta sveikatingumo įstaigose šiame kurorte.

Analizuojant užsienio svečius galima išskirti turistus iš Lenkijos, Latvijos ir Baltarusijos, nes piliečiai iš šių šalių sudaro didžiąją dalį visų užsienio svečių Lietuvos sveikatingumo įstaigose, žr. 14 pav.:

14 pav. Užsienio turistų, 2010 m. apsilankiusių sveikatingumo įstaigose, pasiskirstymas pagal šalis.

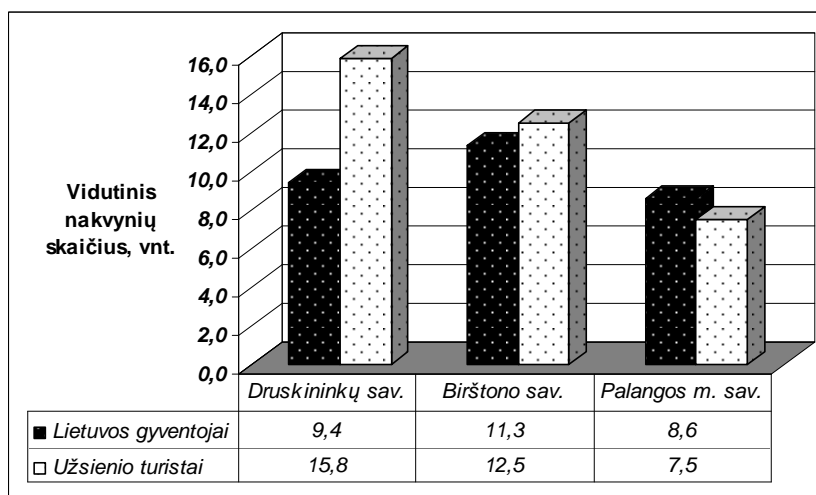
(pateikiami duomenys apie šalis, iš kurių turistų buvo daugiausiai)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

Tai, daugiausia Rytų Europiečiai iš aplinkinių šalių, yra tai, yra susiformavusi panaši sveikatingumo samprata. Be to, europiečiai vertina Lietuvos sveikatingumo įstaigų teikiamas aukštas paslaugas už prieinama kainą.

Apgyvendinimo įstaigoms itin svarbu, užsitikrinti kiekvieno turisto kuo ilgesnį apsidorojimo laiką, todėl tikslinga ištirti kiek laiko vidutiniškai turistai praleidžia sveikatingumo įstaigose. Vidutinį nakvynių skaičių galima apskaičiuoti bendrą nakvynių sveikatingumo įstaigose skaičių padalinus iš bendro lankytojų skaičiaus.

15 paveiksle pavaizduota 2009 metų Lietuvos gyventojų ir užsienio turistų vidutinė apsidorojimo skirtingų kurortų sveikatingumo įstaigose trukmė.

15 pav. Lietuvos gyventojų ir užsienio turistų vidutinis nakvynių skaičius kurortų sveikatingumo įstaigose 2009 m.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal statistikos departamento duomenis.

Vidutinis nakvynių skaičius gana didelis svyruoja nuo 15,8 Druskininkuose iki 7,5 Palangoje. Užsienio turistai linkę apsistoti ilgesniam laikui nei vietiniai (išskyrus Palangą) – Druskininkuose šis rodiklis skiriasi 1,6 karto, Birštone – apylygiai. Pastebėtina, kad Lietuvos gyventojų ilgesnė už užsieniečių vidutinė apsidorojimo trukmė tik Palangos sveikatingumo įstaigose, kuriose, kaip buvo nagrinėta anksčiau, apsigyvena beveik vien vietiniai turistai. Tai tik dar kartą parodo, kad šio kurorto sveikatingumo įstaigos nėra populiarios tarp užsieniečių. Taip gali būti dėl to, kad Palangos sanatorijos neskiria pakankamai pastangų pritraukti svečių iš kitų šalių. Įdomu ir tai, kad Lietuvos gyventojai renkasi apsistoti ilgiau mažesnes kainas taikančiose Birštono sveikatingumo įstaigose nei užsieniečių pamėgtose Druskininkų atitinkamose įstaigose.

Svarbu pažymėti ir tai, kad didžiausias vidutinis užsienio svečių nakvynių skaičius 2009 siekė – 15,8 o būtent tokia trukmė (2-3 savaitės) yra būdinga angl. *timeshare* sistemai, todėl turistus

galėtų sudominti, galimybė sumažinti atostogų išlaidas, užsitikrinti vietą norimoje sveikatingumo įstaigoje pasirinktu laiku bei išnaudoti kitus angl. *timeshare* sistemos teikiamus privalumus.

Ištyrus sveikatingumo įstaigų Lietuvos kurortuose rodiklių dinamiką, paaiškėjo, kad Palangos sanatorijos turi sezoniškumo problemą, neišnaudoja atvykstamojo turizmo potencialo, remiasi beveik vietiniu turizmu, dėl ko šiame mieste esančios sanatorijos yra ypač priklausomos nuo ekonominės padėties šalyje, bei nevilioja svečių apsistoti ilgesniam laikui. Birštono sveikatingumo įstaigose labai nedidelis sezoniškumas, santykinai neblogas užsienio turistų skaičius, bet nedidelis numerių skaičius neleidžia konkuruoti su trigubai daugiau sanatorių turinčiais kurortais. Druskininkų rodikliai, leidžia vertinti sveikatingumo įstaigų veiklą teigiamai: didelis užsieniečių srautas, mažas sezoniškumas, daugiausia apgyvendintų svečių. Galima daryti prielaidą, kad angl. *timeshare* sistema perspektyvi turizmo skatinimo priemonė Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose. Palangoje ji padėtų išspręsti, sezoniškumo problemą (sezoninius numerius galima reorganizuoti į ištisus metus veikiančius), skatintų atvykstamąjį turizmą. Birštono sanatorijos, pirmiausia galėtų gautas lėšas iš angl. *timeshare* pardavimų investuoti į apgyvendinimo paslaugų plėtrą (didinti numerių skaičių). Sveikatingumo įstaigos Druskininkuose, kurios jau dabar gali pasiūlyti daug ir aukštos kokybės paslaugų, įdiegusios angl. *timeshare* galėtų orientuotis į dideles pajamas gaunančius turistus, padidindamos prabangių apartamentų skaičių.

3.3. Požiūrio į klubinio poilsio panaudojimo galimybes Lietuvos kurortuose tyrimas

Šį poskyrį sudaro dvi dalys: pirmojoje dalyje aptariami anketinės apklausos metu surinkti duomenys, antrojoje – interviu su klubinio poilsio produktą, išbandžiusiais Lietuvos piliečiais.

Anketavimo būdu surinktų duomenų analizė. Anketos buvo išsiuntinėtos elektroniniu paštu, 6 – Valstybiniam Turizmo Departamentui, 8 Lietuvos kurortų ir kurortinės teritorijos statusą turintiems miestų Turizmo informacijos centrams, 11 kurortuose įsikūrusioms sveikatingumo įstaigoms.

Gaila, bet sulaukta tik keturių atsakytų anketų: Druskininkų TIC, Neringos TIC, Nidos TIC, ir viena iš Valstybės Turizmo departamento. Pažymėtina, kad nė viena iš sanatorių ir nė vienas sveikatingumo centras nepateikė užpildytų anketų. Priežastys gali būti įvairios: abejingumas vykdomoms apklausoms apskritai, laiko stoka, nėra girdėjęs/usi apie klubinį poilsį, todėl savikritiškai vertina savo gebėjimą tinkamai pareikšti nuomonę (mano esąs/anti nekompetentinga nagrinėjamu klausimu). Šiame tiriamojo darbo poskyryje susisteminti ir analizuojami apklausos rezultatai.

Paprašyti įvardinti Lietuvos kurortų išskirtinumus, privalumus/trūkumus tarptautiniame kontekste, respondentai daugiausia minėjo teigiamas savybes (žr. 10 lentelę).

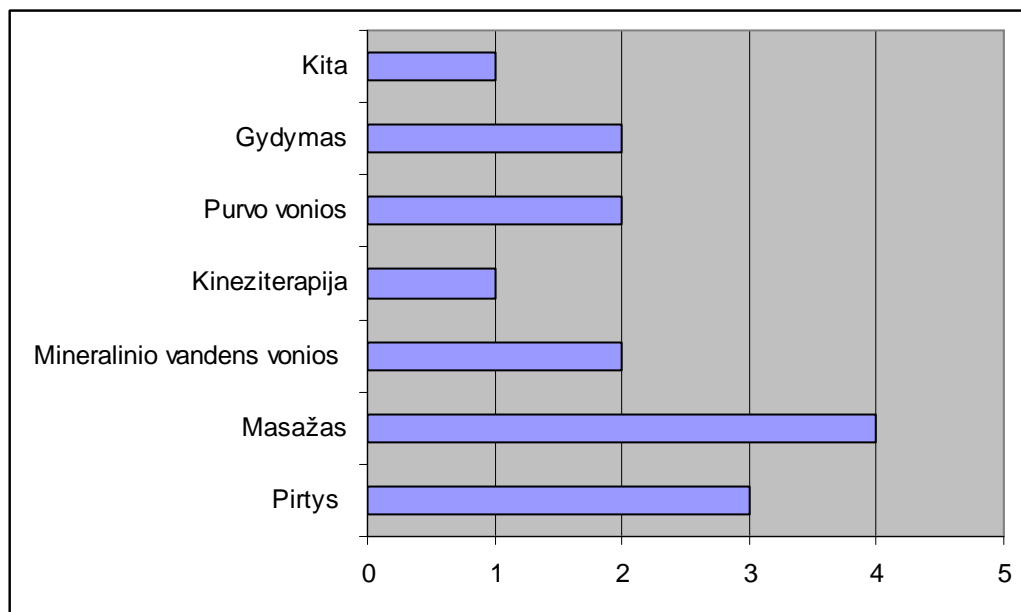
10 lentelė

Respondentų įvardinti Lietuvos kurortų privalumai ir trūkumai

Respondentai	Privalumai	Trūkumai
Druskininkų TIC	švelnus klimatas, originali aplinka	prastas užsienio žinių mokėjimas, bendravimo kultūra
Nidos TIC	patrauklus pajūris su savo smėlio paplūdimiais, gausu vandens telkinių, natūrali, neurbanizuota gamta, švelnus pajūrio klimatas.	
Birštono TIC	didelis sveikatinimo ir SPA paslaugų spektras už prieinamą kainą europiečiams	
Valstybės turizmo departamentas	gera kaina, natūrali gamta, mineralinis vanduo, estetika	prasta transporto sistema, susisiekimas, pramogų trūkumas

Kaip matome iš 10-tos lentelės apklausiamieji kaip privalumą dažniausiai pažymi švelnų klimatą, kuris geriausiai apibūdintų Palangos ir Neringos kurortus. Jiems dar galima priskirti patrauklų smėlio paplūdimį, tuo tarpu vandens telkinių gausa, mineraliniais vandenimis pasižymi kiti kurortai – Druskininkai, Birštonas. Beveik visi respondentai išskiria natūralią, neurbanizuotą gamtą, kuri lyginant su kitų šalių kurortais, užsienio turistams gali pasirodyti išskirtinė ir patraukli. Nurodytus trūkumus galima suskirstyti į žmogiškuosius: prastas užsienio žinių mokėjimas, bendravimo kultūra ir infrastruktūros: prasta transporto sistema, susisiekimas, pramogų trūkumas.

Turistus, informantų nuomone, domina labai įvairios Lietuvos sanatorijų teikiamos paslaugos (žr. 16 pav.):

16 pav. Populiariausios sanatorijų procedūros, respondentų nuomone.

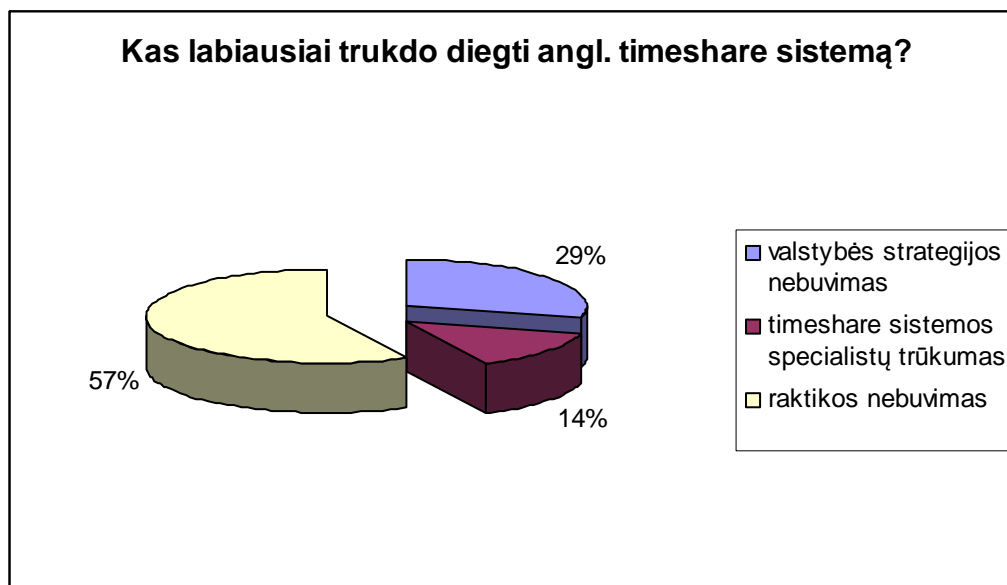
Dažniausiai paminėtos paslaugos masažas ir pirtys. Šios paslaugos nėra išskirtinės, siūlomos ir daugelyje užsienio SPA ir sveikatingumo centrų. Galbūt, privalumas Lietuvos sanatorijų dauguma sanatorijų gali suteikti visas šias procedūras „po vienu stogu“.

Paklausti ar yra girdėję apie angl. *timeshare* sistemą, visi respondentai atsakė neigiamai. Natūralu, kad ir klausimų iš užsienio ir vietos interesantų nėra girdėję. Šis faktas apsunkina tyrimą ir informantai savo nuomonę apie šią sistemą formuoja atsižvelgdami į trumpą aprašymą anketos viršuje.

Valstybės turizmo departamento turizmo plėtros ir komunikacijos specialistė teigė, kad departamentas neplanuoja visuomenės supažindinti su angl. *timeshare* koncepcija bei vykdyti kokių nors tyrimų šiuo klausimu. Ji priduria, kad tai viešbučių ir kurortų asociacijų veikla. Pasinaudojus šia informacija, išsiųsta anketa Lietuvos kurortų asociacijai, deja, atsakymo nesulaukta.

Siekiant išsiaiškinti kokie, jų nuomone, didžiausi angl. *timeshare* privalumai iš pateiktų variantų dažniausiai pažymi darbo vietų užtikrinimą (3) ir sezoniškumo minimalizavimą (2). Respondentų nuomonė išsiskyrė atsakant į klausimus ar *timeshare* būtų patraukli idėja sanatorijoms bei Lietuvos ir užsienio turistams. VTD atstovė teigė, abejojanti, kad sanatorijoms tai būtų įdomu, kaip ir lietuviams turistams, nes jie arba taip ilgai negyvena viešbučiuose arba renkasi specifines keliones, kur *timeshare* negali būti taikoma. Užsienio - galbūt. Tuo tarpu respondentė iš Nidos TIC, mano, kad sanatorijoms tai būtų įdomu, užtikrintų tam tikrą skaičių lankytojų per metus. Druskininkų TIC atstovė, negalėjo išreikšti nuomonės sanatorijų klausimu, tačiau mano, kad turistams tai patrauklu, nes suteikia garantijų (nustatytu metu gauti būstą atostogoms). Birštono TIC darbuotoja negalėjo ataktyti abiem klausimais.

Atsakymų pasiskirstymas į klausimą *Kas labiausiai trukdo diegti šią sistemą?* (galima buvo rinktis 1 ir daugiau atsakymo variantų): atsispindi diagramoje (žr. 3. pav.)

17 pav. Respondentų nuomonės pasiskirstymas pagal sistemos įgyvendinimui trukdančias priežastis.

17-ame paveiksle matoma, kad dažniausiai apklausiamieji įvardijo angl. *timeshare* praktikos nebuvimą (4). Kitaip tariant, tikriausiai didžiausias trukdis ir yra tai, kad neatsiranda pirmųjų bandymų įdiegti šią sistemą apgyvendinimo įstaigose. Antras pagal populiarumą atsakymų variantas - valstybės strategijos šiuo klausimu nebuvimas (2). Tuo būtų galima paaiškinti ir tai, kad informantai nėra girdėję apie pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisę. Viena respondentė nurodo, kad trūksta angl. *timeshare* specialistų, kurie rūpintųsi administravimu, rinkodaros ir kt. reikalais, trūkumą kaip vieną iš būti priežasčių stabdančių angl. *timeshare* diegimą Lietuvoje.

Informantų nuomonė išsiskyrė ir klausimu *Kas pirmiausia turėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti timeshare sistemą šalyje?* Birštono TIC nurodė turistų organizacijas, Druskininkų TIC – sanatorijas, Nidos TIC – sanatorijas, valstybę, turistų organizacijas, o VTD specialistė pažymėjo atsakymą kita, tikriausiai referuodama į anksčiau minėtas viešbučių ir kurortų asociacijas, kurių pareiga, jos nuomone, informuoti visuomenę ir atlikti įvairius tyrimus turizmo plėtros klausimu.

Reziumuojant informantų apklausą, galima daryti išvadą, kad nėra vieno Lietuvos kurortų ypatumo, kuris viliotų užsienio ir vietos turistus, greičiau tai visuma visų išvardintų privalumų, kur kone svarbiausią vaidmenį atlieka prieinama kaina. Lietuvos sveikatingumo įstaigose turistai domisi įvairiomis paslaugomis: masažai, pirtys, mineralinio vandens vonios ir pan. Gaila, bet specialistai nėra girdėję apie šią sistemą anksčiau, todėl ir angl. *timeshare* idėjos patrauklumą ir pritaikymą sanatorijose vertina skirtingai, nors sutinka, kad sistema turi privalumų kaip pavyzdžiui, sezoniškumo minimalizavimas. Praktikos nebuvimas, arba tai, kad angl. *timeshare* niekad nebuvo

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

bandyta įdiegti, informantų nuomone yra didžiausias trukdis. Gana paradoksali situacija, nes praktika gali atsirasti tik su bandymais įgyvendinti šią sistemą. Plėtrą stabdo tai, kad nėra drąsių apgyvendinimo įstaigų, kurios imtųsi *timeshare* diegimo kaip dažnai būna su naujovėmis Lietuvos įmonėse.

Interviu rezultatų apibendrinimas. Ekspertai sutikę atsakyti į interviu klausimus pageidavo išlikti anonimais. Galima atskleisti, kad tai pensijinio amžiaus pora ir vidutinio amžiaus dirbantis vyras, kurie kartu atostogavo Tenerifės saloje, „Paradise Club Apartments Resort“ 2010 metų vasarą. Ekspertai bus įvardijami kaip ekspertas A, ekspertė B, ekspertas C.

Visi informantai yra naudojęsi angl. *timeshare* produktu, ir būtent šis poilsis Tenerifės saloje buvo pirmas kartas kai ekspertai naudojami klubinio poilsio sistema. Apklausiamasis C pridūrė, kad apie angl. *timeshare* sužinojo atostogaudamas viename užsienio kurorte prieš kelerius metus ir norėjo išbandyti šią netradicinę apgyvendinimo būstą atostogoms. Visi trys informantai angl. *timeshare* įsigijo turizmo agentūroje.

Paklausti apie paslaugas, ekspertai teigė, kad jokių specialių paslaugų neįsigijo, tiesiog naudojami „Paradise Club Apartments Resort“ teikiamomis pramogomis - baseinu, gultais, teniso kortu. Įsigytame kondominiume buvo televizorius, virtuvėje mikrobangų krosnelė, elektrinis virduklis, šaldytuvas, elektrinė viryklė, patalpa vėdinama ventiliatoriais. „Paradise Club Apartments Resort“ veikė savitarnos skalbykla, restoranas, mašinų nuomos punktas. Visos paslaugos, kokios buvo žadėjo angl. *timeshare* operatoriaus buvo suteiktos, tačiau vietoj žadėto dviejų miegamųjų kondominio kambario (T2 modulio), ekspertai buvo apgyvendinti vieno miegamojo kambario numeryje (T1), tad ekspertas C turėjo naudotis sofa-lova.

Ekspertai A ir B, džiaugėsi paslaugų kokybe ir teigė, kad „Paradise Club Apartments Resort“ darbuotojai buvo itin paslaugūs ir malonūs. Ekspertą C, paslaugų kokybė taip pat tenkino, tačiau jis pažymėjo, kad kartais *naktį į klubą grįžtantys turistai kėlė triukšmą ir buvo sunku užmigti.*

Didžiausi angl. *timeshare* privalumu ekspertas A laikė tai, kad savaitė praleista angl. *timeshare* atostogų būste kainavo mažiau nei galėtų kainuoti panašaus dydžio numeris viešbutyje. Ekspertė B, teigė, kad maistą ruošiant pilnai įrengtoje virtuvėje buvo įmanoma sutaupyti pinigų ir maistui. Patogus būstas bei erdvus balkonas, buvo eksperto C įvardinti šio *timeshare* privalumai. Kalbant apie *timeshare* sistemą apskritai, apklausiamieji išskyrė tai, kad sistema yra lanksti ir galima keisti kurortus, savininkai gali išnuomoti būstą.

Konkrečių trūkumų ekspertai negalėjo įvardinti, tik ekspertas A paaiškino, kad angl. *timeshare* problema yra sukčiaujantys prekybos agentai parduodantys klubinio poilsio produktus žymiai aukštesne negu rinkos kaina, kas labai kenkia visai šiai industrijai. Ekspertai sutiko, kad pagrindinis angl. *timeshare* minusas – į kurortą reikia vykti savo lėšomis, o tai yra žymiai brangiau, nei vykstant su grupe į Egiptą ar Turkiją specialiai tam užsakytu charteriniu reisui.

Paprašyti apibūdinti šios sistemos perspektyvas Lietuvos kurortuose, ekspertai B ir C, atsakė, kad tinkamai įgyvendinta ir administruojama sistema galėtų sulaukti pasisekimo. Ekspertas A atkreipė dėmesį į tai, kad daugelis pensijinio ar vyresnio amžiaus žmonės Lietuvoje nėra turtingi, todėl angl. *timeshare* būstus pirktų vakarų europiečiai ir dideles pajamas gaunantys vietiniai gyventojai.

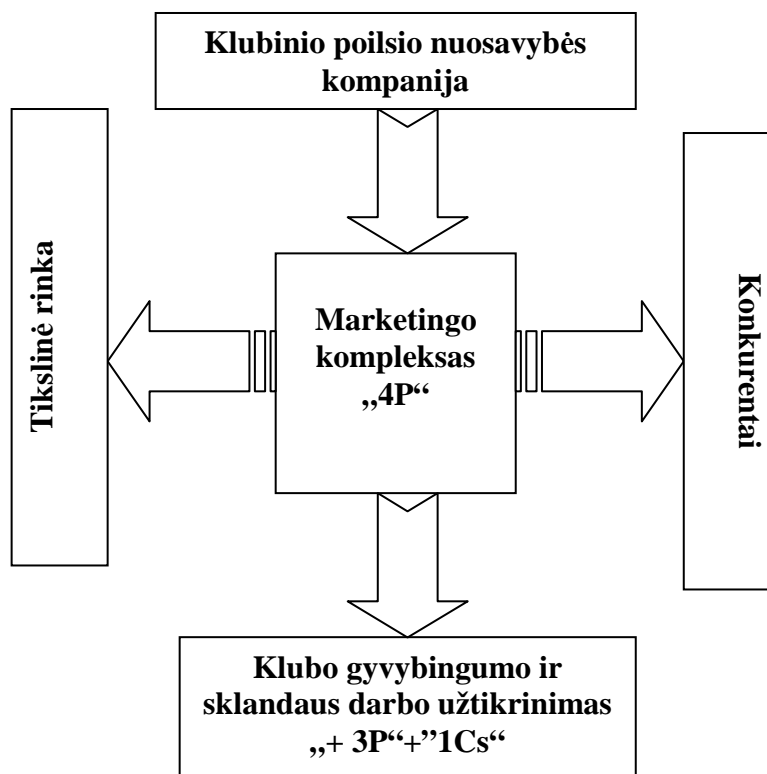
Paklausti ar jie naudotųsi angl. *timeshare* atostogų būstu Lietuvos sanatorijose, ekspertai teigė, kad reikėtų gerai apsvarstyti kainas ir teikiamas paslaugas. Ekspertas C nuogąstavo, kad sanatorijų administracijoms gali sunkiai sektis vykdyti analogijų šalyje neturinčią veiklą ir reiktų laiko kol sistema *įgaus pagreitį*.

Į klausimą *Kas, Jūsų nuomone, labiausiai trukdo diegti šią sistemą?* ekspertai negalėjo atsakyti vienareikšmiškai. Ekspertas C nurodė, kad viešajame diskurse angl. *timeshare* sistema nėra aptarinėjama ir apskritai - *trūksta informacijos*. Ekspertės B nuomone, jei vis daugiau Lietuvos piliečių įsigytų angl. *timeshare* vienetus užsienyje, Lietuvos apgyvendinimo įstaigos susidomėtų klubiniu poilsiu ir galbūt imtųsi įgyvendinti tokius projektus. Ekspertas B pridūrė, kad finansiškai verslo įmonėms tai gali būti rizikinga investicija.

Paskutiniu klausimu apie iniciatyvas diegti angl. *timeshare* sistemą, ekspertai sutiko, kad tai kompleksinis klausimas ir, kad iniciatyva labiau priklausytų privačiam sektoriui, tačiau valstybė turėtų skirti pakankamai dėmesio ir pastangų kurti palankią aplinką plėtoti šiam turizmo verslui.

3.4. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose

Šiame poskyryje glaustai ir koncentruotai aprašomos klubinio poilsio įgyvendinimo kurortų apgyvendino įstaigose galimybės įvertinant ir prognozuojant pasirinktus veiksnius. Klubinio poilsio organizavimo Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose struktūra sudaryta atsižvelgiant į tipinį sistemos organizavimą (5 pav.), autorių Kaufmann et al (2009) ir R. Upchurch & C. Lashley (2006) pateikiamą angl. *timeshare* marketingo kompleksą („4P+3P+1Cs“) bei J. Butler (2008) išskiriamus sistemos diegimo niuansus: pirkėją (tikslinę rinką) konkurentus, tinkamą būsto projektą ir dydį (*produktas* - „4P“elementas) klubo gyvybingumą ir sklandų darbą išpardavus būsto vienetus („+3P“+”1Cs“). Be šių išvardintų dalykų dar galima pridėti, kad būtina aptarti ir prognozuoti galimas kondominio kainas ir mokesčius atsižvelgiant į Europinį kontekstą bei sezoną. Apibendrinta klubinio poilsio organizavimo Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose struktūra, pateikiama 18 paveiksle:

18 pav. Klubinio poilsio organizavimo Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigose struktūra.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis A. T. Stutts, J.Wortman. (2006, p. 291). *Hotel and lodging management– an introduction*. Kaufmann et al (2009, p.18). *Timeshare Management: The Key Issues of Hospitality Managers*. R. Upchurch & C. Lashley (2006, p.95). *Timeshare Resort Operations. A Guide to Management Practice*. J.Butler (2008). *Vacation ownership properties*.

Klubinio poilsio kompanija. Klubinio poilsio diegimo galimybės pirmiausia turėtų būti suinteresuotos privačios sanatorijos ir sveikatingumo kompleksai. Didžiausios sanatorijos yra Druskininkuose („Eglės” sanatorija, „Lietuvos sanatorija“, „Draugystės” sanatorija, „Nemuno” sanatorija, SPA „Vilnius SANA“, sveikatingumo centras „Dainava“, Birštone (Karališkoji Rezidencija“) ir Palangoje („Palangos gintaras”, „Palangos Žvorūnė”, poilsio namai „Baltija”, AB „Palangos linas”, Šventojoje UAB sveikatos centras „Energetikas”) (Turizmo Informacinė Sistema, 2010). Šios sanatorijos galėtų svarstyti klubinio poilsio diegimo galimybę ir reorganizuojant dalį kambarių.

Tikslinė rinka (klubinio poilsio nuosavybės savininkas). Atsižvelgiant į sveikatingumo įstaigose taikomų paslaugų pobūdį galima apibūdinti ir potencialaus kliento profilį. Labiausiai čia tinka tipinio Europos angl. timeshare savininko RCI aprašymas: 45-64 metų, vedęs, didelės arba vidutinės pajamos gaunanti, aukštąjį išsilavinimą turintis asmuo, kurio vaikai jau suaugę (Facts &

Figures, 2008). Angl. *timeshare* sistema galėtų sudominti tiek užsienio svečius, tiek vietinius. Kaip parodė statistinių duomenų analizė, daugiausia Lietuvos sveikatingumo įstaigomis iš vakarų Europos suinteresuoti vokiečiai. Ši sistema vokiečių turistams neturėtų būti naujiena, todėl jiems toks angl. *timeshare* produktas Lietuvoje galėtų būti itin patrauklus dėl kainos ir kokybės santykio.

Konkurentai. Pagrindiniai Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigų konkurentai galėtų būti SPA paslaugas teikiančių angl. *timeshare* operatoriai visoje Europoje. Ispanijos, Graikijos, Viduržemio salų angl. *timeshare* SPA klubai turistams ypač patrauklūs dėl šilto jūrinio klimato, todėl Lietuvos kurortų sveikatingumo įstaigos galėtų būti patrauklios siūlydamos mažesnes kainas už aukštos kokybės procedūras ir paslaugas.

Arčiausiai Lietuvos esantis angl. *timeshare* operatorius „Klub Plaza“ yra Lenkijoje, Darlowo mieste, prie pat Baltijos jūros. „Klub Plaza“ (Plaza Hotels, 2010) siūlo didelį pasirinkimą gydomųjų ir SPA procedūrų: lazerio terapija, magnetinė terapija, krioterapija (gydymas šalčiu), helioterapija (Sollux ir Zepter lempomis), hidroterapija, masažą, pirtis, druskų kambarį, purvo, perlines vonias, kosmetinės jūros dumplių kaukes ir masažus bei kt. Galima teigti, kad šios kompleksinės terapijos ir reabilitacijos sudėtinės dalys, būdingos ir Lietuvos sveikatingumo įstaigoms, todėl šis klubinio poilsio operatorius gali būti rimtas konkurentas Rytų Europos regione. Be gydomųjų paslaugų, svečiai čia gali naudotis baseinu, restorano paslaugomis, žaidimų kambariu, yra įrengta žaidimų aikštelė vaikams ir mašinų stovėjimo aikštelė.

Marketingo kompleksas „4P“. Pirminis marketingo etapas.

Produktas. Pagrindinė angl. *timeshare* būsto savybė yra tai, kad skirtingai nei viešbutyje, klientas gali jaustis patogiai erdviame atostogų būste su miegamuoju ar studijos tipo kambarielyje su įrengta virtuve, televizoriumi ir kitais papildomais įrenginiais bei priedais.

Tinkamas atostogų būsto projektas ir dydis. Norint įdiegti angl. *timeshare* sistemą būtina reorganizuoti viešbučio tipo sanatorijų kambarius į kondominiumus. Tipinio viešbučio kambario ir kondominiumo išplanavimas pateiktas 6 priede. Galima panagrinti tokią reorganizaciją didžiausios privačios „Eglės“ (Druskininkai) pavyzdžiu. Nacionalinėje turizmo informacijos sistemoje nurodoma, kad šioje sanatorijoje yra 999 vietų ir 650 numerių, kurie pasiskirstę taip:

- Vienviečiai – 224;
- Dviviečiai – 381;
- Liukso apartamentai – 37;
- Liukso vieno kambario numeriai – 8.

Remiantis priedu, galima daryti prielaidą, kad vienviečiai, dviviečiai numeriai yra vienodi ar panašaus dydžio ir sudaro trečdalį tipinio dviejų miegamųjų tipo kondominiumo (T2). Liukso numerį sudaro miegamasis ir vienas papildomas kambarys. Siūlomas reorganizacijos į kondominiumo modulius planas: visus dviviečius ir vienviečius sanatorijos numerius

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

(224+381=605) perplanuoti į modulius T2 (3 numeriai), T1 (2 numeriai) T0 (1,5 numerio). Atsižvelgiant į tikslinės rinkos vertinimą geriausiai potencialių klientų poreikius tenkintų ir daugiausia kambarių galėtų būti T1 ir T0 tipo, T2 - retais atvejais. Apskaičiuojame: T2 – 21 kondominiumas (605 – 21x3=542); T1 - 151 (542 – 151x2=240); ir T0 - 160 (240 – 160x1,5); Liukso numerį sudaro miegamasis ir vienas papildomas kambarys, kurį įrengus virtuvę nesudėtinga reorganizuoti į T1, o vieno kambario liuksą – į T0. Susumavus, kondominiumus gauname:

- T0 - 168
- T1 - 188
- T2 - 21

Žinant, kad miegamieji moduluose yra dviviečiai, galima apskaičiuoti, kad viso 377 numeriuose yra 796 vietos. Be to, reiktų priminti, kad kondominiumo svetainėje dažniausiai būna sofa-lova, dėl ko įmanoma apgyvendinti papildomą žmogų. Kaip matyti po reorganizacijos kambarių skaičius ženkliai sumažėja, tačiau vietų skaičius gana nežymiai, nes vienviečiai kambariai pertvarkomi į dviviečius. Vidutiniškai vienas kambarys padidėja 1,7 karto.

Paskirstymas/vieta. Klubinės sistemos diegimas analizuojamas darant prielaidą, kad tikslinigiausia šią turizmo sistemą diegti, sveikatingumo funkcijas teikiančiuose Lietuvos kurortuose: Palangoje, Birštone, Druskininkuose. Tiksliau, šiuose kurortuose esančiuose sveikatingumo ir apgyvendinimo paslaugas teikiančiuose įmonėse. Neringoje tokio pobūdžio apgyvendino įstaigų nėra, jos priskiriamos poilsio tipui.

Modulio kaina ir mokestis. RDO pateiktais duomenimis, 2009 vidutinė angl. timeshare atostogų būsto kaina Europoje siekė 11000 eurų, metinis mokestis apie 300 eurų. Daugiausiai už pakaitinio naudojimosi būstą buvo linkę mokėti belgai ir olandai – vidutiniškai 15000 eurų, tuo tarpu mažiausiai suomių – 6836 eurų (The European Timeshare Industry, 2009, p. 31). Atsižvelgiant į šiuos faktus ir į tai, kad Lietuvoje tai nauja praktika, taikytinos kiek mažesnės angl. *timeshare* modulių kainos:

11 lentelė

Skirtingo modulio kaina sezono, tarpsezono, nesezono metu ir metinis mokestis, eurais

	T0	T1	T2
Sezonas	5000	6500	8000
Tarpsezonis	4500	6000	7000
Nesezonas	3500	5000	6500
Metinis mokestis	250	300	350

Panaudojant „Eglės“ sanatorijos Druskininkuose pavyzdį, galima apskaičiuoti pajamas pardavus visus 377 modulius pagal lentelėje nurodytas kainas 51 savaitei, atsižvelgiant į sezoną

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

(vasara-sezonas, rudenio, pavasaris-tarpsezonas, žiema - nesezonas) bei eliminuojant 1 savaitę nesezono metu remonto ir kitiems darbams. Skaičiavimo rezultatai pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė

Pajamos pardavus visus modulius, eurais

	T0	T1	T2	
Sezonas	10.920.000	15.886.000	2.184.000	
Tarpsezonas	19.656.000	29.328.000	3.822.000	
Nesezonas	7.056.000	11.280.000	1.638.000	
Viso pajamų	37.632.000	56.494.000	7.644.000	101.770.000

Pajamas iš metinio mokesčio, apskaičiuojame dauginami kondominio metinį mokėstų eurais, savaitių skaičių ir numerių skaičių: T0 - 2.142.000; T1 - 2.876.400,00; T2 - 374.850,00; viso 5.393.250,00.

Rėmimas. Remiantis kitų šalių praktika, kuri parodė, kad efektyviausias angl. *timeshare* pardavimo būdas yra asmeninis pardavimas, kaip pvz.: – prezentacijos. Asmeninį pardavimą kuris pirkimo-pardavimo etape apibūdinamas kaip efektyviausia poveikio priemonė. Tai ypač tiktų Lietuvos atvejui, nes angl. *timeshare* praktikos nėra, tai gana sudėtingas netradicinis turizmo produktas, todėl geriausia apie jį supažindinti ir skatinti prekybą verbaliai, panaudojant vaizdines ir kitas priemones. Natūralu, kad iškyla problema kaip žmones privilioti į rengiamas prezentacijas. RDO atlikto tyrimo metu apklausiant daugiau nei 33 tūkst. angl. *timeshare* produkto valdytojų 12-oje Europos valstybių, paaiškėjo, kad dauguma sistemos vienetų turėtojų į prezentacijas nuėjo paraginti kurorto gatvėse sutikto prekybos agento ar susivilioję reklaminiame paviljone gautais kvietimais (The European Timeshare Industry 2008, 2009, p. 48). Kiti populiarūs prezentacijų lankymo skatinimo būdai: paštu siunčiami pakvietimai į namus ar įmones, pakvietimai telefonu, skambinant į namus ar įmones. Žmonės apie angl. *timeshare* prezentacijas sužinojo ir iš draugų/pažįstamų, viešėdami kurorte, pamatę reklamą spaudoje ir internete.

Tikslingiausia Lietuvoje į angl. *timeshare* pardavimo-supažindinimo prezentacijas kviešti taikant visą išvardintų priemonių kompleksą. Ypatingai daug dėmesio turėtų būti skiriama kontakto su kurortiniuose miesteliuose viešiničiais svečiais užmezgimu, nes jie gali būti itin susidomėję pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisės įsigijimu vietovėje.

Klubo gyvybingumas ir sklandus darbas išpardavus būsto vienetus. „+3P“+ „1Cs“ (žmonės, procesai, fizinis akivaizdumas+klientų aptarnavimas). Klubo veiklos tęstinumas išpardavus būsto vienetus yra nemažiau svarbus nei pats pardavimo procesas. Pajamas gautas pardavus modulius, padengus visus finansinius įsipareigojimus atsiradusius dėl investicijų į

K. Lukošiuūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

projektą, būtų galima skirti tolesnei sveikatinimo paslaugų, papildomų paslaugų plėtrai. Sveikatingumo įstaigose galima būtų diegti ir plėtoti:

- Kneipp terapiją (gydymas apima penkis gydomuosius veiksnius: „aplinkos“ terapija (holistinė medicina), mitybos terapija, hidroterapija, gydomoji mankšta ir pratimai, fizioterapija.
- Estetikos/Kosmetologijos procedūras ir kt.
- Alternatyvios Indijos, Rytų medicinos procedūras.
- „Viskas įskaičiuota“ sistemą.

Ne mažiau svarbu investuoti ir į žmogiškuosius išteklius: aukštos kvalifikacijos gydytojus, aptarnaujantį personalą, administratorius ir vadybininkus. Pagrindinės priemonės – apmokymai darbo vietoje ir stažuotės.

Numatytos priemonės gerintų atostogų klubo (angl. *timeshare* apgyvendinimo įstaigos) kokybę, o tuo pačiu ir didintų pakaitinio naudojimosi atostogų būstu vertę rinkoje.

IŠVADOS

Teorinės dalies išvados. Klubinio poilsio koncepcija atsirado XX a. 7-jame dešimtmetyje Šveicarijos Baar slidinėjimo kurorte ir labiausiai išpopuliarėjo JAV bei Europoje. Esminis dalykas klubinio poilsio organizavime – svetingumo įmonėms būdingas „7P+1Cs“ (*prekė, kaina, paskirstymas, rėmimas žmonėms, procesai, fizinis aktyvumas bei „1Cs“ – pirkėjų aptarnavimas*) marketingo kompleksas.

Klubinio poilsio industrija nuolat plėtėsi ir atsirado daugybė tarpusavyje susijusių elementų. Pagrindiniai yra šie: angl. *timeshare* klubo (apgyvendinimo įstaigos) operatoriai/administratoriai, sistemos vystytojų kompanijos, angl. *timeshare* savininkai, juos vienijančios organizacijos, pasikeitimo kompanijos, pardavimo kompanijos, pardavimo brokeriai.

Klubinio poilsio produkto pirkėjas įgyja savininko statusą ir gali šiuo produktu laisvai disponuoti: parduoti, išnuomoti, keistis su kitais angl. *timeshare* produkto savininkais visame pasaulyje, padovanoti, palikti testamentu artimiesiems.

Vieningos kurortų klasifikacijos nėra, tačiau dažniausiai kurortai skirstomi pagal gydomuosius veiksnius: į balneologinius (Druskininkai, Birštonas), durpinius (Druskininkai, Birštonas), klimatinius (visi Lietuvos kurortai). Pagrindinės funkcijos – gydomosios, rekreacinės, reabilitacinės, prevencinės (poilsiniai), kurorto teritorijoje apgyvendinimo-sveikatingumo įstaigos veikia ištisus metus ir teikia mišrias – poilsio ir gydomąsias paslaugas.

Empirinės dalies išvados. Birštono, Palangos ir Druskininkų kurortuose turizmo skatinimui lėšos skiriamos atitinkamos infrastruktūros plėtrai, naujiems sporto ir poilsio objektams: pvz.: Palangoje - dviračių takų remontui, Botanikos sodo atnaujinimui, Birštone poilsio parko atnaujinimui, Druskininkuose reikėtų išskirti uždarų patalpų slidinėjimo trasą. Visi trys kurortai skiria lėšų sveikatingumo įmonių modernizavimui, tačiau tik Palanga ir Druskininkai skiria lėšų aptarnavimo kokybės gerinimui – darbuotojų apmokymams ir stažuotėms.

Palyginus sveikatingumo turizmą propaguojančias šalis: Vokietiją, Čekiją, Lenkiją, Austriją ir apibendrinus anketinės apklausos duomenis, galima teigti, kad kurortų sveikatingumo įstaigų paslaugų įvairovė ir kokybė Lietuva gali konkuruoti su aukščiau išvardintomis šalimis. Lietuvos kurortų pagrindinis pranašumas - aukšta paslaugų kokybė už priimtina vakariečiams kainą. Trūkumai: daugiausia koncentruojamasi į gydymo/sveikatingumo paslaugas, pakankamai žema aptarnavimo kultūra, kalbų nemokėjimas bei prasta susisiekimo infrastruktūra.

Atlikus kurortų sveikatingumo įstaigų statistinių duomenų analizę paaiškėjo, kad:

Palangos sanatorijos turi sezoniškumo problemą, neišnaudoja atvykstamojo turizmo potencialo, remiasi beveik vietiniu turizmu (98% vietiniai svečiai), dėl to šiame mieste esančios sanatorijos yra ypač priklausomos nuo ekonominės padėties šalyje, bei nevilioja svečių apsistoti ilgesniam laikui;

Birštono sveikatingumo įstaigose labai nedidelis sezoniškumas, santykinai neblogas užsienio turistų skaičius (beveik penktadalis), bet nedidelis numerių skaičius neleidžia konkuruoti su trigubai daugiau sanatorijų turinčiais kurortais;

Druskininkų rodikliai, leidžia vertinti sveikatingumo įstaigų veiklą teigiamai: didelis užsieniečių srautas (daugiau nei trečdalis), mažas sezoniškumas, daugiausia apgyvendintų svečių.

Turizmo srities specialistų-ekspertų anketinės apklausos rezultatai parodė, angl. *timeshare* sistema yra naujiena net ir turizmo sektoriuje dirbantiems asmenims Lietuvoje. Nė vienas respondentas nežinojo kas yra klubinis poilsis. Šis faktas implikuoja nepakankamą darbuotojų išprusimą netradicinių turizmo produktų srityje. Ekspertai (asmenys pasinaudoję angl. *timeshare* produktu) teigiamai įvertino klubinio poilsio patirtį, jie palankiai vertintų ir šios sistemos diegimą Lietuvos kurortų apgyvendinimo įstaigose. Nurodytas vienintelis trūkumas: į poilsio vietą reikia atvykti savo lėšomis.

Klubinio poilsio panaudojimo Lietuvos kurortuose galimybių tyrimas atliktas pasitelkus angl. *timeshare* marketingo kompleksą. Siūlomas marketingo kompleksas gali būti adaptuojamas, sudėtingiausia būtų vykdyti rėmimą ir užtikrinti sklandų klubo išpardavus būsto vienetus - „+3P“+1Cs (žmonės, procesai, fizinis akivaizdumas + pirkėjų aptarnavimas), nes šie elementai reikalauja angl. *timeshare* specifiką išmanančių specialistų. „Eglės“ sanatorijos pavyzdžiu apskaičiuotas pelnas pardavus visus būstus kiekvieną savaitę (51 kartą) – beveik 102 mln. eurų, žinoma, kainos čia prognozuojamos, tačiau galima, teigti, kad sėkmingai įvykdžius pardavimus investicijos atsipirktų.

REKOMENDACIJOS

Klubinio poilsis pareikalautų nemažai lėšų techniniam išpildymui t.y. numerių perorganizavimui į kondominiumus, tačiau apskaičiavus pajamas panaudojant „Eglės“ sanatorijos pavyzdį galima, teigti, kad investicijos atsipirktų.

Kitas iššūkis – produkto pardavimas. Tai pakankamai naujas turizmo reiškinys šalyje, todėl efektyviausia būtų taikyti asmeninio pardavimo technologiją, dažniausiai rengiant supažindinimo-pardavimo prezentacijas. Kvietimus apsilankyti jose galima įdalyti kurortuose sutiktiems turistams, siunčiant paštu, elektroniniu paštu, skambinant. Reklaminis paviljonas tokiose parodose kaip *Vivattur*, turėtų ypač pasitarnauti atliekant šviečiamąją veiklą ir pritraukiant potencialių klientų dėmesį.

Lietuvos kurortų sanatorijoms reikėtų taikyti vieningą, paslaugų kokybės vertinimą, adaptuoti žodį SPA pavadinimuose, nes vakarų europiečiams tai sukelia pasitikėjimą ir apibrėžia įstaigos paskirtį.

Visos sanatorijos turėtų investuoti ir ugdyti profesionalų medicininį, efektyviai veikiančią administracinį, bei mandagų aptarnaujančią personalą. Svarbu akcentuoti ne vien sveikatingumo procedūras, bet derinti kartu su grožio, relaksacijos, sveikatos stiprinimo paslaugomis, pradėti taikyti Kneipp terapiją, kinų medicinos priemones.

Palangoje angl. *timeshare* sistema padėtų išspręsti, sezoniškumo problemą, skatintų atvykstantįjį turizmą. Yra didelis potencialas sezoninius numerius reorganizuoti į ištisus metus veikiančius. Palangos sanatorijos, dėl pajūrio pramogų šiltuoju metų laiku galėtų būti patrauklios šeimoms su vaikais, todėl reikėtų vystyti vaikų užimtumo ir priežiūros tinklą.

Birštone skatintų atvykstantįjį turizmą, bendrą numerių užimtumą. Birštono sanatorijos pirmiausia galėtų gautas lėšas iš angl. *timeshare* pardavimų investuoti į apgyvendinimo paslaugų plėtrą (didinti numerių skaičių) bei plėsti teikiamų procedūrų paslaugų spektrą ir be klasikinio gydymo siūlyti pasaulyje populiarėjančias alternatyvias Indijos, kinų medicinos procedūras. Dėl ramaus miesto įvaizdžio Birštono sanatorijų pagrindiniai klientai galėtų būti vyresnio amžiaus žmonės. Birštono ambicijos tapti karališkuoju Europos kurortu nariu gali ženkliai pagerinti tarptautinį vertinimą ir prestižą.

Sveikatingumo įstaigos Druskininkuose, kurios jau dabar gali pasiūlyti daug ir aukštos kokybės paslaugų bei pramogų, įdiegusios angl. *timeshare* galėtų orientotis į dideles pajamas gaunančius turistus, padidindamos prabangių apartamentų skaičių. Ypač didelio susidomėjimo susilauktų sistemos „viskas įskaičiuota“ įdiegimas.

DISKUSIJA

Klubinio poilsio nuosavybė neabejotinai – prabangos prekė, skirta neeiliniam klientui, todėl pradinėje šio verslo Lietuvoje stadijoje masiškumo ir greito investicijų atsipirkimo tikėtis nereikėtų. Tinkamai organizuojama, valdoma ir plėtojama angl. *timeshare* sistema, o t.y. išnaudojant visus sistemos privalumus, gali būti naudinga abiem pusėm – tiek vartotojui, tiek įmonei. Šios sistemos diegimo Lietuvoje perspektyva maždaug 5-7 metai. Įvertinus aptariamo produkto specifiką, galima teigti, kad didžiausias trukdis diegti šią sistemą, gali būti net ne lėšų stygius, o žinių ir žmoniškųjų išteklių – angl. *timeshare* marketingo, administravimo, pardavimo specialistų trūkumas.

Atliekant tyrimą, šiek tiek nustebino Lietuvos valstybinio turizmo sektoriaus darbuotojų negeranoriškumas ir nenoras dalyvauti tyrime užpildant nedidelės apimties anketą. Tai, kad nesulaukta nė vieno privataus sektoriaus atstovo atsakymo, nestebina, Lietuvoje privatus verslas nedaug dėmesio skiria vešiesiems ryšiams ir neteikia pagalbos jei nėra praktiškai tuo suinteresuoti. Didžiausiu trūkumu įvardinčiau nedidelį užpildytų anketų skaičių – nuomonių įvairovė visada teigiamas dalykas.

Klubinio poilsio tyrimus reikėtų tęsti orientuojantis į privataus verslo galimybes, įdomi jų nuomonė nagrinėjamu klausimu. Galbūt geranoriškesni būtų viešbučių, nacionalinės SPA asociacijos atstovai. Kiti objektai, kur galėtų būti naudojama angl. *timeshare* sistema – kaimo turizmo sodybos, kurortų viešbučiai. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad angl. *timeshare* mokslinė literatūra daugiausia yra anglų kalba, leksikonas pakankamai sudėtingas, mažai tiesioginių atitikmenų, todėl tyrėjui būtina savikritiškai įvertinti anglų kalbos žinias ir vertimo įgūdžius. Jau pasirodžiusiuose moksliniuose tekstuose kai kuriais atvejais išvelgčiau nedidelių semantinių neatitikimų.

LITERATŪRA

1. Apgyvendinimo klasifikavimas. (2005). Interaktyvus. [žiūrėta 2010-12-06]: <<http://www.kurortas.lt/index.php/lt/Druskininkai/apie-kurorta/kurorto-aprasymas/2495>>.
2. Armalytė, O., Pažūsis, L. (1998). *Anglų-lietuvių kalbų teisės žodynas*. Vilnius: Alma littera.
3. Bagdzevičienė, R., Navackaitė, L., Misiukaitė, B. (2002). Kurortų plėtros koncepcijos teoriniai aspektai. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
4. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda: Leidykla – Spaustuvė.
5. Blythe, J. (2009). *Key Concept in Marketing*. London.
6. Bornstein E., S. (2005). *The Future Of Timeshare Industry: Will The Brands Dominate?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-02-18]. Prieiga per internetą: <<http://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/32225/51886529.pdf?sequence=1>>.
7. Butler J. (2008). *Vacation ownership properties*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-12]. Prieiga per internetą: <http://ehotelier.com/hospitality-news/item.php?id=A14875_0_11_0_M>.
8. Cumming, B., J. (2006). *A Brief Florida Real Estate History*. Appraisail Institute. [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.clas.ufl.edu/users/thrall/class/g3602/floridarealestatehistory.pdf>>.
9. Deceptive Timeshare, Campground and Travel Club Sales. (2009). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-11-22]. Prieiga per internetą: <http://www.crimes-of-persuasion.com/Crimes/InPerson/MajorPerson/time_shares.htm> .
10. Druskininkų savivaldybės plėtros 2004 - 2013 metų strateginis planas. (2011). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.druskininkai.lt/index.php/lt/24735/>>.
11. Dvilevičienė D. (1997). *Kelionių paslaugų industrija ir komercija*. Vilnius: VU leidykla.
12. Ekologinio (pažintinio) turizmo, aktyvaus poilsio ir sveikatos gerinimo infrastruktūros kūrimas ir plėtra. (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/veikla/veiklos_sritys/turizmas/es_parama/Isakymo_priedas_aktyvus.pdf>.
13. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/47/EB. (1994). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-06-15]. Prieiga per internetą: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994L0047:LT:HTML>>.

14. Garalis, A. (2009). Marketingo tyrimai ir informacija. Paskaitų medžiaga.
15. Goeldner, R. Ch., Rithie, J. R. (2006). *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. New Jersey: John Wiley & Sons.
16. Grecevičius, P., Armaitienė, A., Vaidelys, A., Labanauskaitė, D. (2002). *Turizmas: vadovėlis*. Kaunas: Kauno kolegija.
17. Grinienė, G., Gorinaitė, A. (2006). *Fizioterapija ir kurortiniai veiksniai*. Kaunas: LKKA.
18. Horner S., Swarbrooke J.(2004). *International cases in tourism management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
19. Important Issues for a Growing Timeshare Industry. (2001). (Industry Trend or Event) [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.entrepreneur.com/tradejournals/article/75262279.html>>.
20. INFORMS. (2008). In This Issue. Operation Research. Vol. 56. No. 5. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-11-17]. Prieiga per internetą: <<http://or.journal.informs.org/cgi/reprint/56.5.ii.pdf>>.
21. Jarmantavičiūtė, A. (2010). *Ilgalaikio atostogų produkto panaudojimas Lietuvoje: universitetinių pagrindinių studijų Verslo administravimo programos baigiamasis darbas*. Šiaulių universitetas, Vadybos katedra.
22. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas.
23. Kasnauskienė, G. (2009). *Mokslo tiriamųjų darbų rašymo metodiniai nurodymai magistrantams*. Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-03-21]. Prieiga per internetą:
24. Kaufmann, T. J., Lashley C., Schreier L. A. (2009). *Timeshare Management: The Key Issues of Hospitality Managers*. Oxford: Elsevier Butterworth–Heinemann.
25. Kavin, K. (2009). *Spa Timeshare Resorts*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.netplaces.com/family-timeshares/what-kind-of-property-best-suits-your-needs/spa-timeshare-resorts.htm>>.
26. Kriščiūnas, A. (2005). *Medicinos istorija ir raida. Kurortai ir kurortologijos plėtra Lietuvoje*. Medicina, Nr. 41 (4). Kaunas.
27. Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studija. (2003). (A study for the regulation of the health resort status in Lithuania). Kaunas.
28. Kurortologijos Tyrimų Klasterio Druskininkuose Galimybių Studija. (2007). VšĮ „Turizmo plėtros institutas“. Vilnius.

29. Lietuvos Respublikos Kurortų Raidos Konceptija. (2002). Lietuvos regioninių tyrimų departamentas. Kaunas. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-12-06]. Prieiga per internetą: <www.lrti.lt/veikla/kurkoncep_sant.doc>
30. Looking Inside The Timeshare Industry. (2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-11-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.thetimeshareauthority.com/2010/04/21/looking-inside-the-timeshare-industry/>>.
31. Lovelock, C.H. (1984). *Services Marketing: Text, cases and readings*. Englewood Cliffs (N.J.): Prentice Hall.
32. Meška, V., Juozulynas, A. (1999). *Kurortinė medicina. (Health resort medicine)*. Vilnius: Litino.
33. Nacionalinė turizmo plėtros 2007 - 2013 metų programa. *Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos*. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-12-06]. Prieiga per internetą: <www.tourism.lt/lt/.../ntpp/NTPP%20studija%20ir%20tyrimas.htm>.
34. Nacionalinės turizmo plėtros 2007 - 2010 m. programos studija ir rinkos tyrimas. *Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos*. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-12-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.tourism.lt/lt/dokumentai/ntpp/NTPP%20studija%20ir%20tyrimas.htm>>.
35. Piesarskas, B. (1999). *Didysis anglų – lietuvių kalbų žodynas*. Antras leidimas. Leidykla „Alma littera“. Vilnius.
36. Povilanskas, R. Turizmo geografija ir Kurortologija universitetinėse rekreacijos ir turizmo studijų paslaugų programose // Tiltai. Nr. 4 (25), p. 95-99.
37. Rudžionienė, J. (2009). *Paslaugų rinkodaros vystymas, paslaugos tiekėjo bei paslaugos gavėjo tarpusavio ryšys kultūros įstaigoje*. Mokomoji medžiaga. [interaktyvus]. [žiūrėta 2009-12-12]. Prieiga per internetą: <http://www.lkdte.lt/lkdte/mokomedz/03_Rudzioniene.pdf>.
38. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa 2007-2013 m. (2006). Vilnius. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-12-06]: <www.lzuo.lt/file.doc?id=15989>.
39. Schreier L. A. (2005). *Timeshare Vacations for Dummies*. Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing, Inc.
40. Strauss M. (2001). *Timeshare Condominiums for the Beginner*. Virtual bookworm Publishing.
41. Stutts, A. T., Wortman J. (2006). *Hotel and lodging management– an introduction*. John Wiley & Sons,

42. Sveikatingumo ir Poilsio Kompleksų Poreikio ir Plėtros Lietuvoje Studija. (2007) UAB “BGI Consulting”. Vilnius. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-12-06] <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc7/SPA_studija.pdf>.
43. Tarptautinių žodžių žodynas (2003). (Dictionary of International Terms). Vilnius; 2003.
44. Tarptautinių žodžių žodynas. (1985). V.: Vyriausioji Enciklopedija Redakcija.
45. The European Timeshare Industry 2008. (2009). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-06].
Prieiga per internetą:
<http://www.rciventures.com/wpcontent/uploads/2010/03/The_European_Timeshare_Industry_2008.pdf>.
46. The European Timeshare Industry. (2008). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-11-22]. Prieiga per internetą: <http://www.rdo.org/node/391>
47. Typical Hotel vs Timeshare Condo. (2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-11-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.redweek.com/resources/articles/timeshare-vs-hotel>>.
48. Typical Marriot Resort. (2008). [interaktyvus]. [žiūrėta 209-11-02]. Prieiga per internetą: <<http://depts.ttu.edu>>.
49. Turizmo Informacinė Sistema. (2010). interaktyvus]. [žiūrėta 2011-03-21]. Prieiga per internetą:
<<http://www.travel.lt/turizmas/catalog/categories.jsp?catId=81806&inlanguage=lt#>>.
50. Turizmo tarybos posėdžio protokolas. (2010). Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija. 2010 m. rugpjūčio 27 d. Nr. 10, psl 6. Vilnius.
51. Turizmo žodynas (2009). Žodyno rengimo grupės vadovė doc. dr. Aušrinė Armaitienė. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą:
<http://www.tourism.lt/upload/Turizmo_zod.pdf>.
52. United Nations Department of Economic and Social Affairs Statistics Division. World Tourism Organization. (1999). UP-DATE of the Recommendations on Tourism Statistics UN-WTO – Series M No. 83 (1994). Revised on 20 December. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-05-19] Prieiga per internetą: <<http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc00/m83note-e.pdf>>.
53. Upchurch R., Lashley C. (2006). *Timeshare Resort Operations. A Guide to Management Practice*. Oxford: Elsevier Butterworth–Heinemann.
54. Vartotojai: ES didinama atostogautojų apsauga dėl pakaitinio naudojimosi bendra nuosavybe ir sumažintų tarifų atostogų klubų. (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-07]. Prieiga per internetą:
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/775&format=HTML&aged=0&language=LT&guiLanguage=en>>.

55. Viešųjų nekilnojamų kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/veikla/veiklos_sritys/turizmas/es_parama/Isakymo_priedas_kulturos_paveldas.pdf>.
56. Worldwide Timeshare Statistics. (2002). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-11-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.rdo.org/node/19>>.
57. Žalienė, I., Žalys L., Medžiūnienė I., (2009). Lietuvos kurortų sveikatinimo veiklos plėtra. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 2009; 15(2):349-358.
58. Žalienė, I., Žalys, L., Išdonaitė–Medžiūnienė, I. (2009). Lietuvos kurortų sveikatinimo veiklos plėtra. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2 (15). 349-358. ISSN 1648-9098. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
59. Žalys, L., Žalienė, I., Janulienė, I. (2005). Turizmo organizacijos įvaizdžio formavimo aspektai rinkodaros požiūriu. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 5, 401 – 407.
60. Биржаков, М. Б. (2004). *Введение в туризм: Учебник*. СанктПетербург.
61. Jarmantavičiūtė, A., Žalys, L., Žalienė, I. Ilgalaikis atostogų produktas (angl. timeshare): raida, esmė ir sistema. *Mokslas ir edukaciniai procesai*.
62. Turizmo įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. IX -1211. 2002 12 03.
63. LR vyriausybės nutarimas. (2006). Nr. 350. 2006 04 12.
64. Resort Types. (2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.vacationtimesharerentals.com/Resort-Types/>>.
65. Karališkoji Birštono Vizija. [interaktyvus] [žiūrėta 2010-05-19] Prieiga per internetą: <<http://kauno.diena.lt/dienrastis/kita/karaliskoji-birstono-vizija-10639>>.
66. Timeshare Information. (2009). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-06-15]. Prieiga per internetą: <<http://timesharegems.com/timeshareinformation.htm>>
67. Timeshare Datashare. (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-06-15]. Prieiga per internetą: <http://www.ardafoundation.org/AM/Template.cfm?Section=Timeshare_Datashare&Template=/CM/ContentDisplay.cfm&ContentID=10419>
68. Timeshare. (2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-06-15]. Prieiga per internetą: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Timeshare#Legislation>>.
69. Facts & Figures. (2008). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-03-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.rciaffiliates.com/europe/industry/facts-figures>>.
70. Plaza Hotels. (2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-03-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.klubplaza.darlowko.pl/>>.

K. Lukošiūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

71. Resort Definition. (2011). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.wordiq.com/definition/Resort>>.
72. Клубный отдых. (2011). [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <<http://madagascar-tour.ru/club>>.
73. Statistikos Departamentas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-04-06] <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>.
74. Apie mus. (2011). [interaktyvus] [žiūrėta 2011-05-02] Prieiga per internetą: <http://www.snowarena.lt/lt/apie_mus>.
75. Paslaugos, aquapark. (2011). [interaktyvus] [žiūrėta 2011-05-02] Prieiga per internetą: <<http://www.akvapark.lt/paslaugos/>>.

PRIEDAI

Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Turizmo Informacijos centrams)

Timeshare (klubinis poilsis, pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė) – tai teisė trejus ar daugiau metų tam tikrą nustatytą laikotarpį per metus (1-2 savaites) praleisti atostogų būste. *Timeshare* sistemai priklausanti apgyvendinimo įstaiga suskirsto metus į 51 savaitę ir parduoda 1-2 savaites asmeniui pageidaujamu metų laiku pasirinktame numeryje ir taip užsitikrina užimtumą visus metus. Įsigyto laiko savaitė tampa „poilsio vienetu“, kurį kaip ir bet kurią kitą prekę ar paslaugą nuomoti ar parduoti. Pagrindinė *timeshare* idėja yra ta, kad bendradarbiaujant su kitomis *timeshare* apgyvendinimo įstaigomis galima pasikeisti poilsio vietą, laiką ir sezoną.

1. Kuo Lietuvos kurortai patrauklūs tarptautiniame kontekste? Kokie didžiausi privalumai/trūkumai?

2. Kokios procedūros teikiamos Lietuvos sanatorijose/sveikatingumo įstaigose labiausiai domina turistus?(paryškinkite teisingą atsakymą, gali būti ne vienas ats.)

- Gydymas
- Mineralinės vonios
- Gydomasis durpinis purvas
- Kineziterapija, ergoterapija
- Pirtys
- Masažas
- Druskų kambarys (haloterapija)
- Kita.....

3. Ar esate anksčiau girdėjęs/usi apie *timeshare* (pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisės) sistemą?

- Taip
- Ne
- Nežinau

4. Ar kada nors susilaukėte klausimų apie *timeshare* Lietuvoje?

- Taip
- Ne
- Nežinau

5. Kokius didžiausius *timeshare* privalumus išvelgiate? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Sezoniškumo minimalizavimas,
- Darbo vietų užtikrinimas
- Ekonominė turizmo plėtra
- Didesni turistų srautai
- Kita.....

6. Ar manote, kad *timeshare* sistema būtų patraukli Lietuvos ir užsienio turistams? Kodėl?

7. Ar *timeshare* sistema susidomėtų Lietuvos kurortuose esančiose sanatorijose? Kodėl?

8. Kas labiausiai trukdo diegti šią sistemą? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Timeshare sistemos diegimas reikalauja nemažai lėšų
- Timeshare sistemos specialistų, kurie rūpintųsi administravimo, rinkodaros ir kt. reikalais, trūkumas
- Timeshare praktikos nebuvimas
- Valstybės strategijos šiuo klausimu nebuvimas
- Kita.....

9. Kas pirmiausia turėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti *timeshare* sistemą šalyje?

- Sanatorijos
- Valstybė
- Turistų organizacijos
- Kita.....

Jūsų dalyvavimas apklausoje padėjo surinkti svarbius duomenis mano diplominiam darbui. Ačiū Jums už atsakymus! Jeigu Jums įdomūs apklausos rezultatai - praneškite man. Aš Jums juos atsiųsiu.

Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Valstybės Turizmo Departamentui)

Timeshare (klubinis poilsis, pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė) – tai teisė trejus ar daugiau metų tam tikrą nustatytą laikotarpį per metus (1-2 savaites) praleisti atostogų būste. *Timeshare* sistemai priklausanti apgyvendinimo įstaiga suskirsto metus į 51 savaitę ir parduoda 1-2 savaites asmeniui pageidaujamu metų laiku pasirinktame numeryje ir taip užsitikrina užimtumą visus metus. Įsigyto laiko savaitė tampa „poilsio vienetu“, kurį kaip ir bet kurią kitą prekę ar paslaugą nuomoti ar parduoti. Pagrindinė *timeshare* idėja yra ta, kad bendradarbiaujant su kitomis *timeshare* apgyvendinimo įstaigomis galima pasikeisti poilsio vietą, laiką ir sezoną.

1. Kuo Lietuvos kurortai patrauklūs tarptautiniame kontekste? Kokie didžiausi privalumai/trūkumai?

2. Kokios procedūros teikiamos Lietuvos sanatorijose/sveikatingumo įstaigose labiausiai domina turistus? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Gydymas
- Mineralinės vonios
- Gydomasis durpinis purvas
- Kineziterapija, ergoterapija
- Pirtys
- Masažas
- Druskų kambarys (haloterapija)
- Kita.....

3. Ar esate anksčiau girdėjęs/usi apie *timeshare* (pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisės) sistemą?

- Taip
- Ne
- Nežinau

4. Ar kada nors susilaukėte klausimų apie *timeshare* Lietuvoje ?

- Taip
- Ne
- Nežinau

5. Ar manote, kad *timeshare* sistema būtų patraukli Lietuvos ir užsienio turistams? Kodėl?

6. Ar *timeshare* sistema susidomėtų Lietuvos kurortuose esančiose sanatorijose? Kodėl?

7. 2010 metais Vivattur parodos metu atliktos apklausos duomenys parodė, kad didesnė kelionėmis besidominčių žmonių dalis yra girdėję apie *timeshare* ir norėtų daugiau susijusios informacijos. Ar turizmo departamentas ateityje planuoja supažindinti apgyvendinimo įstaigų vadovybę bei visuomenę su šia sistema?

- Taip
- Ne
- Informacijos yra pakankamai
- Nežinau

8. Ar Valstybės turizmo departamento planuose, Jūsų duomenimis, numatoma tirti *timeshare* pritaikymo Lietuvos apgyvendinimo galimybes? Kodėl?

9. Kokius didžiausius *timeshare* privalumus įžvelgiate? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Sezoniškumo minimalizavimas,
- Darbo vietų užtikrinimas
- Ekonominė turizmo plėtra
- Didesni turistų srautai
- Kita.....

10. Kas labiausiai trukdo diegti šią sistemą? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Timeshare sistemos diegimas reikalauja nemažai lėšų
- Timeshare sistemos specialistų, kurie rūpintųsi administravimo, rinkodaros ir kt. reikalais, trūkumas
- Timeshare praktikos nebuvimas
- Valstybės strategijos šiuo klausimu nebuvimas
- Kita.....

11. Kas pirmiausia turėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti *timeshare* sistemą šalyje?

- Sanatorijos
- Valstybė
- Turistų organizacijos
- Kita.....

Jūsų dalyvavimas apklausoje padėjo surinkti svarbius duomenis mano diplominiam darbui. Ačiū Jums už atsakymus! Jeigu Jums įdomūs apklausos rezultatai - praneškite man. Aš Jums juos atsiųsiu.

Timeshare panaudojimas Lietuvos kurortuose. Anketa. (Sanatorijų administracijai)

Timeshare (klubinio poilsis, pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisė) – tai teisė trejus ar daugiau metų tam tikrą nustatytą laikotarpį per metus (1-2 savaites) praleisti atostogų būste. sistema priklausanči apgyvendinimo įstaiga suskirsto metus į 51 savaitę ir parduoda 1-2 savaites asmeniui pageidaujama metų laiku pasirinktame numeryje ir taip užsitikrina užimtumą visus metus. Įsigyto laiko savaitė tampa „poilsio vienetu“, kurį kaip ir bet kurią kitą prekę ar paslaugą nuomoti ar parduoti. Pagrindinė idėja yra ta, kad bendradarbiaujant su kitomis apgyvendinimo įstaigomis galima pasikeisti poilsio vietą, laiką ir sezoną.

1. Kuo Lietuvos kurortai patrauklūs tarptautiniame kontekste? Kokie didžiausi privalumai/trūkumai?

2. Kokios procedūros teikiamos Jūsų sanatorijoje labiausiai domina turistus?(teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Gydymas
- Mineralinės vonios
- Gydomasis durpinis purvas
- Kineziterapija, ergoterapija
- Pirtys
- Masažas
- Druskų kambarys (haloterapija)
- Kita.....

3. Kokiais būdais reklamuojate savo sanatoriją?

- Televizija
- Radijas
- Spauda
- Internetas
- Kita

4. Ar manote, kad reklamuojatės užtenkamai? Kodėl?

5. Kokiais būdais stengiatės užtikrinti sanatorijos numerių ir vietų užimtumą visus metus (mažinate kainas ne sezono metu, taikote akcijas)?

K. Lukošiuė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

6. Ar esate anksčiau girdėjęs/usi apie *timeshare* (pakaitinio naudojimosi atostogų būstu teisės) sistemą?

- Taip
- Ne
- Nežinau

7. Ar manote, kad *timeshare* sistema būtų patraukli Lietuvos ir užsienio turistams? Kodėl?

8. Ką manote apie *timeshare* sistemos diegimą Jūsų sanatorijoje?

9. Kokius didžiausius *timeshare* privalumus išvelgiate? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Sezoniškumo minimalizavimas,
- Darbo vietų užtikrinimas
- Ekonominė turizmo plėtra
- Didesni turistų srautai
- Kita.....

10. Kas labiausiai trukdo diegti šią sistemą? (teisingą atsakymą paryškinkite, gali būti ne vienas ats.)

- Sistemos diegimas reikalauja nemažai lėšų
- Sistemos specialistų, kurie rūpintųsi administravimo, rinkodaros ir kt. Reikalais, trūkumas
- Praktikos nebuvimas
- Valstybės strategijos šiuo klausimu nebuvimas
- Kita.....

11. Kas pirmiausia turėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti *timeshare* sistemą šalyje?

- Sanatorijos
- Valstybė
- Turistų organizacijos
- Kita.....

Jūsų dalyvavimas apklausoje padėjo surinkti svarbius duomenis mano diplominiam darbui. Ačiū Jums už atsakymus! Jeigu Jums įdomūs apklausos rezultatai - praneškite man. Aš Jums juos atsiųsiu.

Šiaulių universitetas
Socialinių mokslų fakultetas
Vadybos katedra

EKSPERTO APKLAUSA. INTERVIU PROTOKOLAS

Interviu tikslas: atskleisti angl. timeshare panaudojimo galimybes Lietuvos kurortuose.

BENDRI DUOMENYS APIE INFORMANTĄ

Vardas, pavardė _____

Pareigos ir patirtis užimamose pareigose _____

Institucija _____

Nuomonė apie angl. *timeshare* sistemą

1. Ar kada nors naudojotės angl. *timeshare* atostogų produktu?

Atsakymas:

Komentaras:

2. Koku būdu įsigijote angl. *timeshare* atostogų produktą?

Atsakymas:

Komentaras:

K. Lukošiūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

3. Kokias paslaugas įsigijote kartu su angl. timeshare produktu?

Atsakymas:

Komentaras:

4. Ar visos paslaugos buvo suteiktos?

Atsakymas:

Komentaras:

5. Ar likote patenkintas/patenkinta suteiktų paslaugų kokybe?

Atsakymas:

Komentaras:

6. Kokius angl. timeshare privalumus/trūkumus galėtumėte išskirti?

Atsakymas:

Privalumai:

Trūkumai:

Komentaras:

Timeshare pritaikymo Lietuvos kurortuose galimybės

7. Jūsų nuomone, kokios angl. timeshare perspektyvos Lietuvos kurortuose?

Atsakymas:

Komentaras:

8. Jei Lietuvos kurortuose esančiose apgyvendinimo įmonėse būtų įdiegta angl. *timeshare* sistema ar Jūs pasinaudotumėte šiuo produktu? Kodėl?

Atsakymas:

Komentaras:

9. Kas, Jūsų nuomone, labiausiai trukdo diegti šią sistemą?

Atsakymas:

Komentaras:

K. Lukošiūtė. Klubinio poilsio galimybių panaudojimas Lietuvos kurortuose.

10. Kas pirmiausia turėtų rodyti iniciatyvą norint įdiegti angl. *timeshare* sistemą šalyje?

Atsakymas:

Komentaras:

Klubinio poilsio sistemos kurortų tipai

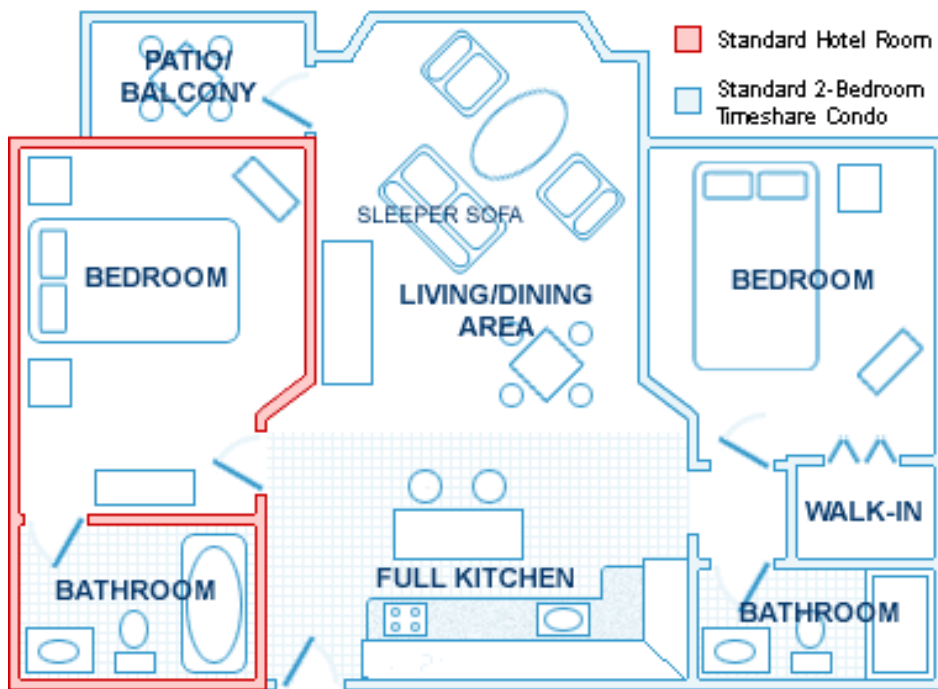
Klubinio poilsio sistemos kurortų tipai	Aprašymas
Viskas įskaičiuota	Šio tipo kurortuose suteikiami visi patogumai bei, mažiausiai, neribotas kiekis maisto, gėrimų, sporto pramogų už tam tikrą kainą vienam asmeniui. Taigi, svečiams taikoma vienoda kaina už kurią jie nesivarždami gali maitintis bei pramogauti kiek nori.
Paplūdimio kurortai	Paplūdimio kurortai yra patys populiariausi kurortai, esantys ant jūros ar vandenyno kranto arba netoli jo. Paplūdimio kurortai dažniausiai teikia šias pramogas: nardymą, plaukiojimą baidarėmis, jachtomis, plaukiojimą su parašiotu, vandens slidėmis ir kt.
Golfo kurortai	Golfo kurortai dažnai turi savo nuosavas golfo aikšteles arba yra netoli jų. Antruoju atveju svečiams yra išduodami specialūs leidimai lankytis golfo aikštelėse nemokamai.
Salų kurortai	Salų kurortai – tai kurortai esantys salose. Šiuose kurortuose galima ne vien gerai įdegti, bet ir užsiimti įvairiomis vandens pramogomis: plaukiojimu, nardymu, plaukiojimu baidarėmis, jachtomis, plaukiojimu su parašiotu, vandens slidėmis, žvejyba jūroje ar vandenyne ir kt.
Ežerų kurortai	Kurortai išsidėstę ant ežero kranto irklavimo, žvejybos, vandens slidžių sporto mėgėjams.
Kalnų / Slidinėjimo kurortai	Kurortai esantys kalnuose ir siūlantys pramogas slidinėjimo, snieglenčių ir kitų žiemos sporto šakų entuziastams. Dažnai svečiams suteikiama galimybė naudotis snigomobiliais, rogėmis ar šunų kinkiniu. Viduje įrengtos karštos vonios, baseinai, žaidimų kambariai bei kitos pramogos.

SPA/Sveikatingumo kurortai	Šio tipo kurortai turi įrengtą sveikatingumo centrą ir skirti siekiantiems pagerinti sveikatą bei pabėgti nuo patiriamo streso ir atsipalaiduoti.
Pramogų parkų kurortai	Pramogų parkų kurortai yra netoli žymiausių pasaulyje pramogų parkų visame pasaulyje. Geriausi šio tipo kurortų pavyzdžiai: Disneyland Anaheime, Kalifornijoje; Walt Disney World Lake, Buena Vistoje, Floridoje; Universal Studios Hollywood, Anaheime, Kalifornijoje.
Svečių su naminiais gyvūnais kurortai	Šio tipo kurortuose leidžiama kambariuose laikyti katę ar šunį. Kai kuriose klubuose taikomi gyvūno dydžio apribojimai.
Liuksuso apartamentų kurortai	Liuksuso apartamentų kurortai yra patys brangiausi siūlantys aukščiausios kokybės paslaugas ir aptarnavimą. Išskirtinės architektūros ir prabangaus interjero apartamentai įsikūrę prestižinėse vietose. Svečias gali rinktis iš daugybės pramogų: golfo, vandens sporto, SPA ir grožio procedūrų, slidinėjimo, ramybės oazių ir kt.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal Resort Types, 2010.

Klubinio poilsio kondominiumas

Vertimas

Standart Hotel Room – Standartinis viešbučio kambarys

Standart 2-Bedroom Timeshare Condo – Standartinis 2-jų miegamųjų angl. *timeshare* kondominiumo kambarys

PATIO/BALCONY – vidaus kiemas/balkonas

BEDROOM – miegamojo kambarys

BATHROOM – vonios kambarys

SLEEPER SOFA – sofa-lova

FULL KITCHEN – pilnai įrengta virtuvė

WALK IN – įėjimas

Šaltinis: Typical Hotel <...>, (2010).

Anketinės apklausos adresatai

Kurortų sanatorijos ir sveikatingumo centrai:

- Birštono kurortas: Birštono sanatorija „Versmė“ (versme@is.lt); sanatorija „Tulpė“ santulpe@mail.lt; Karališkoji Rezidencija (nfo@karaliskojirezidencija.lt);
- Druskininkų sanatorija „Draugystė“ (sanatorija@draugyste.lt); Druskininkų sanatorija „Eglė“ (info@sanatorija.lt); Sanatorija „Belorus“ info@belorus.lt; „Druskininkų gydykla“ (vadyb@gydykla.lt); Centras "Dainava" (dainava@centrasdainava.lt); „Baltijos“ reabilitacijos centras SPA Vilnius SANA (sales@spa-vilnius.lt);
- Palangos sanatorija „Linas“ (rinkodara@palangoslinas.com; administracija@palangoslinas.com), Poilsio ir reabilitacijos centras Palangoje „Pušynas“ info@palangapusynas.lt;

Valstybinio turizmo departamento plėtros ir komunikacijos skyriaus specialistai.

Vyr. specialistė	Ieva Lukšėnaitė	210 86 38	i.luksenaite@tourism.lt
Vyr. specialistė	Nijolė Bitinienė	210 86 43	n.bitiniene@tourism.lt
Vyr. specialistė (leidinių išdavimas)	Ieva Burzdžiūtė	272 00 83	i.burzdziute@tourism.lt
Vyr. specialistas	Rokas Stulpinas	272 03 03	r.stulpinas@tourism.lt
Vyr. specialistas	Virginijus Ausiejus	216 13 42	v.ausiejus@tourism.lt
Vyr. specialistas	Olga Gončarova	233 21 44	o.goncarova@tourism.lt
Vyr. specialistė (atstovas žiniasklaidai)	Živilė Vaškytė	210 87 22	z.vaskyte@tourism.lt

Lietuvos kurortų ir kurortinės teritorijos statusą turintiems miestų Turizmo informacijos centrai

Anykščiuose antic@zebra.lt

Trakuose trakaiTIC@is.l

Palangoje info@palangatic.lt

Birštone info@visitbirstonas.lt

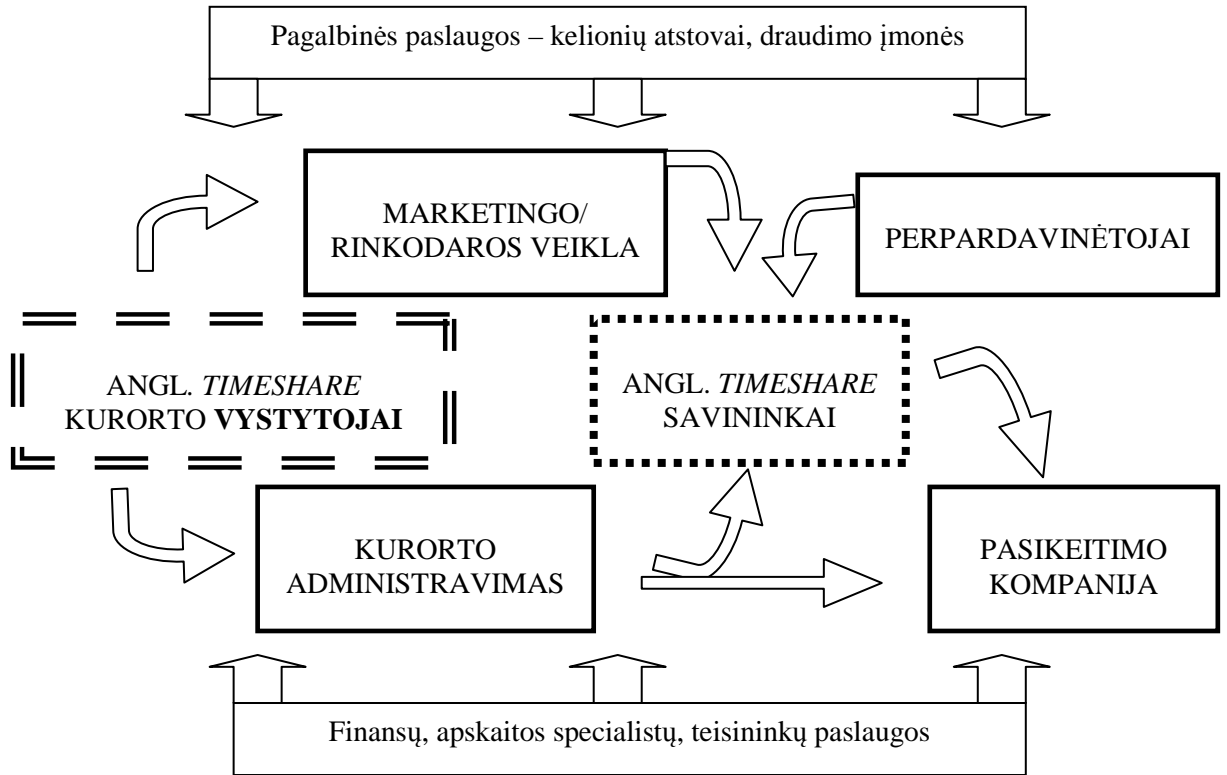
Zarasuose turizmas@zarasai.lt

Neringoje info@visitneringa.lt

Druskininkuose information@druskininkai.lt

Ignalinoje tic@ignalina.lt

Klubinio poilsio elementai

Šaltinis: adaptuota A. Jarmantavičiūtės pagal RDO. *How Timeshare Works*. (2009).

Kurortų plėtros koncepcijos modelis

